

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK
USA 3.50 USD
Македонија 65.00 DEN
БиХ 2.00 KM
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

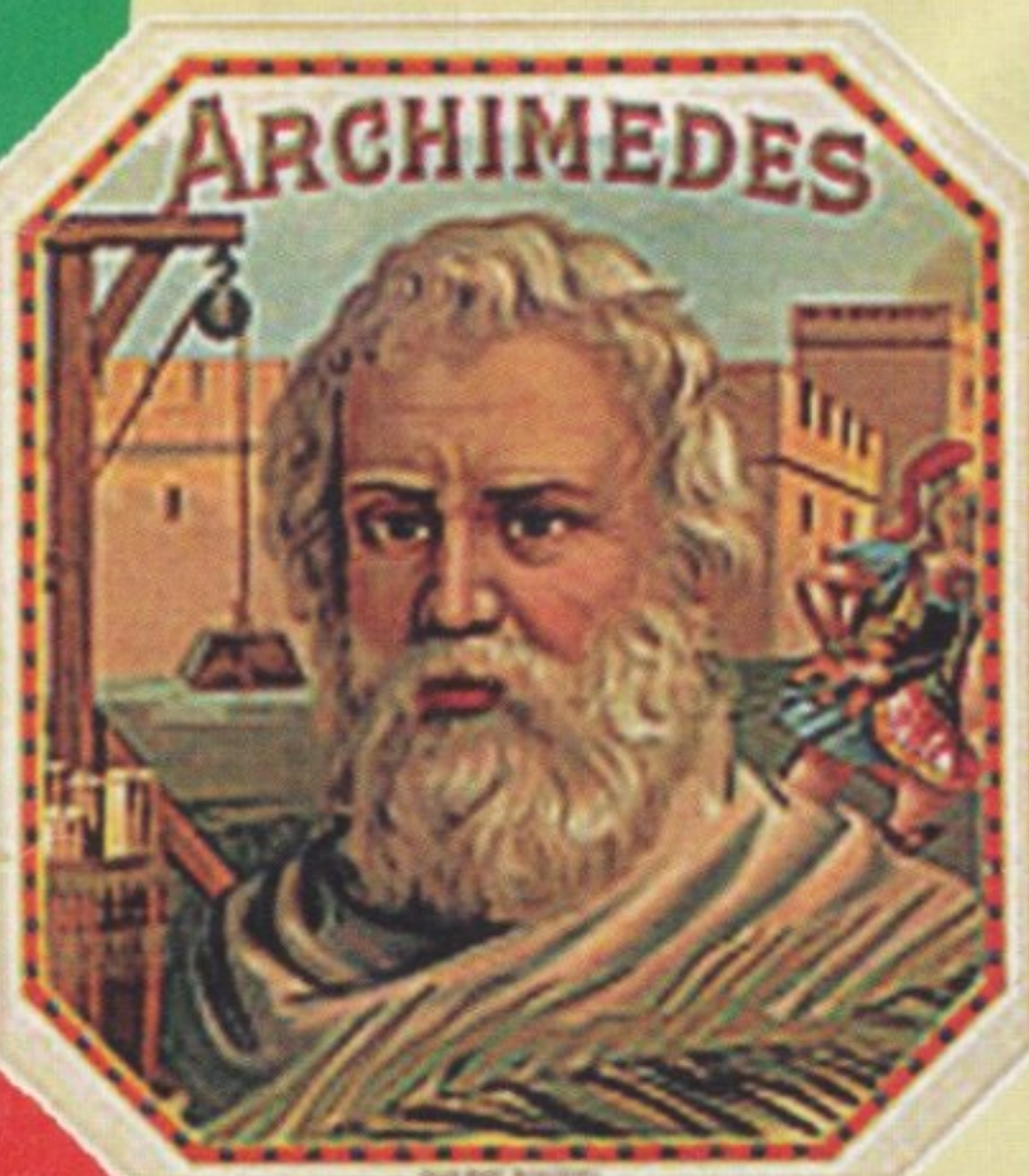
ISSN 0032-339-X

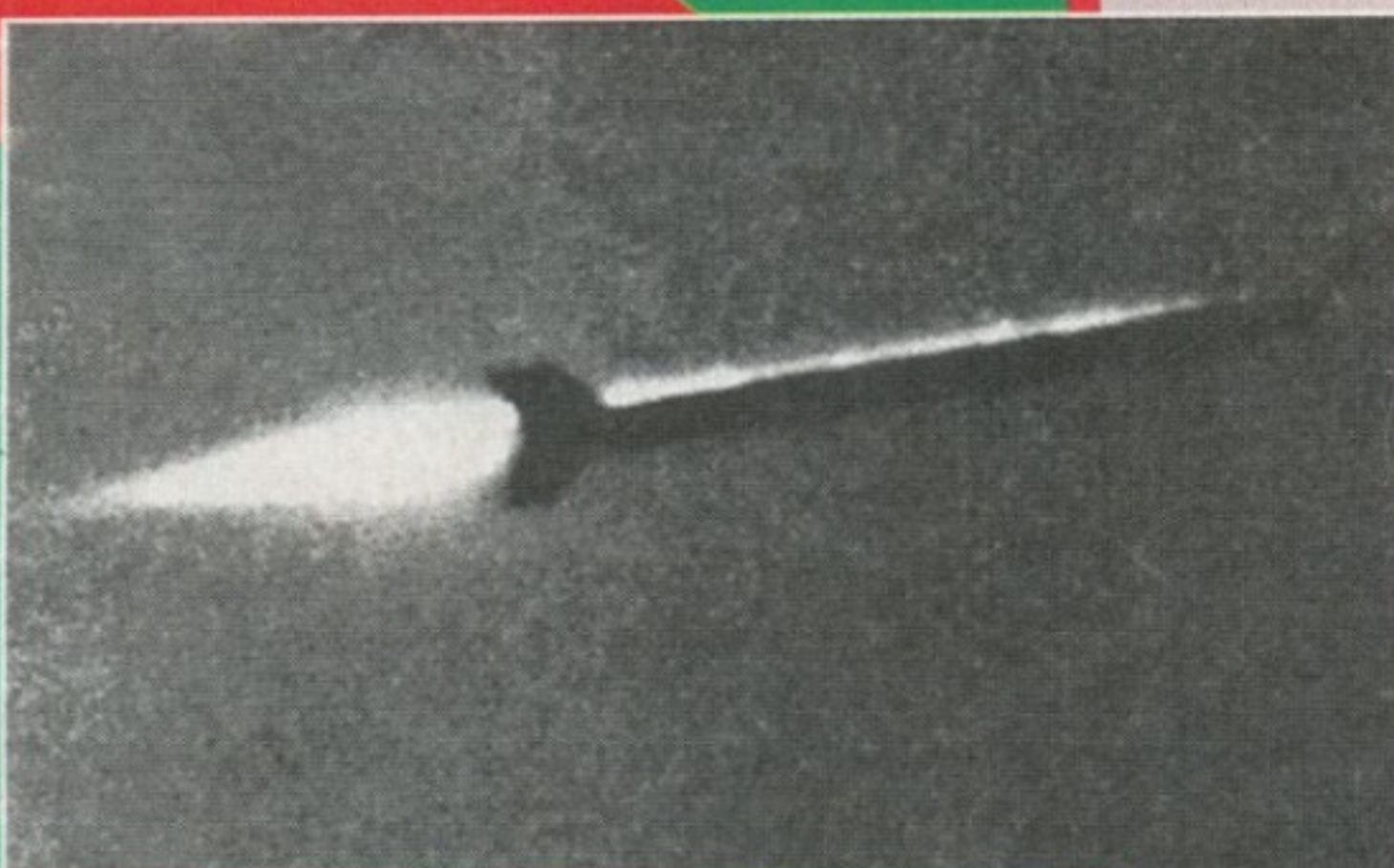
18.7.2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2684

ПОСЛЕДЊЕ БЛАГО
СТАРЕ СРБИЈЕ

АРХИМЕД
БРАНИ
СИРАКУЗУ

СЕРГЕЈ КОРОЉЕВ
Издајник и херој

КАМАСУТРА,
УЏБЕНИК
ЉУБАВИ

За све од 7 до 107!

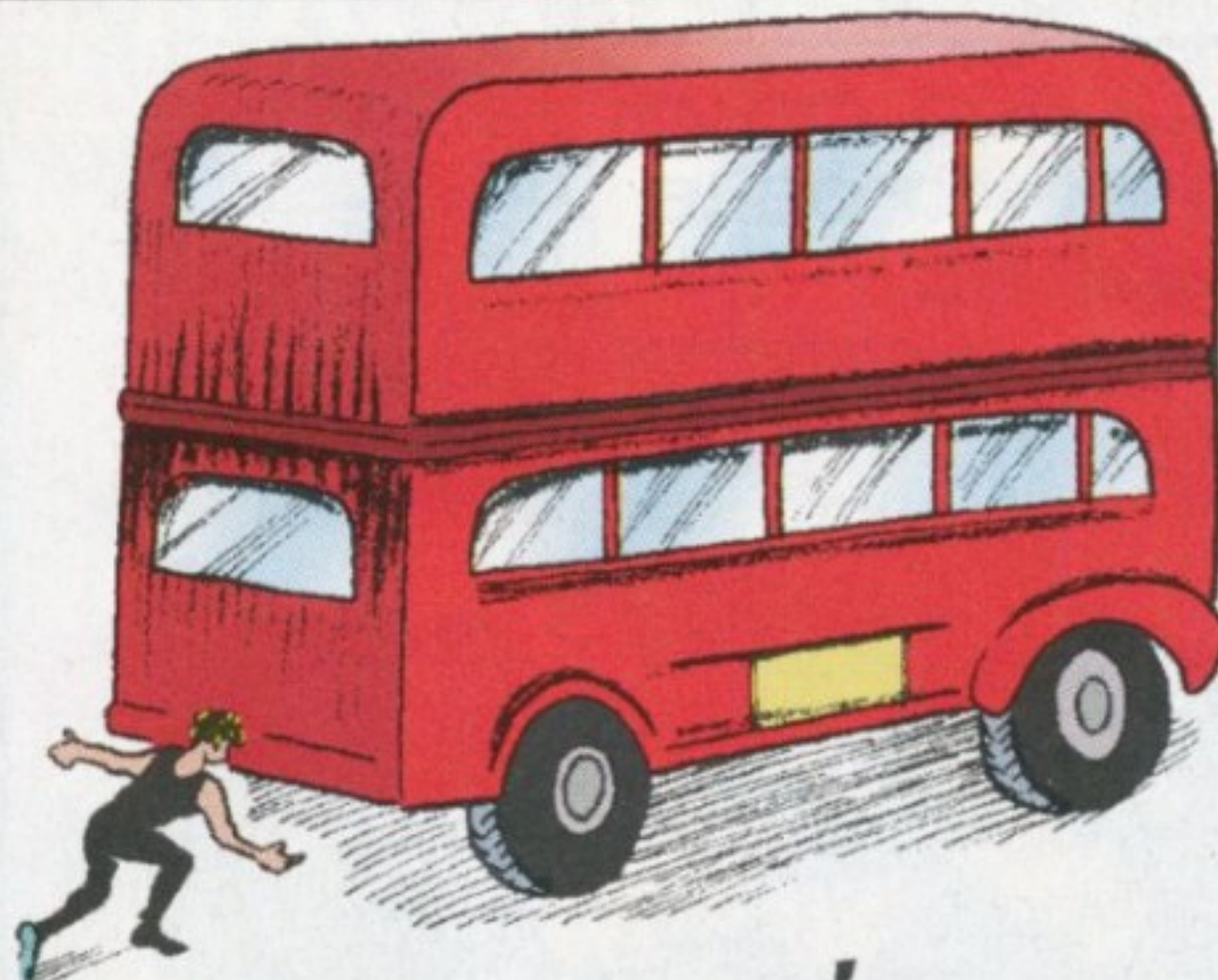
Prava stvar!

CENTRO proizvod

„ДАН БЕЗ ЧАРАПА“
ПРОСЛАВЉА СЕ СВАКЕ
ГОДИНЕ У ПЕНСИЛВАНИЈИ.

6 000 000
000 000
000 000
000 АТОМА
САДРЖИ
ПРОСЕЧНА
КАПЉИЦА
КИШЕ.

АУТОБУС НА
СПРАТ ГУРАО
ЈЕ ГЛАВОМ
И ПОМЕРИО ГА
800 МЕТАРА ЗА
15 МИНУТА И 17
СЕКУНДИ ВОЛТЕР
КОРНЕЛИЈУС ИЗ
ПЕТЕРБУРГА У
ЕНГЛЕСКОЈ
СЕПТЕМБРА 1972.
ГОДИНЕ.

205 120
БОЖИЋНИХ
ЧЕСТИТКИ

САКУПИО ЈЕ ЏЕРОД
БУТ СА САЛТ
СПРИНГ ОСТРВА
У КАНАДИ.

ШЕЋЊА УЛИЦОМ
РАЗВЕЗАНИХ ПЕРТЛИ
ПО СТАРОМ ЗАКОНУ БИЛА
ЈЕ ЗАБРАЊЕНА У АМЕРИЧКОЈ
ДРЖАВИ МЕЈН.

ОД РЕЦИКЛИ-
РАНИХ ПАТИКА
МОГУ ДА СЕ
ПРАВЕ ТРКАЧКЕ
СТАЗЕ И
ТЕРЕНИ ЗА
КОШАРКУ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● Олимпија никада није била град или место, већ античко светиште старих Грка. Прве Олимпијске игре приређене су 776. године у част врховног грчког бога Зевса и трајале су пет дана. Првог дана приносили су се жртве, два дана трајала су атлетска такмичења – такмичари су били наги – четвртог дана јахало се на коњима и двоколицама, док су се петог дана проглашавали победници и предавани им маслинови венци. И тако, сваке четврте године, све до 392, кад су укинута одлуком римског цара Теодосија I Великог. Француз Пјер де Кубертен обновио их је. Прве обновљене Олимпијске игре одржане су 1896. године у Атини од 5. до 17. априла. Следеће ће бити такође у Атини, 2004. године ■

●●● у солунској луци од 1923. године постојала је Југословенска слободна зона дужине неколико стотина метара која је престала са радом деведесетих година прошлог века ■

●●● изградњу грчког манастира Симонопетра на Светој гори, започету 1257, завршио је 1364. године српски деспот Јован Угљеша ■

●●● кинеске мере за дужину су: ли – 0,5 km, џанг – 3,33 m, чи – 0,33 m, цун – 3,33 cm. За тежину: ђин – 0,5 kg, тан – 50 kg, тил – јединица за сребро и злато – 50 gr. За запремину: шенг – 1 литар. За површину: му – 0,066 хектара, ђинг – 6,66 хектара ■

●●● највеће и најбоље очуване средњовековне градске зидине налазе се око старог грчког града Родоса, престонице Додеканеских острва којих има 22, од тога 12 великих (грчки: додека-дванаест и ниси – острво). Зидине су подигли јовановци, ратници из реда светог Јована ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ТУДА? МИСЛИМ ДА СМО СЕ ИЗГУБИЛИ
У ОВОЈ ШУМИ К'О ОВЦЕ
У МАГЛИ!

НИСМО
СЕ
ИЗГУБИЛИ!

САМО СМО МАЛО
СКРЕНУЛИ С ПУТА!

ЧИНИ МИ СЕ ДА ТРЕБА ДА ПРЕЂЕМО
ПРЕКО!

СТАНИ! НА ИСТОМ ОВОМ МЕСТУ
ВЕЋ СМО БИЛИ ПРЕ САТ
ВРЕМЕНА!

ВИДИШ... ИСТА РЕКА... ИСТИ КАМЕН...

СВЕ ЈЕ ИСТО! ВРТИМО СЕ УКРУГ!

СТАЛНО СЕ ВРАЌАМО НА ИСТО
МЕСТО, ЕДИ!

ЕТО ВИДИШ! ЗНАЧИ,
НИСМО СЕ ИЗГУБИЛИ!

ПОСЛЕДЊЕ БЛАГО СТАРЕ СРБИЈЕ

ГРАД СРЕБРНИ И ЗЛАТНИ

У лето 1425. године
деспот Стефан Лазаревић
одбио је да прими
изасланика турског цара
Мурата Другог. Утиске са
српског двора увређени
дипломата сажето је
саопштио свом господару:
– Ако ти не пођеш на ове,
они ће доћи на тебе.
И кренуо је, а прво на
удару било је Ново Брдо

Сматра се да су Ново Брдо за време владавине краља Милутина подигли и утврдили Саси, а као град први пут се спомиње 1326. година. Његовом брзом привредном успону, богаћењу и повећању броја становника узрок је био рудник богат сребрном рудом и оловом.

Од самог оснивања града у Новом Брду је живела велика колонија Саса, у то време највештијих рудара, и велика колонија Дубровчана. Дубровчани су зарађивали закупом царина, закупом рада делова рудника, а посебно куповином и препродајом племенитих метала. Надалеко је било

познато гламско сребро из рудника Новог Брда. Ово сребро садржи у себи знатан проценат злата, а у Србији петнаестог века поступак издвајања злата није био довољно развијен. Таква обрада сребра обављала се у Дубровнику и због тога су Дубровчани настојали да

пет

На висини нешто већој од хиљаду и сто метара налазио се „град“, у ствари утврђење, а било је окружено подграђем. У тврђави се налазила војна посада, а у подграђу се водио градски живот у данашњем смислу. Од самог оснивања града у Новом Брду живела је велика колонија саских рудара.

ТУРАЋ БРАНКОВИЋ и „ПРОКЛЕТА ЈЕРИНА“

Прекривао се крзнима или меким вуненим прекривачима, на подовима су биле простирке, на прозорима се вијориле свилене завесе.

О празницима су на трговима приређивана разна такмичења у играма или војним вештинама, а вероватно је било и путујућих дружина које су изводиле представе.

Богатство и живост, као и велики број путника кроз Ново Брдо, допринели су легенди о четрдесет хиљада становника. А истина је да је у Новом Брду било између четири и пет хиљада стално настањених што је одговарало величини Франкфурта, Дрездена или Цириха у то време. Занимљива су и имена делова града: Четврт Ђуре, писара ковнице, Нова четврт, Четврт Велика врата, Четврт трга за свиње, Четврт Саске цркве. У Новом Брду од око 1350. године радила је и ковница у којој су ковани надалеко чувени новобрдски динари. Кнез Лазар утискивао је на њих словима: Novomonte Servie

Град је имао судску и управну власт – веће, у ком је било дванаест чланова, на челу са кнезом, а касније и војводом. Правне одредбе налазиле су се у Закону деспота Стефана Лазаревића из 1412. године.

Опасност се приближавала

Ново Брдо рано је постало и културно средиште. Цар Душан примао је у њему стране изасланике, ту је било и седиште дубровачког конзула, а деспот Стефан имао је свој двор.

Насељено људима са разних страна, на месту укрштања путева, Ново Брдо примало је и утицаје разнородних духовних токова. Надирањем Турака у Новом Брду уточиште су потражили и нашли многи писци, на пример Константин Филозоф.

Из Новог Брда су Димитрије Кантакузин и Владислав Граматик, а Константин Михаиловић из Островице одведен је у јаничаре из Новог Брда. Из преписке Димитрија Кантакузина може да се закључи да је поседовао рукописе Пиндаро-

гламско сребро увозе као обично, знатно јефтиније.

Свилене завесе

У Новом Брду су се укрштали путеви средњовековних трговачких каравана. На висини нешто већој од хиљаду сто метара налазио се „град“, односно

утврђење, а било је окружено подграђем.

У „граду“ се налазила војна посада, а у подграђу се водио градски живот у данашњем смислу. Ту су куће биле грађене углавном од дрвета тако да њихових остатака нема.

Градско становништво било је имућно. О томе го-

вори и податак да су велики део увоза чиниле скупocene тканине из Дубровника или из Венеције.

Претпостављамо да су и домови житеља били богато и удобно опремљени у тако живахном и богатом граду. Намештај је био или дубровачки, или млетачки или начињен у Новом Брду.

вих „Епиникија“, Есхилових трагедија „Оковани Прометеј“ и „Седморица против Тебе“. У његовој библиотеци морала су бити и многобројна житија и похвале, а сам пише да је читао Нила Синајског, Исидора, ученика Јована Златоустог, Генадија и Тарасија Цариградског.

Док је у Новом Брду све кључало од живости у разним областима делатности и стваралаштва, приближавала се опасност – Турци су освајали област по област. О њиховом пустошењу у Бугарској Димитрије Кантакузин пише: „Земља пушта, мужи, који жељаху хришћанске крви правоверних, своју изненада проливану виде, жене се бесрамно и бешчасно продају у ропство, младићи се заробљавају, авај, и лишавају православља, тешко стечена имања се губе. Усред ових догађаја, мишљаху да српске земље цветају...“

У лето 1425. године Мурат Други послао је изасланика у Србију, а деспот Стефан Лазаревић одбио је да га прими. Своје утиске са српског двора изасланик је сажето саопштио свом господару: „Ако ти не пођеш на ове, они ће већ доћи на тебе“.

Пола динара деспота Ђурђа са натписом Ново Брдо из збирке Народног музеја у Београду

Градови у Србији почели су да се снабдевају оружјем. Деспот Стефан издао је и наредбу да се сваки Дубровчанин у Новом Брду мора наоружати, односно да мора располагати једним самострелом. Због тога је дубровачка влада крајем августа 1425. године одобрила извоз по једног самострела

за сваког свог грађанина на стањеног у Новом Брду.

Две године опсаде

О српско-турским односима током 1426. године мало је података, а већ почетком следеће Мурат креће у напад који је усмерен на Ново Брдо и околне мање градове. Налети Турака потрајали су више месеци,

али у утврђени град нису продрли. Новобрђани разних занимања и националности показали су се као вешти и храбри браниоци.

Привидни мир потрајао је кратко. Већ 1439. године Мурат Други поново креће на Србију. Земљу је прегазио и опсео Смедерево. После тромесечне опсаде град се предао, по српским тврђавама разместили су се турске посаде, а по варошима кадије. Деспот Ђурађ Бранковић са деспотицом Јерином и сином Лазаром прешао је у Угарску. Одолевао је још само Ново Брдо.

Две године потрајала је опсада и упорно бомбардовање утврђеног града – тек тада су се Новобрђани предали. Под турском окупацијом дигли су устанак који је сурово угушен. Турци су

после пада Новог Брда све чешће почели да упадају у Угарску. То је био повод да се сакупе и опреме трупе за противнапад. Ускоро је била спремна војска од двадесет пет хиљада људи под командом угарског краља Владислава, Јанка Хуњадија и деспота Ђурђа.

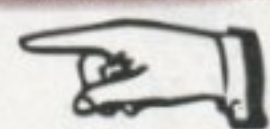
Такозвана Дуга војна започела је када је ова војска у рану јесен 1443. године код Београда прешла Дунав и ушла у Србију. Ратовање је било успешно и у таквим околностима Мурат Други понудио је мир. Уз посредовање поштоване и вољене Маре Бранковић послао је изасланика деспота Ђурђу.

Злослутна вест

Крајем априла 1444. године у Једрене је стигло посланство од четири члана које је предводио Србин Стојко Гизданић, амбасадор угарског краља Владислава, Јанко Хуњади је послао свог изасланика, а у име деспота

седам

ИЗ РУДАРСКОГ ЗАКОНИКА СТЕФАНА ЛАЗАРЕВИЋА

Ђурађа дошли су митрополит Атанасије и канцелар Богдан. Ту је потписан споразум о десетогодишњем миру, а деспот је нешто касније у Сегедину склопио посебан уговор по коме су му враћени ослепљени синови и двадесет четири града, међу којима је било и Ново Брдо. Деспот Ђурађ обавезао се да ће бити вечни пријатељ и савезник султанов и да ће плаћати велики годишњи харач.

Године 1451. умро је Мурат Други и наследио га је млади Мехмед Други. Већ 1453. године предузео је поход на Цариград, а деспот Ђурађ био је приморан да му пошаље чету искусних рудара из Новог Брда уз хиљаду пет стотина коњаника које је предводио војвода Јакша. Мехмед је рударима наредио да копају ровове испод цариградских зидина које је деспот Ђурађ обновио неколико година раније.

осам

Законик благочастиваго и христољубиваго иже ва царех Стефана деспота о цехове и баштинах и о вере и околех и о сваких потребних судовех“

И возвратих се в земљу своју и приидох ва свој град Ново Брдо. И сабрах сабор градски и поискаше од господства ми да им учиним закон о рупах што су имали за првих господ и светопочившаго ми господина родитеља кнеза Лазара.

„И господство ми саветова се с властели и заповедах да се најду двадесет четири човеке добре, од других места што руду имаху, да им учиним закон како је и прво било.“

О вентилацији рударских окана

„Закон за ветр. Да се не брани ветр пробити из рупе у рупу.“

Овим законом правно је регулисан и живот у Новом Брду.

„Правило о суду војводе и кнеза“

„Војвода и Кнез да су вољни судити што је вредно једну литру сребра. Што је за башчине и за име големе работе да иде Кнез са протопопом код Војводе и с пургари и добри људи који се налазе у месту да суде саборно.“

Законом беше установљена и нека врста тржишне инспекције.

„Војвода и кнез с пургари саборно да избирају четири човеке добре да огледавају што се

продава и купује по граду... да огледавају како се свака работа продава како је установио Војвода и Кнез и пургари.“

Рукопис Законика деспота Стефана Лазаревића из шеснаестог века веран је препис Закона из 1412. године, а занимљиво је како је нађен.

Првих дана после Другог светског рата један бечки антиквар одлучио је да прода своју радњу. Објављена је лицитација и гомиле старих списа продаване су будућашто. Рукопис закона откупио је Франце Хочеваар, у то време члан Југословенске Војне мисије у Бечу. Тринаест година касније једна студенткиња препознала је о чему би спис могао бити и Франце Хочеваар послао га је Српској академији наука. Тако је доспео у руке Николе Радојчића ■

Вест о паду Цариграда одјекнула је злослутно у читавој Србији. Убрзо после тога Мехмед Други је, без обзира на уговоре, кренуо на деспотовину. Током тог похода чињена су невиђена зверства: убијан је сваки мушкарац старији од четрнаест година, а жене и деца одвођени су у робље.

На вест да се Јанко Хуњади припрема да му се супротстави, Мехмед се повукао из Србије, али не задуго. Већ у априлу 1455. поново је кренуо на Србију, а према кретању војске,

било је јасно да му је циљ Ново Брдо.

Константин из Островице пише:

„Одатле је цар кренуо и опсео један град који зову Ново Брдо, односно Сребрна и Златна планина, а заузео га је, али помоћу договора по којем је становницима обећао да ће их оставити на њиховим имањима и да им младе жене и ситну чељад неће одводити. А кад се град покорио, цар је наредио да се затворе капије и да се оставе отворена само једна врата. Када су Турци дошли у варош, наредили су

свим домаћинима да сваки са својом породицом, с мушком и женском чељад, изиђе кроз врата из вароши на ров остављајући све своје благо у кућама. И то су ишли један за другим. А цар је, стојећи пред вратима, бирао мушку чељад на једну страну, а женску чељад на другу страну, а мушкарце исто тако на ров на трећу страну, а жене на четврту страну, па је наредио да се посеку сви они људи који су били међу њима најистакнутији. А остале је наредио да пусте у град и никоме није било забрањено да буде на свом имању. Младића које је изабрао било је на броју три стотине двадесет, а женске чељад најизабраније седам стотина и четири. Женске главе све је раздао међу поганике, а младиће је узео себи за јаничаре, а послао их је у Анадолију, преко мора, тамо где их чувају. И ја сам исто тако био у томе граду Новом Брду, ја који сам ово писао а био сам узет са двојицом браће своје.“

Дубровчани пишу папи

После пада Новог Брда у пролеће 1456. године султан је донео наредбу да се све сребро и злато мора извозити у Турску за потребе цареве ковнице. Дубровчани су писали папи:

„Турци заузимају територију пресветлог господина деспота која је за нас била мајдан новца; нашим су трговцима путеви затворени.“

Мехмед Други се потрудио да у Новом Брду ипак остане део становништва. Знао је да ће једино искусни рудари одржавати ископавање драгоцене руде.

У једном турском записнику из 1498. године пише да је град потпуно хришћански. Имао је тридесет осам четврти и осам стотина осамдесет седам кућа, а грађани су се бавили рударством и занатством.

Према неким подацима, ковница у Новом Брду радила је све до 1661. године и у њој је кован турски новац.

Страх од Турака и пљачке одвео је трговце и путнике на нека друга места и Ново Брдо полако се гасило и претварало у рушевине.

После Првог и Другог светског рата било је неких покушаја оживљавања рудника у Новом Брду, али на „град сребрни и златни“ који је последњи пао под турску власт подсећале су само рушевине утврђења ■

ЖИВЕЛЕ ЖЕНЕ!

Француски дворски песник Франсоа де Малерб (1555–1628) обожавао је жене и непрестано доживљавао врло бурне љубавне пустоловине. Многи су га због честог заљубљивања прекоревали, а он би им једнако одговарао: „У Библији пише да се Бог покајао што је створио човека, али ми није познато да се покајао што је створио жену!“■

ПОЛИЦАЈЦА ТРЕБА СКИНУТИ

Када је полицајац позвонио, врата му је отворило неколико већ – добро се видело – припитих млађих жена. Таман кад је нешто хтео да изусте, веселе даме су га ућуткале и увукле у стан. Скинуле су му шапку, узеле му пиштољ, почеле да му раскопчавају кошуљу. Збуњени представник закона једва је успео да их се ослободи и дође до речи. Толико је био бесан да је повикао како ће их све похапсити и стрпати у затвор. Кад је то изговорио, девојке су се тргле и напрасно отрезниле. Ко је заправо он, збуњено су га питале. Схвативши да су искрено изнена-

ђене, полицајац је почео да објашњава како је добио позив и дошао да види каква је то бука у једном солитеру на периферији Јерусалима. Забуна је убрзо разјашњена. Једна од девојака припремала се за венчање и славилa је девојачко вече. Да би је изненадиле, другарице су платиле мушку стриптизету – обучену у униформу полицајца. Даље је све јасно.

Полицајац, прави, замолио је девојке да буду тише, обукао се и отишао. И обећао да их неће тужити што су покушале да га свуку■

ЈА САМ...

Последњих дана прошле године, двадесетогодишњи Ричард Годар Млађи тужио је радио-станицу из градића Колоне у америчкој држави Илиноис. Али, судија је одбио Ричардову тужбу и захтев да му се на име одштете исплати сто хиљада америчких долара.

А све је почело кад су двојица радио-водитеља, који воде емисију од поноћи до зоре, одлучила да се нашале. Сваком слушаоцу који на челу истетовира речи: „Ја сам идиот!“ обећали су по 100.000 долара. Водитељи, већ добро познати по шаловитим емисијама и немогућим задацима које постављају, нису ни слутили да ће њихову шалу неко озбиљно схватити. А Ричард Годар Млађи учинио је управо то. Само што је чуо позив, пожurio је да се истетовира. Иако га је и човек који ради тетоваже одговарао од сулуде замисли, Ричард је изашао из радње с реченицом „Ја сам...“ на челу. Сада се жали да је предмет поруге и да нико не жели да га запосли чим види шта му краси чело. Ко му је крив, кажу и познати и непознати, нека сноси последице своје лудости. Или нека пусти шишке!■

ЗАГРЉАЈ

Добитник Нобелове награде за мир 1926. године, француски министар Аристид Бријан (1862–1932), отишао је једном приликом на отварање неке изложбе. Дуго се задржао пред сликом која је приказивала две загрљене девојке. Будући да је министар био међу најугледнијим званицама, одмах му се обратио и сам сликар: – Екселенцијо, ово је алегорија – слика представља Правду која грли Мир.

– Да, да, разумем – одговорио је министар. – Грле се јер се тако ретко срећу!■

Илустровали:

Драган Максимовић, Драгутин Вукелић и Александар Ђорђевић

Истина и заблуде о једној књизи

Претага која је обухватила глобалну компјутерску мрежу трајала је врло кратко: 0,14 секунди. Задатак је гласио: „Камасутра“. Претраживач Yahoo нашао је за то готово незнатно време чак 828.000 различитих сајтова који су на овај или онај начин говорили о древном индијском трактату о љубавној вештини. Не треба бити посебно паметан, ни изузетно лукав, па схватити да је већи број нађених страница Интернета понудио до увредљивости приземан и груб порнографски садржај. То се, такође, и подразумева: откако је поменути трактат са санскрита преведен на енглески, а то се десило пре 120 година, сматран је за недвосмислено порнографско штиво. Додуше, исто је важило и за роман „Љубавник леди Четерли“ Дејвида Херберта Лоренса. Оптерећен мислима о греху, човек са Запада најпре је од еротике направио баук, а затим уносан посао. А „Камасутра“ је најстарији сачувани уџбеник еротике на свету.

Тајна телесне љубави

Било како било, непотребно је излагати се превеликом и бесмисленом труду читања свих 828.000 сајтова ако сте већ имали прилике да прочитате дело „Камасутра“ које је 1967. године у преводу Весне Крмпотић (у чувеној библиотеци „Зодијак“) објавила издавачка кућа „Вук Караџић“. Али, податак о броју сајтова ипак наводи на закључак да овај стари текст ужива већу популарност од било ког другог древног дела написаног на санскриту.

Свима је познато да је „Камасутра“ за читаве генерације младих значила реше-

ње тајне телесне љубави. Уџбеник о вештини љубави, на северу Индије, написао је један од првих познатих сексолога Ватсјајана Маланага у 2. или 3. веку наше ере. Можда је тачније ако кажемо да је „Камасутра“

збирка старих текстова и стихова разних аутора које је напоследку уобличио Ватсјајана у 36 поглавља, односно 1250 стихова.

Текст је, без сумње, по свему био тежак за одгонетање западном преводиоцу.

Али, уз помоћ индијских зналаца енглеског, а напоследку и брамана Шираваме Паршураме, дело је 1883. године на енглески превео сер Ричард Бартон. Две године касније књига се појавила на француском

КАМАСУТРА,

СУТРА

У дословном преводу, *сутра* значи врпцу или узицу, а у ширем означава правило или афоризам. Та правила, упутства и афоризми били су писани редовно у стиху. Безмало сва индијска научна литература написана је као сутра, дакле у стиховима. Најстарије сутре написане су у 6. веку пре нове ере. Латинска реч *sutura* такође означава врпцу, односно низ изрека. Та сличност није случајна, већ указује на заједничко порекло индоевропских језика...■

језику. Много година касније појавио се и нови енглески превод „Камасутре“ чији је аутор америчка научница Венди Донигер. Ни она ипак није преводила сама са санскрита иако важи за једног од најугледнијих по-

знавалаца овог старог језика. Уз помоћ индијског учника Судира Какана, она је, не поштујући цензуру, али водећи рачуна о деловима трактата у стиху, свету дала знатно измењен, сочан и духовит поетски

текст о „ономе што крије праве разлоге будући да је човекова ћуд нестална, па нека дела обавља крадомиче“. Љубав више од свега.

Једно од подручја које су древни народи Индије надмоћно познавали била је

еротика, телесна љубав. У источњачким цивилизацијама еротика није била грех, већ део религиозног култа. Иако је живот људи различитих каста подразумевао и различит начин живота, најмасовнија задовољства на-

УЦБЕНИК ЉУБАВИ

Једно од подручја које су древни народи Индије надмоћно познавали била је еротика, телесна љубав. А у оријенталним цивилизацијама еротика није била грех, већ део религиозног култа. У таквом окружењу настао је у 2. или 3. веку наше ере и трактат о љубавној вештини познат као „Камасутра“. Написао га је први светски сексолог – Ватсјајана

Вештина љубљења и вештина грљења: загрљај назван „пењање уз дрво“

Напуштени древни храм чији рељефи приказују парове у љубавном загрљају

рода свих каста у Индији раног средњег века били су фестивали или, како су их Индијци називали – холи. Можда је најомиљенији био фестивал пролећа у част бога љубави Каме. Током светковине сви су заборављали на кастинску подељеност. Фестивал пролећа био је остатак примитивних светковина плодности, а главна боја – црвена – подсећала је на крв древних жртвених

— једанаест

обрета. Распрострањена забава био је и шах, као и многе коцкарске игре. На дворовима је цвetaо богат уметнички живот. Неговане су све уметности – и световне и верске. Краљеви су били заштитници уметности, па су се чак и сами бавили уметношћу.

Храмови и дворови неговали су још једну врсту култа задовољства која је била под окриљем бога љубави Каме. Та задовољства била су привилегија одраслих мушкараца, а са њима су уживале девојке, ганике, или весје, или пак милоснице. Те уметнице љубави нису потицале из истих друштвених слојева: неке су биле веома сиромашне, друге су биле играчице у храмовима, такозване *бајадере*, а неке чак краљеве наложнице. Индијска књижевна дела и документи описују их као лепотице углађеног понашања, богате и врло цењене. Јер, ганика је морала бити свестрано образована. Према рукопису „Камасутре“, она је требало да савлада 64 вештине (занимљиво је да и шаховска табла има 64 поља), односно 64 знања кама шастре, науке о Ками.

Да би било јасно о каквој је култури и времену овде реч (а не само о љубавним позама), наводимо неке од тих вештина:

Умеће певања, умеће свирања на музичким инструментима, плес, цртање и писање, простирање постеље, тепиха и јастука за починак, свирање на чашама пуним воде, сликање и украшавање, умеће глуме, умеће прављења украса за уши, чарања и врачања, кувања, умеће справљања шербета, лимунада и сокова, решавања загонетки, вежбања памћења, вештина мазања тела мирисним уљима, пудерисања, мирисања, чешљања, умеће одгонетања тајног писма, умеће компоновања песама, тајне коцкања, познавање аритметике, умеће прављења кипова од глине и тако даље.

Девадаси су биле кутризане храмова. У средњем веку стари култ плодности увео је оргијске плесове међу зидове хинду храмова. Имао је своје жене, али и милоснице. Девадаси су пред кипом бога играле и певале. Те игре су биле савршенство складних покрета.

Љубав је, према старом индијском уџбенику љубави, највиши ступањ везе ме-

ђу половима. Ватсјајана пише да постоје четири врсте љубави: љубав рођена из навике, из маште, љубав рођена из вере и из посматрања спољашности. А полно општење Ватсјајана поделио је према величини полног органа, снази жеље (страсти) и трајања љубавног чина.

Загрљај је такође јасан знак узајамне љубави мушкарца и жене и дели се на четири врсте: додирни загрљај, прободни загрљај (прса у прса), загрљај трљања и притисни загрљај. Друга подела јесте на загрљај оплитања повијуше, загрљај пењања уз дрво, загрљај смеше сусамовог семена и пиринча, као и загрљај млека и воде. Уџбеник љубави пружа

би се предале робовима и гоничима слонова. Како је то могуће? Можда су ти гоничи слонова вешти љубавници? Судећи према Ватсјајани, сам љубавни чин није био ни за просте, нити оне сиромашне духом. Ево и зашто.

Када жена долази мушкарцу, његова одаја треба да буде украшена цвећем и окађена миомирисима. А девојка је, наравно, окупана и удешена. Тада би мушкарац требало да је понуди освежавајућим напицима и да започне весео и забаван разговор. Они могу слободно да се смеју док причају о уметности. Затим, мушкарац треба да намаже женино тело сандаловим уљем. Онда је пожељно да заједно једу

мушкарци морају клонити. То су, пре свега, сумануте жене, затим губавице, жене изопштене из касте, жене које откривају туђе тајне, жене које јавно изражавају потребу за полним односом, жене сувише беле или сувише црне, жене које непријатно миришу, рођаке, блиске пријатељице супруге и жене испоснице.

Између осталих љубавних тема, „Камасутра“ говори и о удварању, о браку, о мушкарцима који имају успеха код жена, о томе зашто жене одбијају мушкарце, како протумачити женско расположење, о гребању и угризима, о начинима на које се пробуђује страст... дајући потанко упутства и савете.

Трка с временом

На крају можемо да поставимо питање: да ли свет из „Камасутре“, лишен сексуалних табуа, подсећа на овај данашњи?

Постоји нешто што је суштински различито, а не тиче се непосредно саме телесне љубави, већ поимања времена. Девојке чија су тела намирисана миомирисним уљима ипак се битно разликују од данашњих, једнако удешених и намирисаних. Данашње се не замарају учењем 64 уметничке вештине: не умеју истовремено да плешу, певају и свирају на чашама пуним воде, сликају, вежбајући аритметику и памћење. Не умеју, јер немају времена.

Како савладати љубавну вештину на брзину и како брзо водити љубав, то је изгледа оно што желимо да сазнамо од данашњих сексолога читајући њихове кратке савете у дневној штампи. Ко још има времена за кићење љубавних одаја, пребивање по жицама и речитовање?

Недавно је у једној европској земљи спроведена опсежна анкета о томе шта би људи купили уколико би поседовали неограничену моћ. И они врло богати и они сиромашни одучили су се за исто: купили би време! Да ли то значи да је савремени човек јурцајући изгубио трку с временом, па тако више нема ни времена за љубав? Читајући дело о љубавној вештини настало пре много векова, изгледа да је управо тако ■

Мирјана Огњановић

ПОПУЛАРНИ
ЉУБАВНИК

18.7.2003.

После љубавног чина следи нови ужитак: гледање у звезде

жао је опис сваког од помених загрљаја.

Пољупцима је, наравно, било посвећено посебно поглавље. Девојачки пољупци делили су се на такозване пољупце, дрхтаве пољупце и додирне пољупце...

Припрема за љубавни чин

Говорећи о томе како је понекад тешко одупрети се љубавним страстима, Ватсјајана је закључио да жене у извесним приликама напуштају мушкарце обдарене лепим особинама, људе великодушне и разборите, да

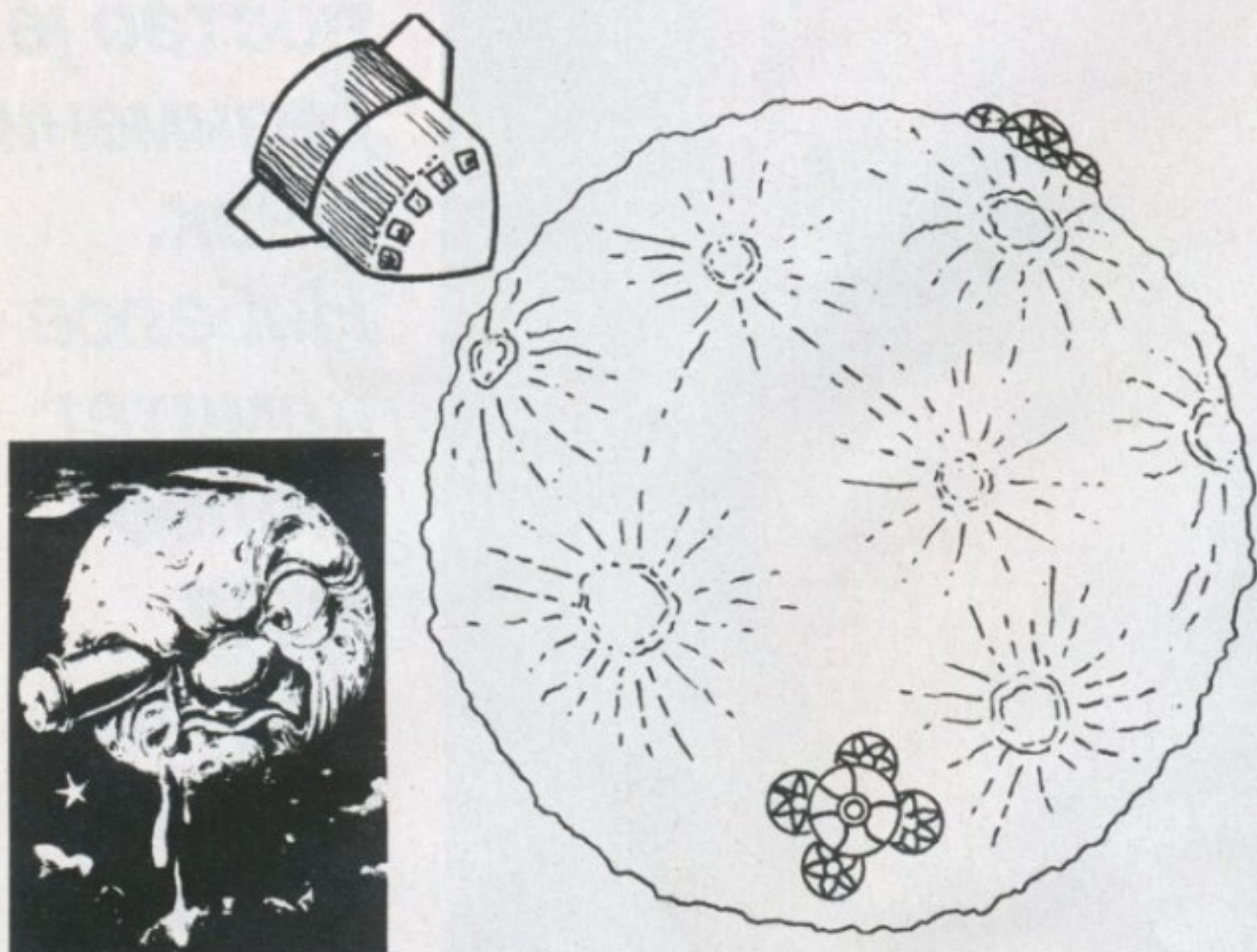
слаткише и све друго што им прија, да лешкаре на тераси гледајући у месечину. Док су у загрљају, човек може показивати девојци далеке планете...

У љубави је личност потпуно обузета најтананијим осећањима која далеко премашује задовољство чулних појава. Према објашњењу самог Ватсјајане, кама и јесте уживање у надражености свих чула, али и у задовољству које из тога проистиче.

Љубав је моћна, а страстима је тешко одолети, па ипак – саветовао је Ватсјајана – постоје жене којих се

„ЗАБАВНИКОВЕ” МОЗГАЛИЦЕ

ШУШКА СЕ, ШУШКА

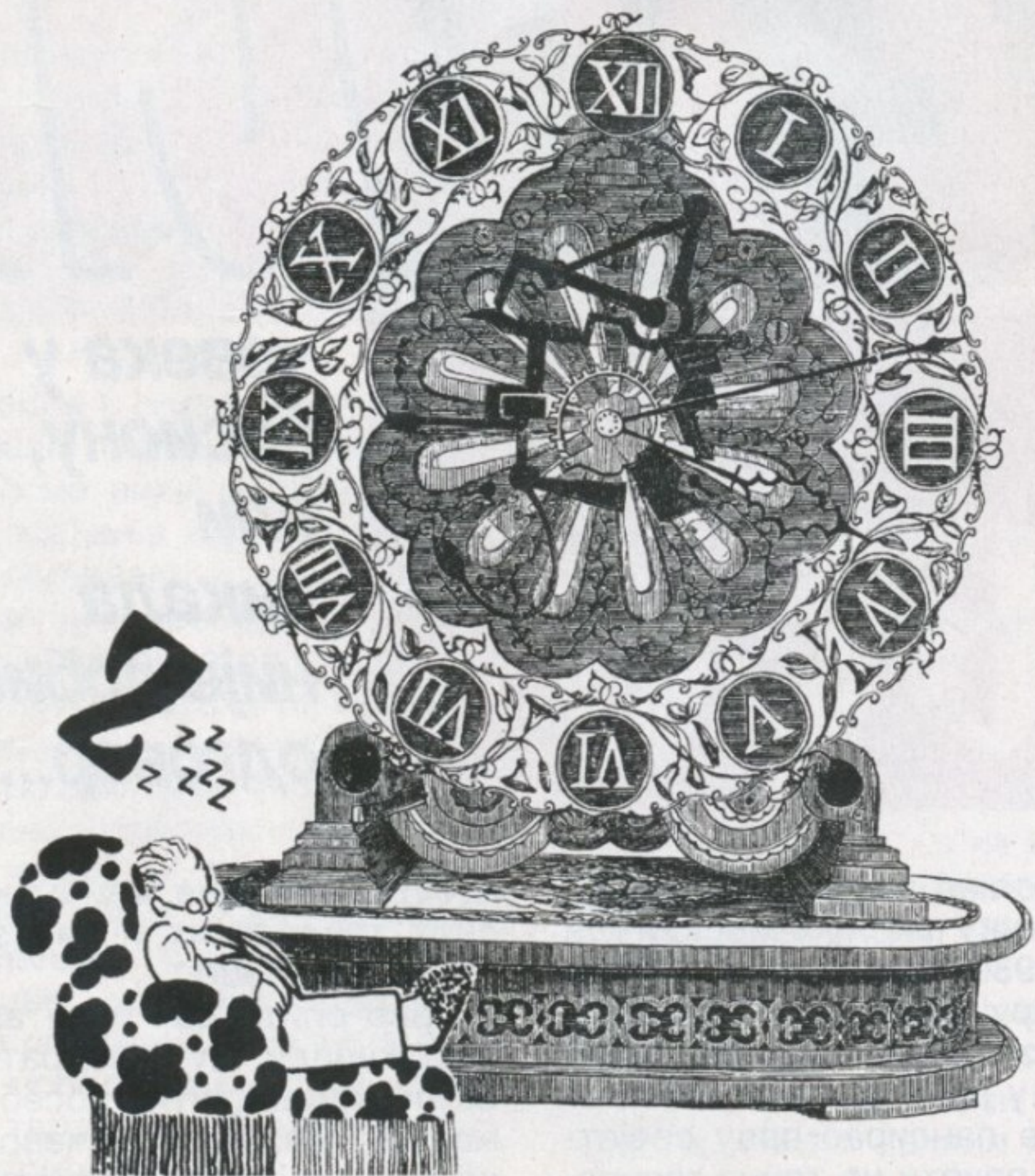
Пронесе се гласине да је НАСА направила план да ускоро на површину Месеца постави више свемирских станица. Ако свака станица мора да буде на истом растојању од свих других, колико највише станица може да се изгради на Месецу? ■

КОЛИКО ЈЕ САТИ?

Господин Валдо Ривс успавао се читајући Толстојев „Рат и мир“. У неко доба пробудио га је један ударац гонга старинског сата из приземља. Тај његов сат оглашава се по једним ударцем гонга сваких 15 минута, а свакога сата удари онолико пута колико је сати. Господина Ривса мрзи да сиђе у приземље и види колико је сати.

Колико ће стари господин морати да чека у фотељи да би сазнао колико је тачно сати?

На ово питање постоје два одговора ■

СРЕБРНИ ДОЛАРИ

На столу се налази 100 сребрних долара. Поређајте их у два стуба, или гомиле, према следећим правилима: у првом стубу мора да буде толико новчића да у једној четвртини те количине буде двадесет новчића више него у једној шестини долара у другом стубу ■

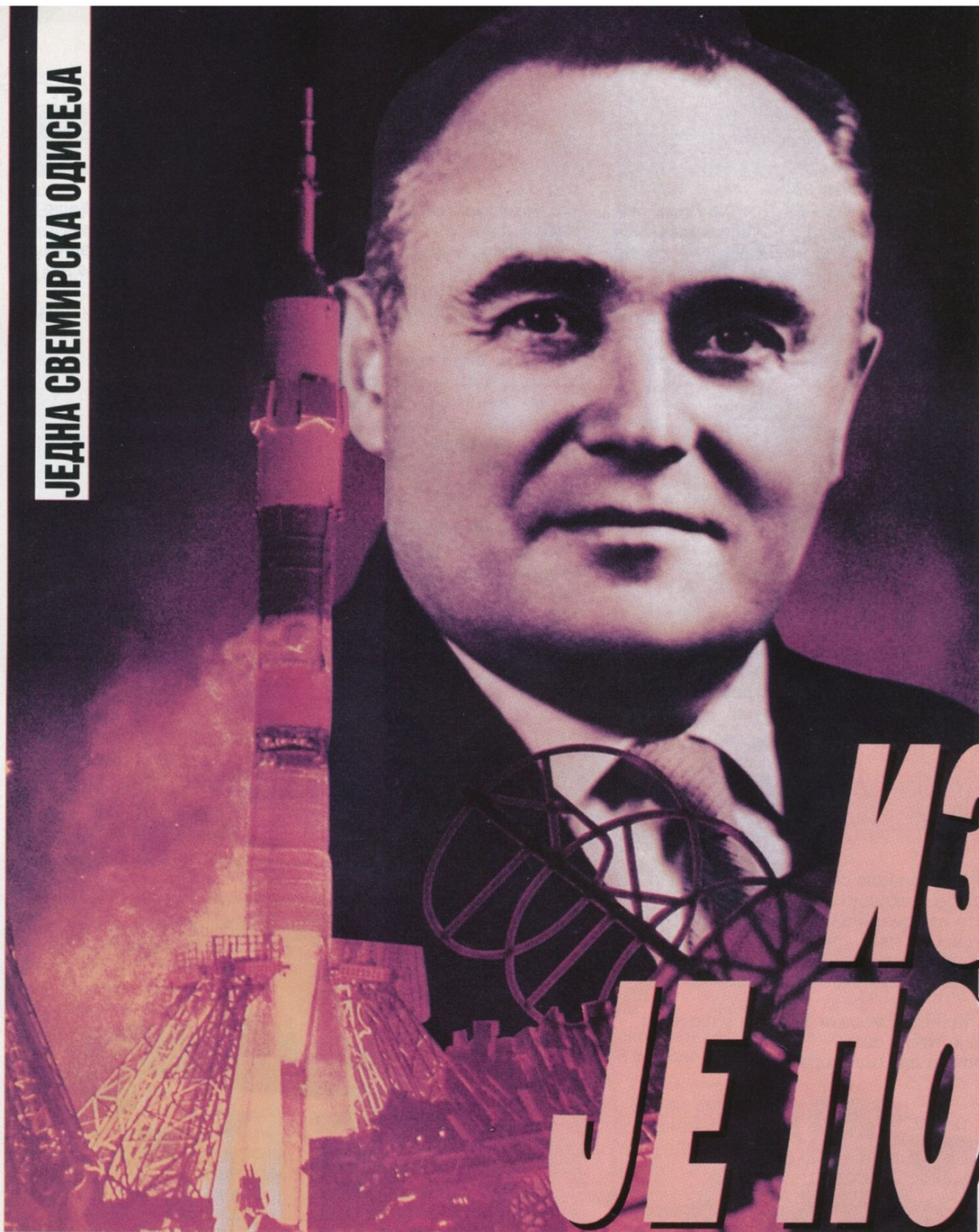
СТОГОВИ СЕНА

На фарми Саја Цексона раштркани су стогови сена: девет их је на северном делу ливаде, двоструко више на источном, троструко више на јужном и пет на западном делу. Он и његови синови провели су два дана премештајући их да сви буду на средини ливаде. Док су то радили, дувао је ветар и доста сена растерао по целој ливади.

Колико је стогова сена било на средини ливаде када су завршили посао? ■

ЈЕДНА СВЕМИРСКА ОДИСЕЈА

Бивши
заточеник
гулага
постао је
безимени
јунак.
Нобелов
комитет
желео
је да
награди
особу
која је
најзаслу-
жнија за
први лет

ИЗДА
ЈЕ ПОСТА

Корољев

Човека у
васиону,
али
никада
није добио
одговор...

Сарадници у ракетној индустрији Совјетског Савеза звали су га „краљ“ или „шеф шефова“, а понекад само „СП“, према Сергеј Павлович. У јавности, новинама и радио-извештајима о достигнућима четрнаест

ма совјетске ракетне индустрије, који су с поносом слали у цео свет, увек је био само „главни конструктор“. Његово пуно име било је државна тајна – свако ко би га јавно обзнанио чинио је преступ према држави.

Рођен 1906. године у Украјини, Сергеј Павлович

Корољев завршио је високу технику школу у Москви где је 1930. године започео каријеру градитеља авиона. Убрзо је постао заљубљеник у ракете и већ 1933. године лансирао прву совјетску ракету на течно гориво. У почетку их је видео само као нов начин погона за сво-

је будуће авионе, али од касних тридесетих и као засебне летелице.

Прве опите са ракетама подржавали су предратни војни команданти, посебно маршал Михаел Тухачевски који је наложио изградњу

истраживачког центра, Лабораторије за гасну динамику, сакривене под тешким беемима Петропавловске тврђаве у Санкт Петербургу (и данас се на њеним зидовима могу видети трагови ракетне ватре). Други центар, Лабораторија за реакциону пропулзију, налазио се у Москви.

Док је Валентин Глушко правио коморе за потисак и пумпе за гориво, Корољев је почео да се бави везом мотора са резервоарима горива, уређајима за навођење и складишним простором. Тако би се ракетама омогућило да носе бомбе, изводе метеоролошка мерења на великим висинама и можда, једног дана, да истражују васионски простор.

Изјава упрљана крвљу

Маршал Тухачевски, коме је најважније било да Црвеној армији подари ракете и друго савремено оружје, настојао је да различите ракетне програ-

љан у јуну 1937. године (али је двадесетак година касније рехабилитован). Сви авио и ракетни стручњаци који су били у његовој надлежности ухапшени су као издајници. Корољев је доведен 27. јуна, бездушно пребивен и потом осуђен на десет година тешког рада у леденим пустарама северо-источног Сибира.

У јуну 1941. године, када су нацисти покренули операцију Барбароса, Стаљин је дубоко зажалио због својих чистки у официрском кадру. Корољев и многи други способни инжењери ослобођени су из гулага. Неки су послати у велике индустријске центре, а Корољев у један од института који су били нека врста удобнијег затвора (познати као шарашка). Тамо је са другим инжењерима, укључујући и конструктора авиона Андреја Тупољева, радио на развоју беспилотних летелица на даљинско управљање.

Лајка је била први руски космонаут који је (од топлоте) умро у васиони, али не и последњи. Ипак, њено лансирање у новембру 1957. године дало је тежину Хрушчовљевим хвалисавим претњама Западу: „Сахранићемо вас!“

Стаљинов министар иностраних послова Вјечеслав Молотов касније је објаснио зашто су и такви генијални људи држани по затворима. „Интелигенција је у души била против нас: за њих је то било природно попут дисања. Нађено је решење и за то. Тупољевљеви су послати иза решетака, а Чеки (тајна полиција) је наложено да им се обезбеде најбољи услови. Дајте им да једу колаче, али их не пуштајте напоље. Дајте им да раде,

проналазе ствари неопходне земљи, да стварају за армију.“

Тек крајем Другог светског рата Корољев је званично ослобођен. У септембру 1945. године зашао је дубоко у разрушену унутрашњост Немачке. Трагао је за остацима Фон Брауновог програма за сјајну али злогласну V2 ракету у нади да су Американци и Енглези можда пропустили нешто да однесу... Педесетих година с невероватним полетом и одлучношћу развио је читав низ све бољих ракета и пројектила

ЈНИК О ХЕРОЈ

ме удружи у један заједнички. Нажалост, Стаљин је 1934. године отпочео владавину терора како би уклонио и најмању претњу својој потпуној власти, а 1937. године допустио је тајној полицији да вршља и по војним круговима.

Команданти су били први на удару и Тухачевски, који је ухапшен 27. маја, два дана касније потписао је своје „признање“ да је сарађивао с Немцима. На њему ће касније бити нађене црвеносмеђе мрље за које ће судски вештаци утврдити да су од крви. Тухачевски је стре-

Газде у Кремљу рекле су да његове ракете морају да имају војну употребу. Његова генијалност била је што је с њима успевао да лансира и свемирске бродове. „Спутњик“ је полетео у свемир на врху његове Р7. Чак и Сојуз (на слици), лансиран после смрти Сергеја Корољева, покретале су његове 32 војне ракете.

документално је Глушко направио неке од најделотворнијих пропульзионих мотора које је свет икада видео. Наступило је доба хладног рата, па је између Америке и СССР-а отпочела трка у наоружању. Обе стране кренуле су у убрзани развој ракета које ће моћи да понесу нуклеарно оружје до противничке територије. Само, Корољев је имао и друге планове: развој васионског програма.

У таквим приликама он је још од 1956. године управљао великим војним индустријским погонима чије се срце налазило у тајном фабричком објекту у Калињинграду, североисточно од Москве (познат само као Специјални конструкциони биро-1 или ОКБ-1). Тамо је Корољев био потпуни газда мада је подређен Министарству одбране с маршалом Јустиновим на челу и магловито названом Министарству за главну машинску изградњу. (У ствари, иза речи „главни“ криле су се ракете и сателити).

Такмаци и потказивачи

Јуриј Мазорин, један од Корољевљевих стручњака за навођење, каже: „Он је био изванредна личност. Помислили бисте да му је време проведено у затвору сломило дух, али када сам га први пут срео у Немачкој док смо истраживали V₂ оружје, био је одлучан човек који је тачно знао шта хоће. Био је строг, грмео је на нас, али нас никада није вређао. Знао је да саслуша шта сте имали да кажете. Сви су га вољели.“

Додуше, не баш сви. Валентин Глушко, подједнако снажна особа, већ је водио сопствени конструкциони биро. Докле год су његови мотори били коришћени на Корољевљевим ракетама, њих двојица били су љубазни један према другом иако се нису подносили. Затегнутост између ова два дива совјетске ракетне индустрије изгледа потиче још од лета 1938. године када је Глушко осуђен на осам месеци кућног притвора док је Корољев послат у сибирски гулаг. Неки су посумњали да је Глушко, да би спасао себе, потказао Корољева и друге ракетне стручњаке.

Михаел Јангел био је други такмац. Он је у свом бироу у Дњепропетровску у Украјини развијао ракете за војну намену, али је стално био присутан и у Москви покушавајући да приграби новац намењен Корољевљевим васионским плановима.

Четврта главна личност у совјетском ракетном програму Владимир Челомеј развио је ракету „Протон“ која се и данас користи за лансирање делова за свемирску станицу. Челомеј је био довољно mudar да запосли Сергеја Хрушчова, сина Никите Хрушчова, генералног секретара партије после Стаљинове смрти, 1953. године.

Али, далеко озбиљнији изазови по Корољевљев план за освајање васионе долазили су од генерала у Кремљу и Министарству одбране који су били убеђени да им Корољев троши новац за развој новог оружја. Корољев их је приморио стварањем ракете 7 (Р7), прве интерконтиненталне балистичке ракете на свету. Било је замишљено да она понесе нуклеарне бомбе до срца Америке, али је Корољев знао да Р7 може да досегне и васиону (и заиста, један од типова ове ракете лансирао је први „Спутњик“ у свемир).

За човека који је преживео батинање тајне полиције и године у сибирском радном логору, надмудривање по канцеларијама са супарницима попут Глушка или чиновницима у Кремљу, вероватно је било игра. Осим тога, владавина Хрушчова била је мање опасна од Стаљинове. Корољев је зато успео да придобије значајне личности, међу њима и самог Хрушчова, одушевљеног великим пропагандним могућностима руског васионског програма. И докле год је Корољев мислио и на ракете за војску, могао је да ради шта му је воља. Било је мудро што их је тако правио да су могле да имају двоструку намену!

Једном приликом замолио је Политбиро да дође и упозна се са његовим радом. Хрушчов, који се као и већина руководицаца није разумео у технику, описао је тај боравак у својим мемоарима: „Повео нас је у обилазак лансирне рампе и објашњавао како ради његова ракета. Бленули смо као стадо оваца. Нисмо веровали да то може да лети. Били смо као гејаци на пијаци, ходајући око ракете куцкали смо по њој да би се уверили да ли је довољно чврста.“

Његова визија

Онда, 4. октобра 1957. године, Корољев је отворио свемирску еру! На врху своје Р7 у орбиту око Земље избацио је први вештачки са-

телит „Спутњик-1“... Корољев ће успети да стандардизује многе од главних делова својих свемирских бродова, па ће имати вишеструку намену. Зато су више од девет наредних година и могли да се ређају као на покретној траци летови војних ракета, сателита, свемирских бродова са посадом или без ње.

Било је задивљујуће којом је брзином Корољев низао своје успехе. Када је после „Спутњика“ пожелео да оде

да се мало одмори, позвао га је Хрушчов „да сврати до Кремља“. Наравно да је отишао, а Хрушчов му је рекао: „За месец дана је 40. рођендан наше славне Октобарске социјалистичке револуције. Хтели бисмо да лансираш још један сателит који ће такође урадити нешто значајно“.

Хрушчов је помишљао да би то могао да буде сателит који ће из свемира емитовати комунистичку „Интернационалу“, али Корољев је

ТРАГИЧНО РОБИЈАШКО

Током година препуних исцрпљујућих напора да Совјетски Савез доведе на чело свемирске трке, Корољев је ретко помињао своје хапшење, мучење и боравак у гулагу. И само је његова породица знала за последице. Он више није могао да okreће врат, већ је морао да помера цео горњи део тела када је желео да погледа у страну. Није могао ни довољно да отвори уста да би се гласно насмејао.

Два дана пре него што ће отићи на операцију, у свом дому у Останкину, у Москви, примио је драге пријатеље: космонауте Гагарина, Алексеја Леонова и још неке другове. Те вечери, када су гости већ почели да облаче капуте, Корољев је зауставио двојицу космонаута: „Не идите још. Хоћу нешто да вам испричам.“ Његова жена Нина донела је још хране и пића и следећа четири сата, све до раних јутарњих часова, Корољев је Гагарину и Леонову причао о свом хапшењу и робијању. Ту причу Алексеј Леонов никада неће заборавити.

„Описивао нам је како су га ухапсили и тукли. Када би затражио чашу воде, гађали би га бокалом у лице. Захтевали су списак издајника у ракетним лабораторијама, а он је једино могао да им одговори да такав списак нема.“

Кроз надуване очи разазнао је да му међу помодреле прсте потурају да потпише неко парче хартије. Сећао се

Корољев разговара са Гагарином (лево) у току првог лета човека у васиону. У раним годинама васионске ере то је било оно из чега ће настати васионска контрола лета.

„Восток“, програм који ће ускоро понети Јурија Гагарина у орбиту око Земље. Да би добио подршку војске, рекао је генералима да жели да направи сателит којим ће моћи да се шпијунира Запад. Али, да прво треба да лансира човека са изврсним видом који ће кроз прозор „Востока“ открити с којим ће се условима суочити шпијунске камере.

Онеспособљени због шимпанзе

Генерали су му поверовали и у октобру 1959. године образовано је једно одељење космонаута. Они су убрзо почели да гаје велико поштовање према Корољеву, а он им је тепао „моји орли-

ћи“ и борио се с властима да добију све што им треба.

Али, и с друге стране Земљине кугле Корољев је имао изненађујућу „помоћ“. Била је то Наса (основана 1958. године). Док год је Америка у трци са Совјетима настављала са својим свемирским програмом, и он је могао да рачуна на подршку Хрушчова. Током 1961. године такмаци са оне стране Атлантика толико су му се приближили да је „главни конструктор“ морао да убрза како би одржао вођство и први прошао кроз циљ. Американци су послали пут васионе Алана Шепарда 5. маја, али он није изашао на Земљину орбиту. Можда би он био први човек у свемиру да се пробни лет са шимпанзом Хам није показао делимично неуспешним.

Радећи до изнемоглости, Корољев је добио трку. У предвечерје првог човековог лета у васиону, ради завршне пробе пред укрцавање у „Восток“, поносно је допратио Гагарина и његову замену Германа Титова до врха лансиране рампе у Бајконуру. Али, изненада се онесвестио. Морали су да га спусте са крана и одведу да се одмори у малој кућици смештеној на ободу лансирног центра. Тек тада су Гагарин и остали космонаути открили да је иза главног конструктора у ствари особа крхког здравља.

Ипак, већ следећег јутра, 12. априла 1961. године, он је био у старој форми. Снажно је загрио Гагарина пре него што га је послао у небо. Из свог контролног бункера надгледао је свих 108 минута историјског лета.

Два дана касније, праћен поворком аутомобила, Гагарин је победнички ступио на Црвени трг и тренутно постао светска звезда. У било којој земљи осим Совјетског Савеза, Корољев би био уз њега и као „мозак“ целог подухвата, постао исто тако чувен. Али, током поздравних свечаности којима је, плачући од среће, руководио Хрушчов, главни мозак стајао је мало подаље од руководиоца. А Хрушчов није направио ни најмањи напор како би јавност сазнала ко је човек који је више од било кога другог заслужан да тај тренутак славе уопште буде могућ.

Корољева чак нису наградили ни новим аутомобилом, па је морао да купи не-

ку половну лимузину из једне од страних амбасада како би се на Црвеном тргу појавио на колико-толико прихватљив начин. Као да нико од руководиоца није желео да и он буде тамо. Јер, по њиховом хладноратовском схватању, он је за јавност требало да остане тајна. Ни своја одликовања није смео да окачи. Као врхунац свега тек купљена половна кола су отказала, па је морао да стопира да би дошао на прославу.

Ни на дугој званичној листи научника, војника, академика и политичара који су присуствовали свечаности, име Корољева нигде се не појављује. Нобелов комитет желео је да награди особу која је послала првог човека у васиону, али совјетске власти никада нису одговориле на тај захтев. Та неправда ни до данас није исправљена.

Када је 14. јануара 1966. године Корољев отишао у Кремаљску болницу, веровало се да је то обична операција црева. Али, његов организам начет још током боравка у сибирском гулагу на Колими од 1939. до 1940. године додатно је био ослабљен вишегодишњим напорним радом, па су и лекари били изненађени у каквом је заиста стању. Испоставило се да Корољев у стомаку има два велика канцерогена тумора и да је унутрашње крварење тешко могло да се заустави. После дуготрајне и тешке операције његово срце није издржало.

Имао је велике планове за будућност. Замислио је да дивовском ракетом носачем пошаље совјетског човека на Месец. После његове смрти свемирски напори почели су постепено да се урушавају, а двадесетак бироа да се отима за превласт. Наслеђе Корољева прво је дато у руке Василију Мишину, далеко слабијој личности, али се и стари такмац Глушко зажеleo моћи и са очигледним задовољством полако преузео ОКБ-1. Овај самољубиви стручњак свакако је имао инжењерски дар, али није био довољно чврст и политички вешт да би васионски програм могао ваљано да води.

А да је Корољев поживео још само коју годину, „Насин“ Аполо програм сигурно би имао достојног такмаца■

Горан Војиновић
седамнаест

имао бољу замисао – у сателиту ће бити живо биће!

За само месец дана успео је са својим људима да направи нарочиту капсулу и да уради баш то. „Спутњик-2“ полетео је 3. новембра, а у њему је била керуша Лајка, прво живо биће које је полетело свемиром. Била је то и прва назнака да Корољев, у ствари, намерава да пошаље човека на Месец!

И Корољев је добио позамашан новац да би направио

ИСКУСТВО

како су га изнова тукли и на крају осудили на десет година тешког рада у Колими, једном од најгорих гулага.

Чак и када је повучен у мање тешку „шарашку“ у Москви, у тренутку када је Стаљина ухватила паника после изненадног немачког напада на СССР, то је учињено на захтев Туполева. И сам бивши заточеник, Тупољев је од власти изричито тражио да му пошаљу Корољева јер је био одличан стручњак. Његовом захтеву је удовољено, али Корољеву није обезбеђен никакав превоз од североистока Сибира до Москве. Морао је сам да се снађе! Била је неподношљива хладноћа, а Корољев је већ почео да халуцинира од глади. Тада је, запрепашћен, једног дана на путу нашао још топлу векну хлеба која је вероватно испала из неког камиона.

„Личила ми је на чудо“, испричао је Гагарину и Леонову. Да би зарадио новац за возне и бродске карте, у успутним местима радио је као физички радник и обућар. Зуби су му се клатили, а десни крвариле пошто годинама није јео свеже воће или поврће. Једног дана, ходајући дуж запуштене пруге, онесвестио се. Наишао је један старац, истрљао му десни лековитом травом и усправио га да види слабашно сунце. Али, он се поново онесвестио. Леонов се живо сећа: „Испричао нам је како је видео да му нешто лепрша пред очима. Био је то лептир, нешто што га је подсетило да је још жив“■

ВАСИОНСКИ КВИЗ

На старогрчком реч „планетес“ – по којој зовемо планете, а захваљујући грчком астроному Хипарху – значи:

- а) Огромна
- б) Лопта
- в) Светиљка
- г) Луталица

Уз помоћ штапа (али без канапа) први који је доказао да је Земља округла био је један грчки математичар (који је, такође, са великом тачношћу још онда израчунао обим наше планете):

- а) Аристотел
- б) Еуклид
- в) Ератостен
- г) Питагора

Вековима се веровало Птолемеју да око Земље круже остале планете, Месец, Сунце... цела васиона. Онда је један свештеник (на самрти) скупио храброст и одлучио да пркоси католичкој цркви и да објави текст у коме каже да се Земља и остале планете okreћу око Сунца. То је 1543. године урадио:

- а) Јохан Кеплер
- б) Никола Коперник
- в) Ретикус
- г) Тихо Брахе

Италијански професор математике, неки кажу да је отац модерне науке, Галилео Галилеј „измислио“ је астрономски телескоп, рекао „Ипак се окреће“, али две ствари (докази да се Земља обрће око Сунца) због којих је највише сметао католичкој цркви биле су: да се око Јупитера окрећу месеци и, друго – сенке на површини Венере које се мењају и које су последица кружења Венере око Сунца. Овај модел који је Галилеј доказао зове се:

- а) Брахеов модел
- б) Кеплеров модел
- в) Епициклични модел
- г) Хелиоцентрични модел

Први који је рекао да је васиона вечна и бескрајна изумео је рефлекторски телескоп (који је послужио као модел за данашње дивовске телескопе). Ако уз његово име поменемо и јабуку, онда је решење ове асоцијације:

- а) Вилијем Хајгенс
- б) Томас Рајт
- в) Исак Њутн
- г) Вилијем Парсонс

Њутнов телескоп

Овако је Галилеј видео месечеве мене

За астрономију је 18. век био веома плодан. Године 1785. Вилијем Хершел и његова сестра Каролина открили су једно ново небеско тело, планету Уран, а пре тога француски астроном Шарл Месијер направио је мапе „облака прашине“ које је немачки филозоф Имануел Кант први опазио и предложио да се такозване маглине зову:

- а) Галаксије
- б) Поља астероида
- в) Црне рупе
- г) Бели патуљци

Један аустријски физичар и математичар установио је 1842. године да долази до промене у таласној дужини светлости или звука која настаје када се неки извор таласних кретања приближава посматрачу или удаљава од њега брзином релативно великом у поређењу са брзином светлости или звука. Извор тада сабија или разређује таласне осцилације које емитује. Овај принцип зове се:

- а) Фраунхоферов ефекат
- б) Кристијанов ефекат
- в) Доплеров ефекат
- г) Ливитов ефекат

Едвин Хабл проучавао је васиону посматрајући је са Маунт Вилсона у Калифорнији, кроз телескоп „Хукер“. Открио је много занимљивих и невероватних појава – да се свемир шири, а и снимио је, на пример, поједине галаксије старе осам милијарди година и исто толико светлосних година удаљене. Потврдио је такође и да су све галаксије, без изузетка, сачињене од:

- а) Кисеоника и хелијума
- б) Хелијума и азота
- в) Кисеоника и водоника
- г) Водоника и хелијума

Физичар Леметр је тврдио да је сва васиона постала у једном дану „који није имао јуче“. А онда су научници израчунали Леметрову тачку постања. Израчунато је да је васиона настала пре:

- а) 5
 - б) 10
 - в) 15
 - г) 20
- милијарди година

10. Научни доказ у прилог теорији о великом праску изнели су, сасвим случајно, инжењери Арно Вилсон и Роберт Пензијас – и за то добили Нобелову награду. Док су радили свој посао у истраживачкој лабораторији једне телефонске компаније, открили су постојање...

- а) Позадинског зрачења
- б) Тачке сингуларности
- в) Леметровог праатома
- г) Радиоактивности

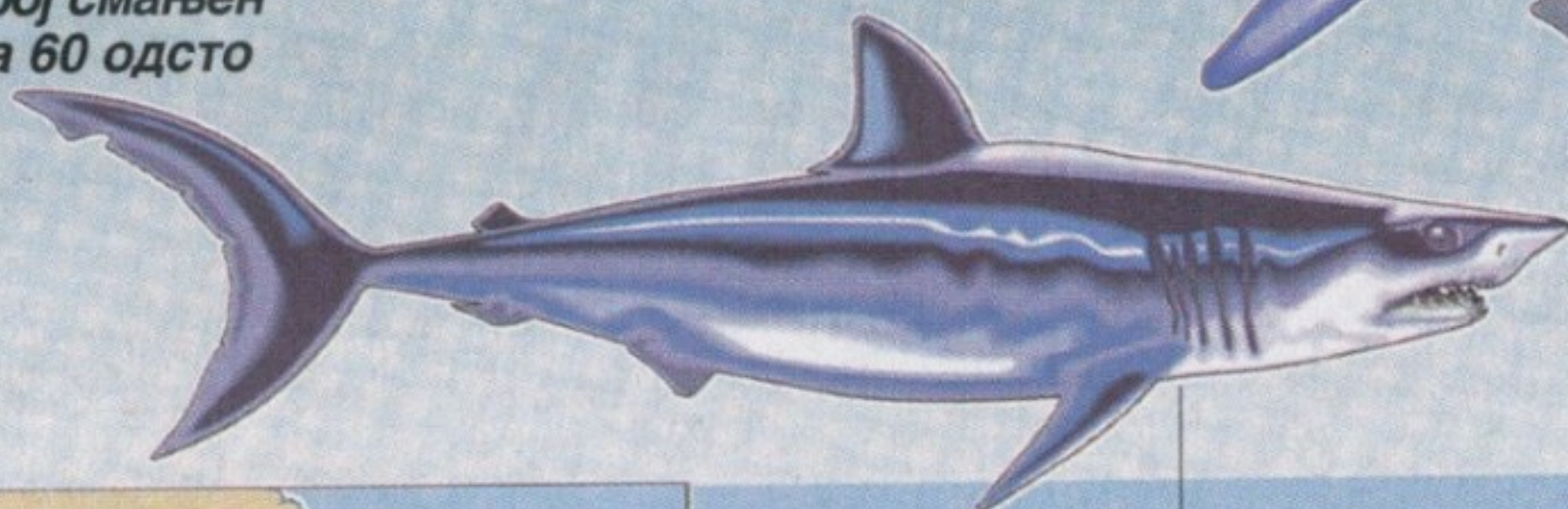
ГДЕ СУ АЈКУЛЕ?

ТИГРАСТА АЈКУЛА
(*Galeocerdo cuvieri*)
Порасте до 3,2 метра
Број смањен за 65 одсто

ВЕЛИКА БЕЛА
(*Carcharodon carcharias*)
Порасте до 6,4 метра
Број смањен за 79 одсто

ПАС МОДРУЉ
(*Prionace glauca*)
Порасте до 3,8 метара
Број смањен за 60 одсто

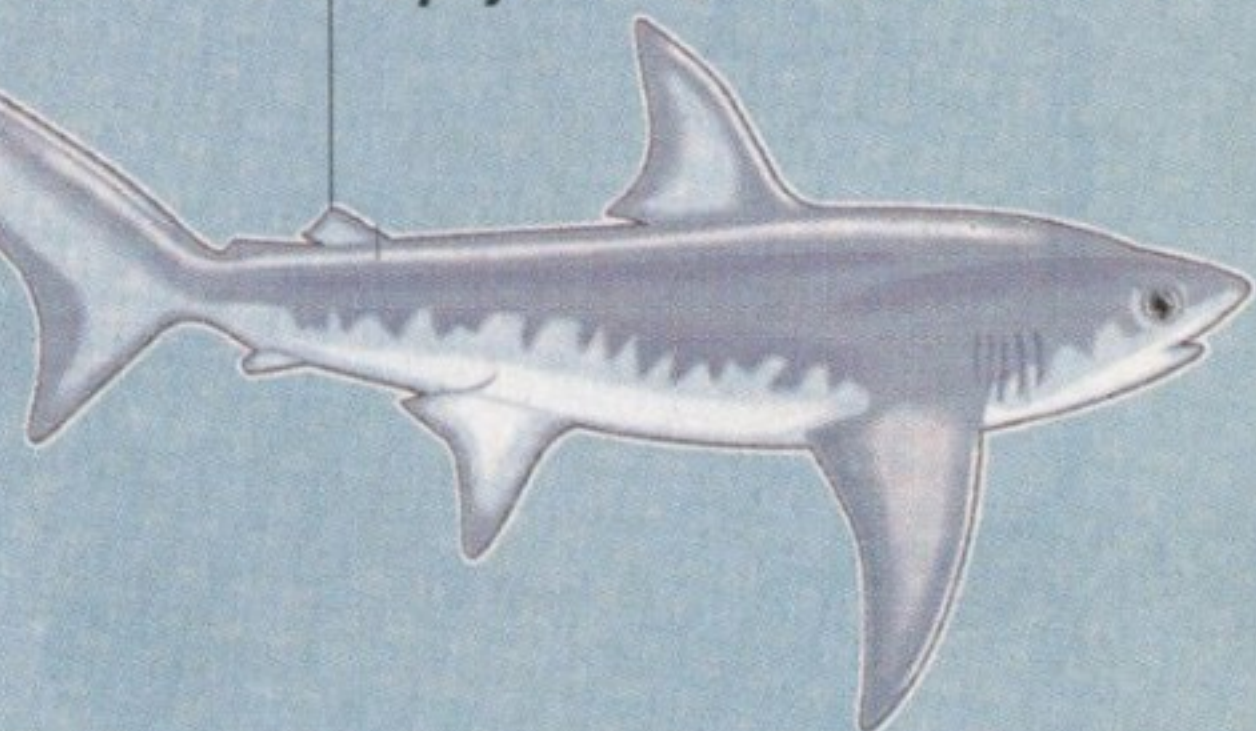

ДУГОНОСИ МОРСКИ ПАС
(*Isurus paucus*)
Порасте до 2,4 метра
Број смањен за 20-25 одсто

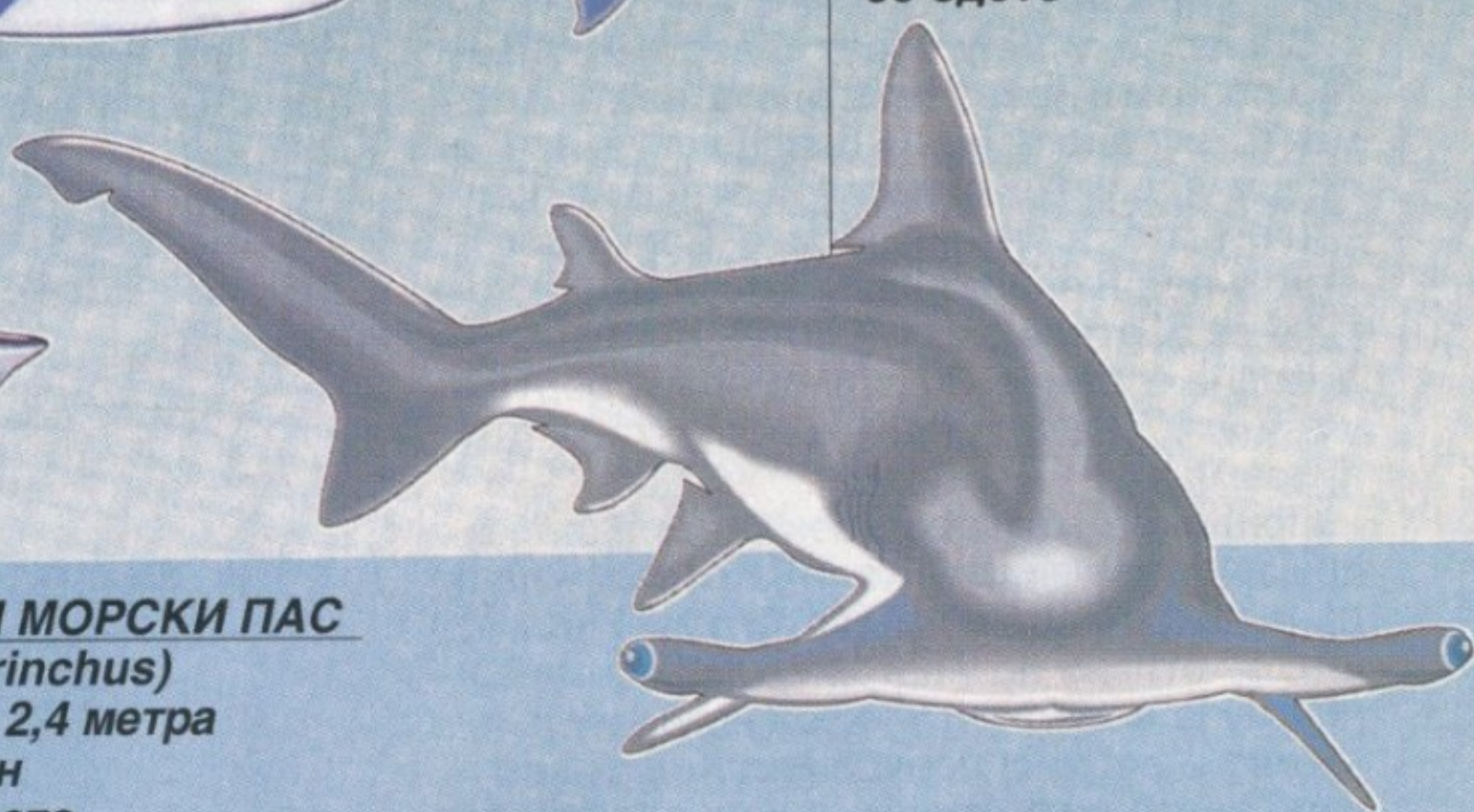
ВЕЛИКЕ БЕЛЕ АЈКУЛЕ
Од раних деведесетих
ниједна није виђена у
подручју 6 и 7

1. Кариби
2. Мексички залив
3. Источна обала
Флориде
4. Јужноатлантски залив
5. Средњоатлантски
залив
6. Североисточно
приобаље
7. Североисточни део
отвореног мора
8. Саргаско море
9. Станиште туна –
северно и јужно
подручје

МОРСКА ЛИСИЦА
(*Alopias superciliosus*)
Порасте до 3,4 метра
Број смањен за 80 одсто

ПАС ЧЕКИЋАР
(*Sphyrna tiburo*)
Порасте до 3,4 метра
Број смањен за 89 одсто

У неким деловима Атлантика број најозлоглашенијих морских немани забрињавајуће је смањен. Људи, који иначе највише зазиру од ових риба, успели су да их угрозе и доведу у питање њихов опстанак на Земљи

У северозападном делу Атлантског океана у великој је опасности читав живи свет. Број готово свих врста морских паса, које живе у овим водама, више је него преполовљен. А зна се да се ајкуле налазе на врху сложеног ланца исхране. Чим се једна карика помери, доводи се у питање опстанак свих осталих врста.

Познато је да морски пси, већ више од четири стотине милиона година, живе у топлијим водама океана, а како их људи немилосрдно лове њихов број запањујуће се смањео. У потрагу за туном и сабљаркама риболовци иду бродовима крећући се у колонама ду-

гачким и по неколико километара. Са сваке лађе баци се више од једне куке, па се, поред риба које лове, на куке закаче и морски пси. А како амерички риболовци одавно морају да поднесу тачан извештај о улову, на основу тога изводи се закључак о приближном броју појединих врста риба у океану.

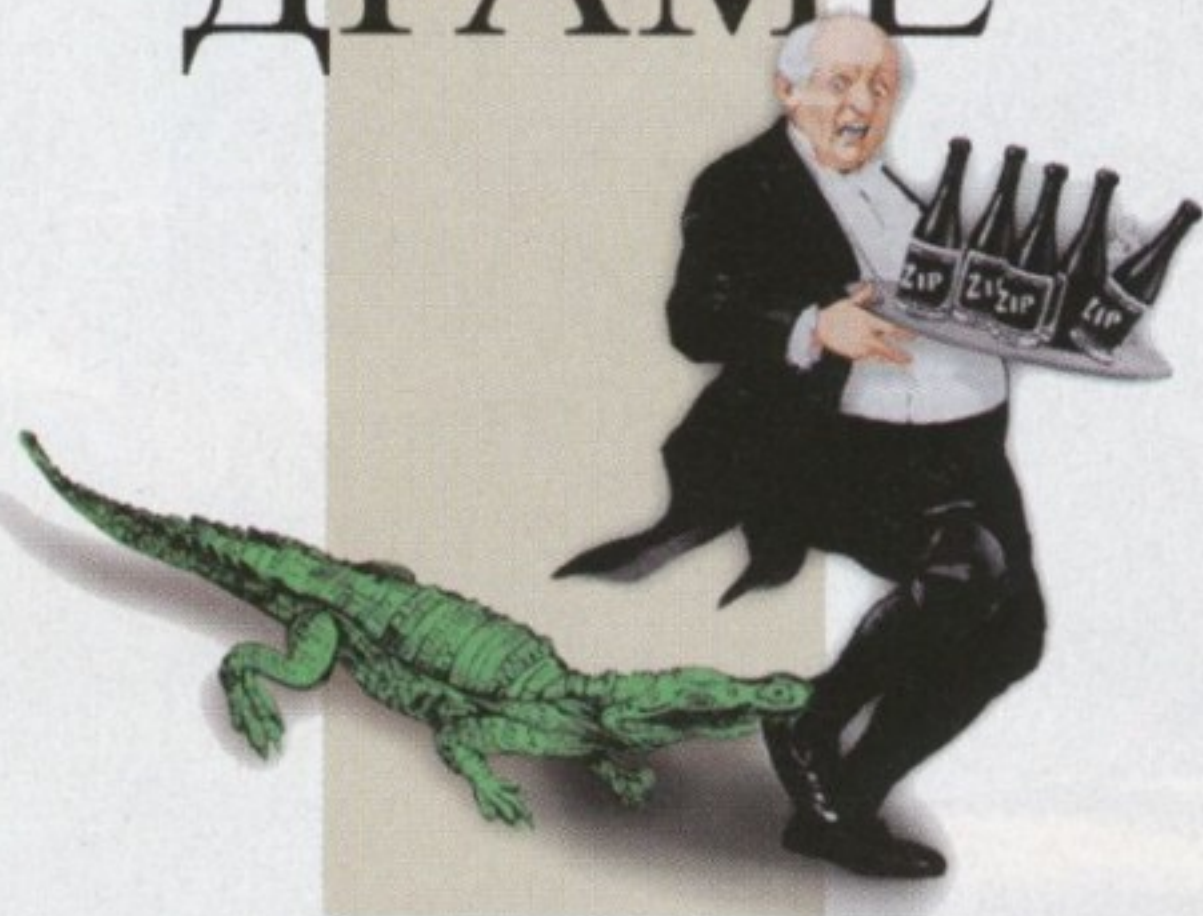
Најугроженије су три врсте ајкула: пас чекићар, велика бела ајкула и морска лисица. Број чекићара смањео се чак 89 одсто, а ниједна велика бела ајкула није виђена још од деведесетих година. Што је најгоре, број ајкула сигурно не може да се повећа у догледној будућности, чак и да људи преста-

ну да их угрожавају. Јер, женке ајкула споро достижу зрелост, а и када се паре, на свет доносе мали број младунаца.

Најстрашнију судбину доживљавају морски пси који улете у мрежу или се закаче на бачену куку. Риболовци не презају да их осакате: уверени да су ајкулина пераја извор младости, здравља и снаге, одсецају им пераја и тако обогате враћају их у океан да угину у најстрашним мукама. Док год се у најскупљим ресторанима буде служила супа од ајкулиних пераја, судбина ових морских животиња неће се променити ■

В. С.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

У малој фабрици самолепљивих плочица у Витл-ли-Вудзу, енглеска грофовија Ланкашир, од раног јутра 13. фебруара 2002. године владала је велика гужва. Оба радника власника Пола Келија налазила су се на боловању и он је морао да засуче рукаве. Није му тешко падало да понекад упрља руке: имао је 46 година, био је витак, висок и снажан.

Сишао је у међуспрат фабрике, ухватио лопату и почео да згрће пола тоне цемента и такозваног норвешког талка и смесу убацује у четвртасти отвор на поду – чељуст огромне мешалице. Затим је пустио у рад њене две велике лопатице које су се обртале око 1,2 метра дугачке водоравне осовине, 30 равномерно обртаја у минути, мешала прах и испуштала га у приземљу.

Приликом мешања увек се дизала непријатна прашина и Кели је отвор мешалице покрио великим картоном. Пре него што је стигао да постави браник, зазвонио му је мобилни телефон којим му је јављено о великој поруцбини. Кели је спустио телефон и отишао у канцеларију да одмах забележи оно што му је речено.

Догодило се чудо

Док се враћао назад, мобилни телефон поново је зазвонио и Кели је застало покушавајући да се сети где га је оставио. Тада га је угледао и кренуо да га узме... и чим је стао на картон, постао је свестан да је направио ужасно погрешан корак: упao је у чељуст мешалице која је радила. Не много дубоко, али без икакве могућности да се из ње ишчупа. Лопатице које су се обртале ухватиле су га и повукле кроз цемент.

Била је то машина с директним преносом коју није могао да заустави на месту где се нашао. Инстинктивно се склупчао колико је могао да би се заштитио од лопатица што су се непрекидно, равномерно, обртале. И тада се догодило чудо – машина се ко зна због чега зауставила, не дуже од 15 секунди пошто се нашао у њој.

Стајао је усправно до груди укопан у цемент. Осећао је да му је лева нога искошена и у клопци лопатица. Питао се да ли се то његова чизма ухватила у машину између лопатице и једног зида мешалице и заклочила је. Да ли ће мешалица изненада поново да проради?

Погледао је своје руке. Лева подлактица и десна шака биле су му као код крпене лутке, висиле су о нешто мало коже и ткива. Кости су из њих штрчале, изло-

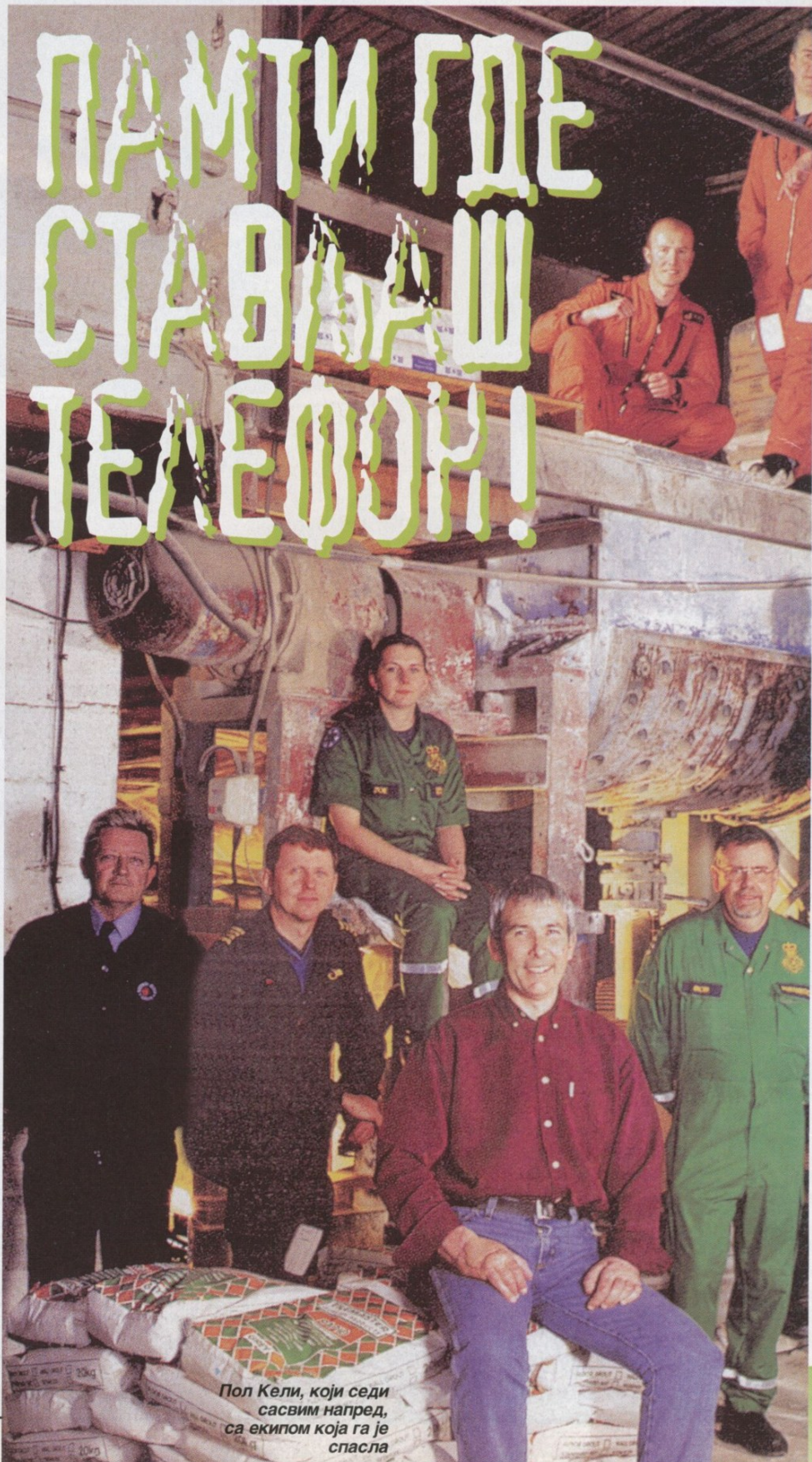
двадесет

мљене и смрскане. Много крви на све стране. Бол не јак, али дубок и потмуо. „Хоћу ли сасвим искрварити пре него што ме неко нађе?“, питао се.

Покушао је да извуче лактове и нису се ни померили. Покушао је да повуче леву ногу и није успео. „Има ли овде некога?“, викнуо је у очајању. И тада се догодило друго чудо – на степеницама се појавио човек, Мик Бетхел, који је у фабрику до-

везао 25 тона песка. „Господе Боже!“, узвикнуо је. Није препознао Пола Келија покривеног белим прахом.

Тачно у 9,47 часова болничару Бобу Кину стигао је позив из амбулантне станице: „Мушкарац заглављен у мешалици за цемент. Витл-ли-Вудз, удаљеност 6,5 километара. Кин је, заједно с медицинском техничарком Зое Стил, био на месту несреће у року од седам минута.

Пол Кели, који седи сасвим напред, са екипом која га је спасла

У галерији међуспрата фабрике једва се дисало од густе прашине. Човек се налазио заробљен у машинерији. За двадесет година службовања болничар Боб Кин није видео такав приказ. Питао се како ли ће тог човека извући и колико је тешко изранављен.

Чучнуо је крај Келија кога је добро познавао. „Шта се десило, Поле? Можеш ли да говориш? Да ли те много боли?“, питао

Чим је стао на картон, Пол Кели је постао свестан да је направио погрешан корак – упao је у чељуст мешалице за цемент. Не дубоко, али без икакве могућности да се ишчупа из њених лопатица у покрету

је. „Не много. Молим те, извуци ме одавде што пре!“, одговорио је Кели.

То што је Кели могао да говори био је добар знак. Чим су прописно искључили мешалицу, болничар се спустио у левак за пуњење мешалице да би опипао Келијеву каротидну артерију на врату. Пулс му је тукао веома убрзано – 120 уместо нормалних 60 до 70 откуцаја у минути. Кин му је одмах ставио маску с кисеоником.

Стојећи у приземљу испод мешалице, ватрогасац Стив Харт имао је немогућ задатак. Да би створили и најмању могућност да Келија ослободе, морали су, и то што пре, да из мешалице испусте сав цемент и остале састојке смесе. Али, цемент је излазио само када је машина у покрету што је сада било неизводљиво.

Нипошто нису смели да машину засеку оксиацетиленским горионцима јер би дошло до експлозије и трагедије. У фабрици се већ налазило више од десет ватрогасаца. Они су уклонили завртње из спољне облоге мешалице и почели да ударају чекићима по њеним странама да би испразнили стврднути цементни прах. Зарили су и штап, као дрен, у излазни отвор да би се пражњење убрзало.

Морали су да раде веома опрезно и пажљиво јер нису тачно знали где се Келијева доња половина тела налази и плашили су се да га не повреди. Изнад њих, на међуспрату, два ватрогасца придржавала су Пола Келија каишевима испод руку да га цемент, када нагло крене, не повуче са собом надоле.

Важно је да остане будан

„Поле, како се осећаш?“, поново је Келија питао болничар Боб Кин процењујући погледом његове осакаћене руке. „Не брини, брзо ћемо те извући, оно најгоре је прошло“, рекао је. А ватрогасцима који су га држали на каишевима тихо: „Непрекидно разговарајте с њим да не изгуби свест или не заспи. Веома је важно да остане будан!“

Бобу Кину у међувремену се придружио још један болничар. Био је то Фил Едмонсон кога је на велики простор фабричког паркиралишта довео амбулантни хеликоптер. У 10,12 часова Кин је на Келијеву тешко повређену десну шаку ставио завоје и причврстио је удлагом да се не би померала.

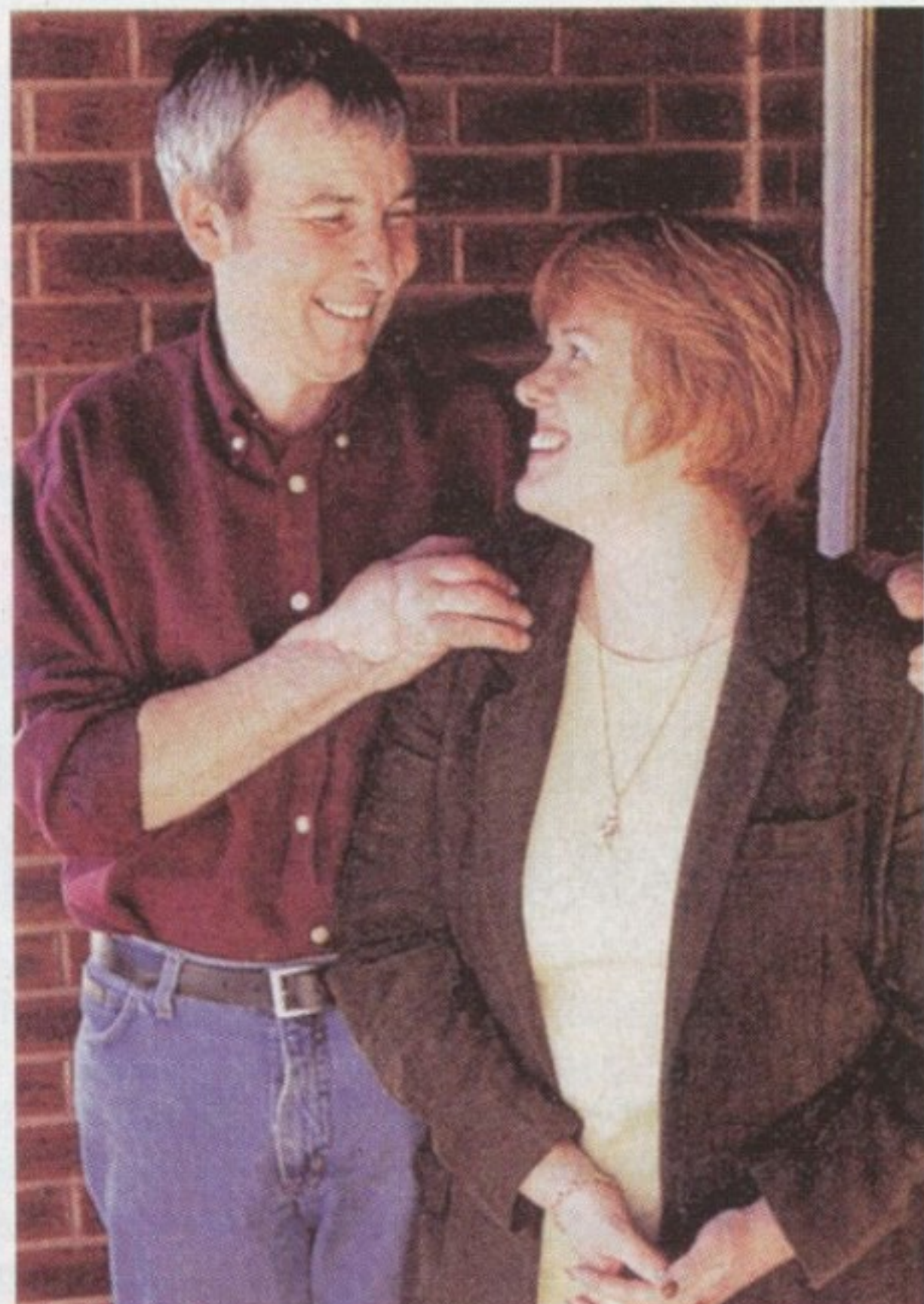
Док је болничар Едмонсон из велике торбе вадио справе за ослобађање Келија, болничка техничарка Зое Стил обрађивала му је оно што је преостало од његове леве руке. Пажњу Боба Кина изненаде је привукао ватрогасац у приземљу испод мешалице. Врх штапа за дренажу цемента у његовој руци био је крвав.

Толика крв није могла да истече само из Келијевих руку, човек је морао да има и других повреда које се нису виделе од цемента, синило је Кину. У 10,17 часова екипа лекара била је на путу за фабрику спремна да, ако је неопходно, Келију ампутира заробљене ноге.

Остаци костију и ткива

Боб Кин је знао да се код ампутације организам сам бори с болом лучењем ендорфина што је, донекле, могло да смањи крварење и крв сачува за рад срца и других најважнијих органа. У 10,30 часова Пол Кели почео је да губи свест и само повременим отвара очи.

„Поле, не спавај, никако не спавај!“, викао је Кин мењајући му кесе инфузије физиолошког раствора. „Бићемо брзо готови, само не затварај очи! Боли ли те не-

Плес је остао велика страст Пола и Роне Кели

што?“ „Не боли“, једва је изустиио Пол Кели поново губећи свест. „Отвори очи, морамо да разговарамо!“, викнуо је Кин.

Цементни прах у мешалици лагано је истицао доле у приземље. Ватрогасац Енди Хенри могао је сада штапом да напица на ком је месту заглављена Келијева нога. Хенри је у мешалици провео 40 минута придржавајући Келија с његове леве стране.

Хенри је прстима напицао ногу Келијевих фармерки. Тканина ногавице била је обмотана око једне од лопатица мешалице. То је машину закликло. „Нема ноге“, шапнуо је сам себи.

У 10,40 часова мешалица је била испражњена. Четири ватрогасца и болничара полако су извлачили Келија, центиметар по центиметар. Хенри је благо извадио јадне остатке Келијеве ногавице, костију и ткива ноге преко ивице лопатице где су били заглављени. „Момци, дижите га!“, рекао је.

Тако су, најзад, из мешалице извадили Пола Келија. Обрадили су му леву потколеницу, поставили удлагу, причврстили је завојима, а њега од главе до пете умотали у термичко ћебе. У мешалици је провео нешто више од једног сата. И док су га амбулантним хеликоптером возили у болницу, почела је борба за његов живот.

У болници на периферији града Манчестера девет хирурга на челу с професором Гасом Мекграндером обавило је над Полом Келијем три истовремене операције које су трајале дуже од дванаест сати. Успели су да на десној шаки сачувају и пришију три готово сасвим исечена прста, повежу кости и кошчице, артерије и вене и успоставе проток крви. На левој руци успешно су спојили шаку са зглавком.

Уклонили су оно што је преостало од леве ноге одсекавши је испод колена. С ње су сачували све што им је било потребно и у следећој операцији, која је такође трајала дванаест сати, од палца са ампутираних ногу направљен је нови палац на Келијевој десној шаки. Кожу су искористили за пресађивање на оштећена места леве руке.

Неколико недеља касније Пол Кели је поново био у својој фабрици и водио је послове уз помоћ свог сина Марка. Месец дана потом са савршеном протезом потколенице леве ноге одвео је своју жену Рону на играчку, њихов заједнички омиљени провод. **Б. Д.**

ИЗГУБЉЕНИ

Усред Тихог океана постојала је цивилизација о којој се, осим јединствених камених статуа, које је за собом оставила, мало знало. Научници су одшкринули врата и открили вековну тајну становника острва Рапа Нуи

Камене статуе на Ускршњем острву леђима су окренуте мору, а очи су им управљене према небу. Покривене велом тајне, статуе које ветрови вековима шибaju доскора су биле неми сведок давно ишчезле цивилизације.

Ускршње острво, познато и као Рапа Нуи или, на шпанском, Исла де Пасква, 6. априла 1722. године открио је Јакоб Рогевен. Пошто је био Ускрс када је допловио до овог острва усред Тихог океана, холандски морепловац назвао га је по највећем хришћанском празнику. Рапа Нуи, како га домороци зову, удаљено је 4025 километара од обале Чилеа и 4185 километара од Тахитија у Француској Полинезији. Ово острво, које је од 1888. године у саставу Чилеа, најосамљеније је насељено подручје на свету.

Историјски мозаик

Прва аматерска ископавања на Рапа Нуи почела су још у 19. веку. Сазнања о ишчезлој цивилизацији која је градила Моаи – огромне камене статуе у славу предака – била су површна. Влада Чилеа позвала је 1989. године Ђузепеа Орифичија, директора Италијанског центра за археолошка преколумбовска истраживања, који је приликом прве посете Ускршњем острву одлучио да наредне године окупи стручњаке из различитих области и започне ископавања на овом пацифичком острву. Протеклих година научници позвани из целог света по неколико недеља исцрпно су истраживали оно што је занимљиво за области којом се они баве.

двадесет два

Мозаик назван загонетка ишчезле Рапа Нуи цивилизације почео је да се склапа.

– До сада су научници који су проучавали вековима дугу историју Ускршњег острва углавном радили појединачно – објашњава доктор Андреа Друзини, професор антропологије на Универзитету у Падови. – Орифичи је први окупио групу врхунских стручњака из целог света и сада истовремено радимо на 212 места која су означена као археолошка налазишта на Ускршњем острву.

Тако су, рецимо, Мишел и Катрин Орлиак из Природњачког музеја у Паризу прикупљали угљенисане делиће давно ишчезлог дрвећа како би утврдили које су све врсте расле на Ускршњем острву у доба процвата Моаи културе. И не само да су сазнали која су дебела кори-

вулканског камења. Друзини и Орифичи највише су радили у подручју Аху Нау Нау насталом спајањем три вулкана који, као и остали, нису прорадили ниједном откако је нога првог човека ступила на Рапа Нуи.

Андреа Друзини један је од малобројних научника који су готово сваку откривену кост некадашњих житеља острва пажљиво проучили користећи електронски микроскоп. Људи који данас живе на Ускршњем острву невољно то дозвољавају. Нико сем најближих рођака или пријатеља, сматрају они, нема права да узме у руке земне остатке оних који су некада ходали овим острвом. Полинежанима вера не дозвољава да дирају кости, каже Друзини, и то је основни разлог што остаци некадашњих становника нису довољно проучавани. Ја сам се на Ускршњем

мотуа у Полинезијском архипелагу. После њега још неки научници, такође из Јужне Америке, сплавовима су стизали надомак Ускршњег острва.

Заједно с Дарисом Свиндлером, професором антропологије на Универзитету у америчком граду Сијетлу, Андреа Друзини доказује да остаци зуба и костију показују да су први људи на Ускршње острво стигли из Полинезије, а не из Јужне Америке. И не само то. Кости ископане из више налазишта на острву откривају још једну занимљивост. Пошто су становници живели готово савим одвојено од остатка света, нису имали прилике да се мешају ни са ким осим међусобно. Испитивања костију показују још и да су на острву постојала два главна племена.

Пример за све људе

Снага и моћ племенског старешине мерила се бројем подигнутих статуа и њиховом величином. Сваки старешина имао је и до петнаест камених фигура високих између три и осам метара, а верује се да је на Ускршњем острву направљено око два наест хиљада статуа предака. Неке никад нису превезене с места на ком су направљене. Највећа фигура коју је открила Орифичијева научна експедиција висока је тридесет три метра и тешка триста тона.

Статуе су леђима окренуте мору, понекад с изгравираним детаљима, мањим или

острву – каже Друзини – увелико спријатељио с људима и већ ме сви знају као el hombre de los huesos (на шпанском: човек костију).

До сада није било јасно откуда су стигли први људи који су населили острво: из Полинезије или Јужне Америке? Средином 20. века Тор Хејердал, норвешки научник, саградио је сплав и отиснуо се са обала Перуа. Сто један дан касније докопао се Туа-

шћена за преношење камених статуа, него су дошли до још једног закључка: у првој половини 16. века, баш када се бележи нагли сумрак древне културе на Рапа Нуи, ту су избили велики пожари.

Не дирај кости предака!

Познато је да је ово пацифичко острво грађено од

РАЈ

ГДЕ ЈЕ РАПА НУИ?

Ускршње острво или Исла де Пасква вулканско је острво површине 17 квадратних километара. Највиши врх угашеног вулкана налази се 511 метара изнад површине мора. Тренутно на овом острву живи 3000 становника. Једини град Ханга Роа налази се на југозападу. Писмо које су користили домороци звало се ронгаронга. Дешифровао га је, 1956. године, Томас Бартел, а почињало је слева надесно. Када се, ишчитавајући дрвене плочице, стигне на крај текста исписаног с једне стране, плочица се окрене за 180 степени и наставља се с читањем одоздо нагоре. Поново слева надесно ■

Камене статуе сведок су давно прошлог времена успона Рапа Нуи цивилизације

већим ушима, зависи од племена у ком су начињене. Неке фигуре краси врста шешира од црвеног вулканског камена, поједине имају очи од корала или црног камена. Камене статуе отелотворују душе предака који су стекли божанску моћ и чији је задатак био да људе штите од земаљских зала.

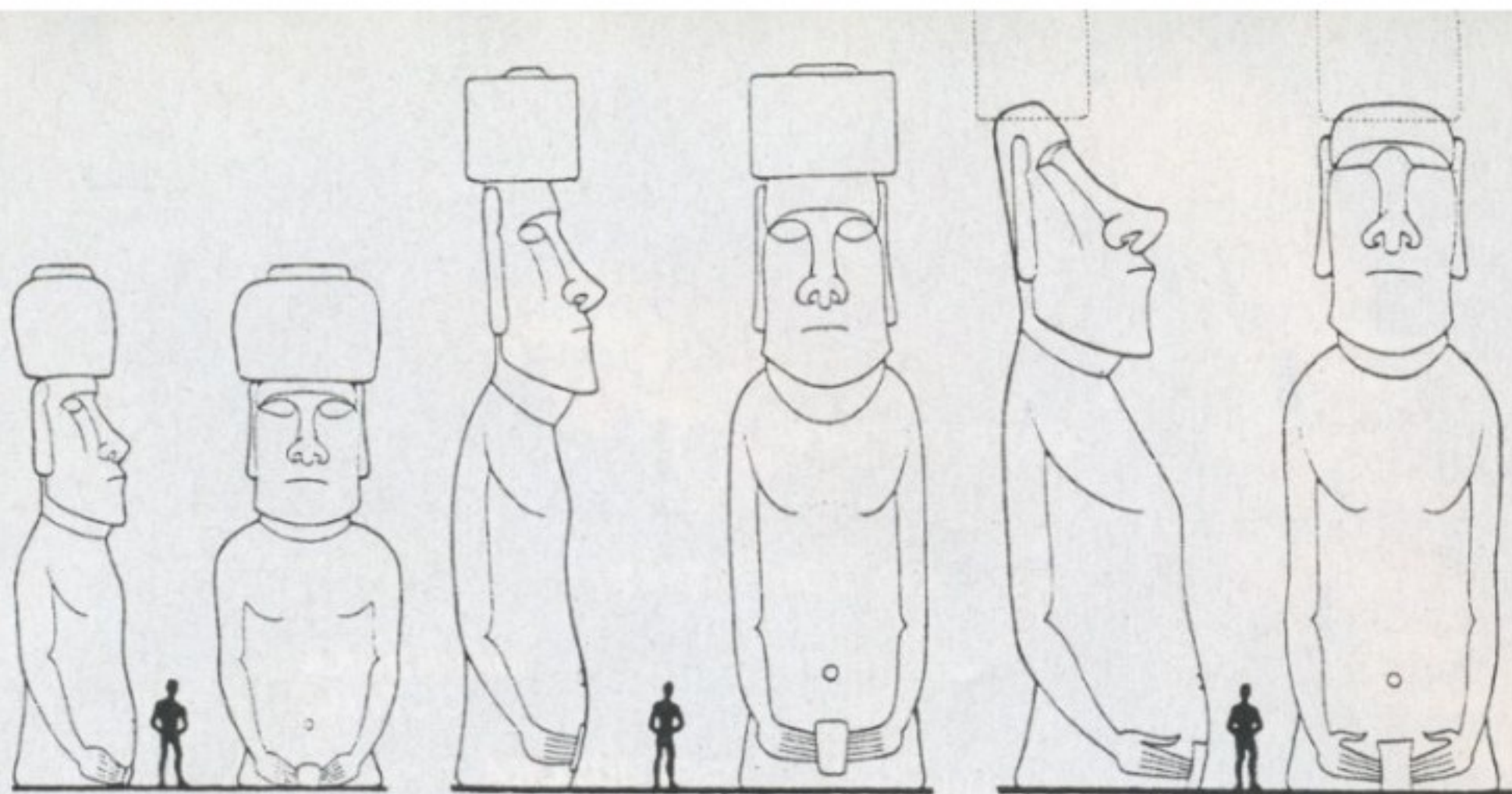
Поставља се питање шта је допринело уништењу Рапа Нуи културе. Узрок вероватно није само један, али међу основним је немилосрдна сеча дрвећа које је коришћено за преношење каменних статуа. Осим тога, становника је било све ви-

ше, а извора хране све мање. На острву су се размножили и пацови пристигли на малобројним сплавовима из Полинезије. Глодари су уништавали све ређу вегетацију, а све чешће су избијали и пожари.

Можда је, ипак, основни разлог, каже Ђузепе Орифичи, што острво које заузима површину од само 17 квадратних километара није могло да поднесе такав процват Рапа Нуи културе. Племенске старешине захтевале су изградњу све већег броја каменних фигура, а за толики посао било је потребно све више људи. Уместо да породицу снабдевају рибом и другим намирницама, мушкарци су учествовали у послу од кога није могло да се преживи. Уништавано је дрвеће, вегетација је била све ређа. Људи су осетили да су их преци издали. А са острва нису имали куда да побегну. Почели су да насрћу једни на друге, јавио се канибализам. Почетком

двадесет три

ИСТОРИЈАТ УСКРШЊЕГ ОСТРВА

■ Од 5. до 8. века

Први људи стижу на ово мало пацифичко острво. ДНК анализа костију и зуба показује да су дошли са Маркиских острва из Француске Полинезије, удаљених 4185 километара на запад. Најстарија статуа потиче из 50. године и слична је такозваним Тики статуама с Маркиских острва.

■ Од 9. до 11. века

Рођење Рапа Нуи цивилизације. Племенске старешине утркују се ко ће направити што веће камене статуе предака познате као Моаи. Људи на острву живе од рибарења, пољопривреде и гајења живине.

■ Од 12. до 16. века

Врхунац Рапа Нуи културе. Камене фигуре преносе се на исеченим деблима тако што се котрљају до места на ком ће бити постављене.

■ 16. век

Дрвећа је све мање, вегетација ишчезава, рибу око острва све је теже уловити. Племена се боре око оно мало извора хране који су остали, јавља се канибализам.

■ Од 17. до 18. века

Установљен је нови култ божанства које је пола човек – пола птица, укида се безакоње на острву. Такмичење у славу новог божанства уводи какав-такав ред.

■ Од 18. до 19. века

Долазак Европљана значи нове невоље – од 1862. године становнике Ускршњег острва одводе у робље. Они који успевају да се врате доносе опаке болести ■

Све статуе на острву могу да се поделе на три врсте, и то по величини: највећа, позната као Ел гиганте, никада није ни усправљена

ну преживела у потпуној осамљености. Али, дошло је до преокрета.

Уместо култа предака на острву се развила нова религија – обожавање божанства које је било пола човек, пола птица. Седиште новог култа било је у почетку у Оронги, на југозападу острва. Оронга је окренута према малим острвима Моту Ити и Моту Нуи.

Сваког пролећа најспособнији и најснажнији мушкарци из сваког племена требало је да се сјуре низ литицу крај Оронге, препливају око километар и по кроз воду препуну ајкула, стигну до Моту Нуи и нађу прво јаје које је снела морска ластва. С украденим јајетом враћали су се истим путем. Победник ове трке, по одлуци племенских старешина, био је наредних годину дана старешина острва. Водио је бригу да се свим становницима подели довољно намирница.

На овај начин становници Ускршњег острва преживљавали су све до доласка првих Европљана. Онда је почело ново раздобље. С Европљанима су стигле нове болести и пошасте које су десетковале житеље Ускршњег острва.

Иако су у својој дугој историји прошли различита искушења, становници Ускршњег острва сваком су одолели. Ово острво научници често наводе као пример за целу планету. Не само да би се видело како човек лако уништи све природне изворе, него да ни то не мора да значи да је стигао до краја. Начин да се преживи увек некако може да се нађе ■

Припремила

В. Софреновић

СВЕТ У БРОЈКАМА

ЖИВОТ ЗА ИГРУ

40 минута испред компјутера проведу свакога дана, у просеку, млади у Израелу и Италији. Реч је о деци између 9 и 16 година.

65 минута дневно играју видео-игрице становници Израела свих узраста.

31 минут на Интернету свакога дана, у просеку, проведу Израелци и по томе су међу првима у свету.

37 одсто Американаца између 45 и 54 године старости редовно игра компјутерске видео-игре.

7000 милијарди долара износила је зарада од продатих видео-игара у свету 2002. године.

36.256 различитих видео-игара налази се у бази података на Интернету, на адреси: www.allgame.com.

94 платформе обухваћене су поменутом базом података.

80 одсто младих у Јужној Кореји – од 8 до 24 године – игра компјутерске игрице искључиво путем Интернета.

5,5 милијарди долара износи вредност европских компанија које се баве производњом забавног софтвера.

27,4 одсто свих продатих видео-игара у свету су такозване стратегије и оне су најпопуларније. Игре с пуцањем су на трећем месту (11,5 одсто), док друго место држе игрице намењене најмлађима (16 одсто) ■

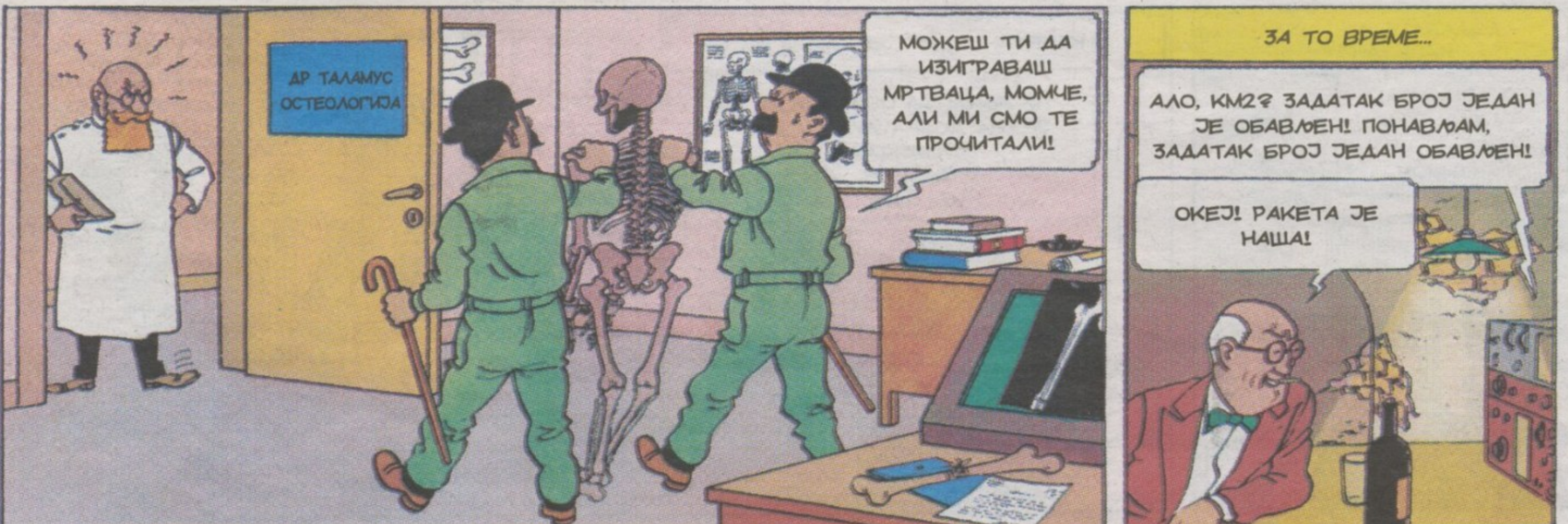

16. века чинило се да ће сасвим нестати култура која је више од хиљаду година двадесет четири

ТИНТИН

ПУТОВАЊЕ НА МЕСЕЦ

III део

У ИСТО ВРЕМЕ...

НЕ, НИШТА ОЗБИЉНО, СРЕЌОМ! МЕТАК
ЈЕ САМО ОКРЗНУО ЛОБАЊУ... НАРАВНО,
БИО ЈЕ ТО ВЕЛИКИ ШОК! АЛИ,
ОН ЈЕ САД ПРИ СВЕСТИ И МОЖЕТЕ
ГА ИСПИТАТИ!

...ОНДА САМ СЕ ДИГАО И УЗВИКНУО:
„РУКЕ УВИС“! ОН ЈЕ ПОСЛУШАО... У ТОМ
ТРЕНУТКУ ЧУО САМ ПУЦАЊ И ОСЕТИО
СТРАШАН УДАРАЦ У ГЛАВУ... БИО ЈЕ
ТО ДРУГИ ПАДОБРАНАЦ КОГА
ПРИМЕТИО! ОН ЈЕ ПУЦАО НА МЕНЕ!

ТИ ЛУПЕЖИ! ТИ ГУСАРИ!
АХ! ДА МИ ДОЂУ ШАКА, СТО
МУ САРДЕЛА! МОГАО БИХ
ДА ИХ СЛОМИМ КАО... КАО...

КРРАК!

ЈА... ОПРОСТИТЕ, ГОСПОДИНЕ
БАКСТЕРУ! ЧЕКАЈТЕ... ДАЌУ ВАМ
ДРУГУ СТОЛИЦУ...

ХВАЛА, НЕ ТРЕБА! ГДЕ
СМО ОНО СТАЛИ? А, ДА!
УТВРДИТИ КОЈИ СУ
ДОКУМЕНТИ НЕСТАЛИ...
И ОТКРИТИ ТОГ БЕДНИКА
КОЈИ СЕ КРИЈЕ МЕЂУ
НАМА И ШПИЈУНИРА НАС...

БОЈИМ СЕ ДА ТО НЕЌЕ БИТИ ЛАКО!
ОН ЌЕ СЕ ТРУДИТИ ДА ОСТАНЕ
НЕОПАЖЕН... ШТО СЕ ТИЧЕ
ДОКУМЕНТА, МИСЛИМ ДА ИХ НИЈЕ
УКРАО ЈЕР БИСМО ОНДА ЗНАЛИ
ШТА ГА ЗАНИМА...

ПРЕ ЌЕ БИТИ ДА ИХ ЈЕ ИСКОПИРАО...
ДА ИХ ЈА НИСАМ ПРЕКИНУО ОНЕ НОЖИ,
ТАЈ НИТКОВ ДАО БИ КОПИЈЕ СВОМ
САУЧЕСНИКУ И НИКО НИШТА
НЕ БИ СЛУТИО!

У ПРАВУ СТЕ! МИ ЋЕМО
НАСТАВИТИ ИСТРАГУ!
У МЕЂУВРЕМЕНУ, ЗАМОЛИЌУ
ЛАКМУСА ДА УБРЗА ПРИПРЕМЕ
ЗА ЛАНСИРАЊЕ РАКЕТЕ...
ЖЕЛИМ ВАМ ДА СЕ
БРЗО ОПОРОВИТЕ!

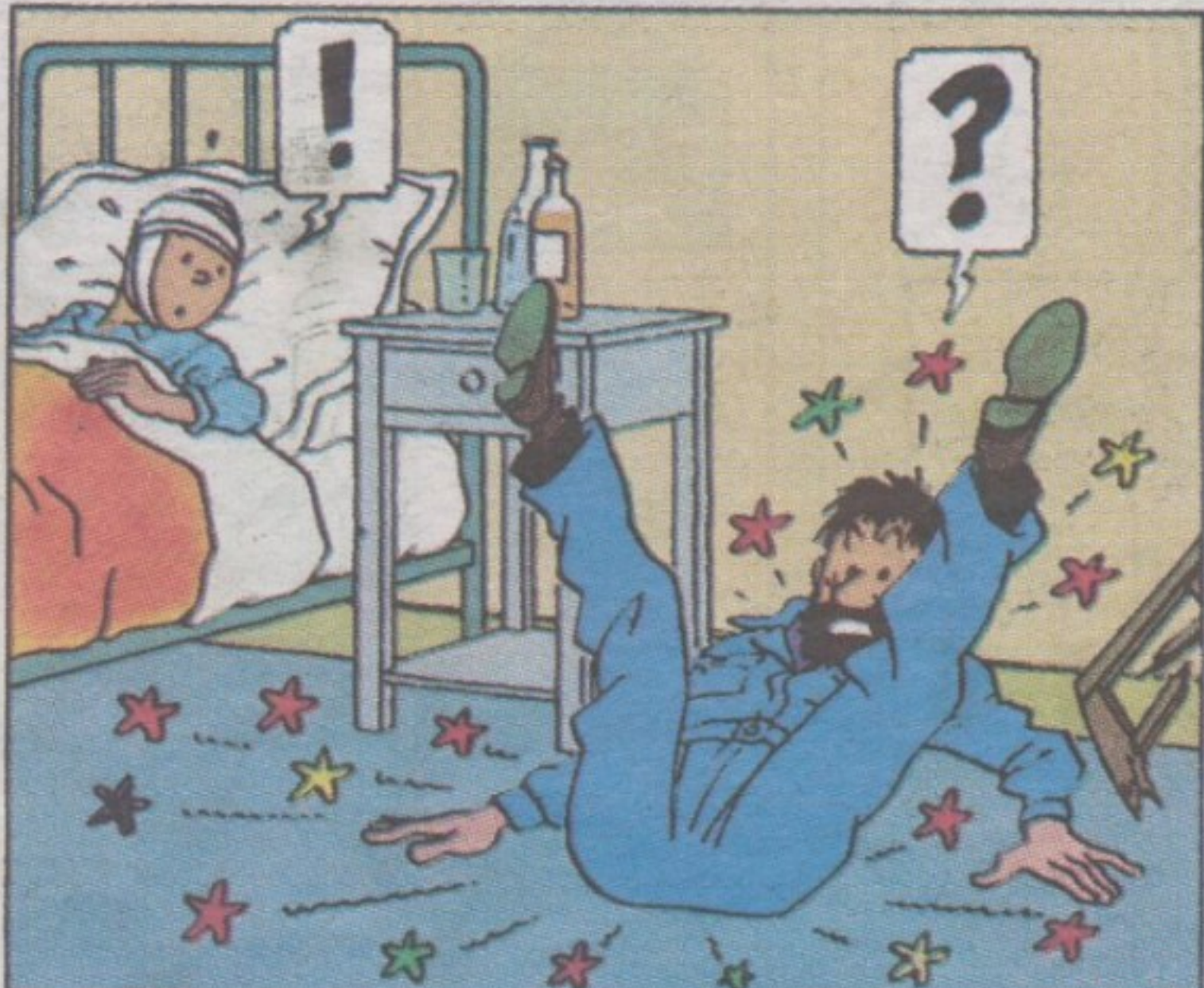
ДОЛАЗИТЕ ЛИ И ВИ,
КАПЕТАНЕ?

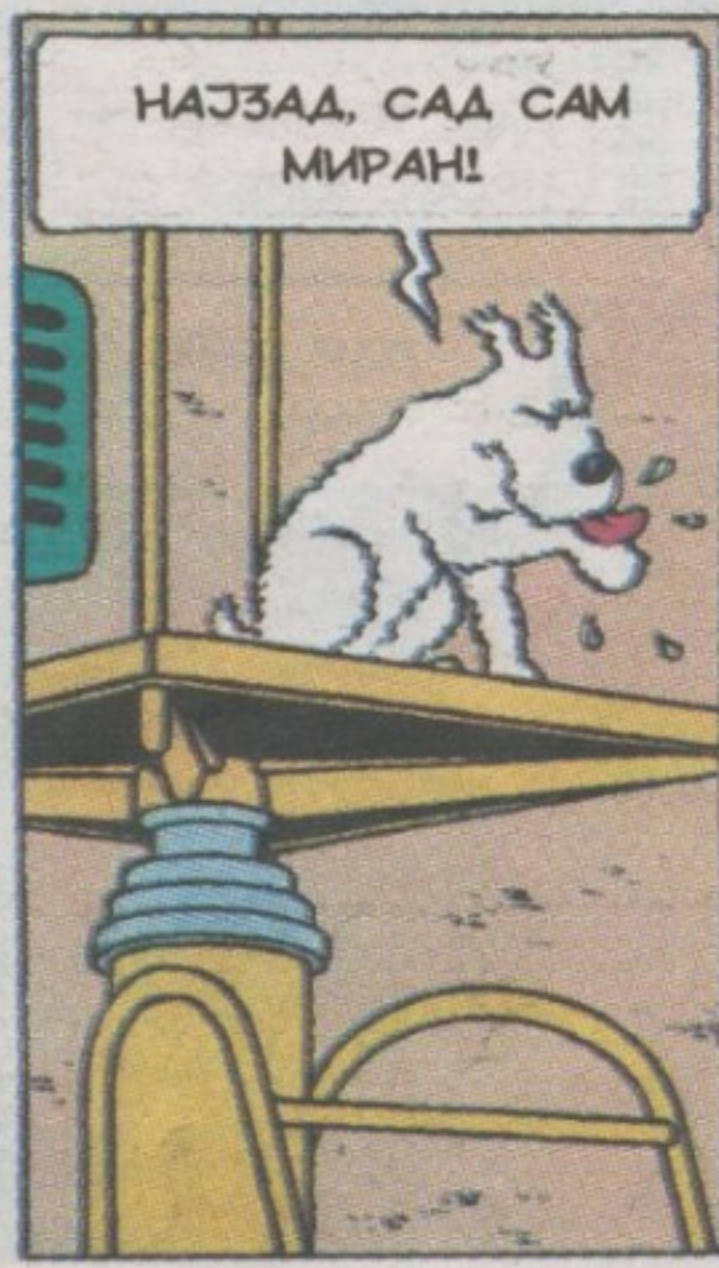
АКО ДОПУШТАТЕ,
ЈА БИХ ЈОШ
ОСТАО СА
ТИНТИНОМ...

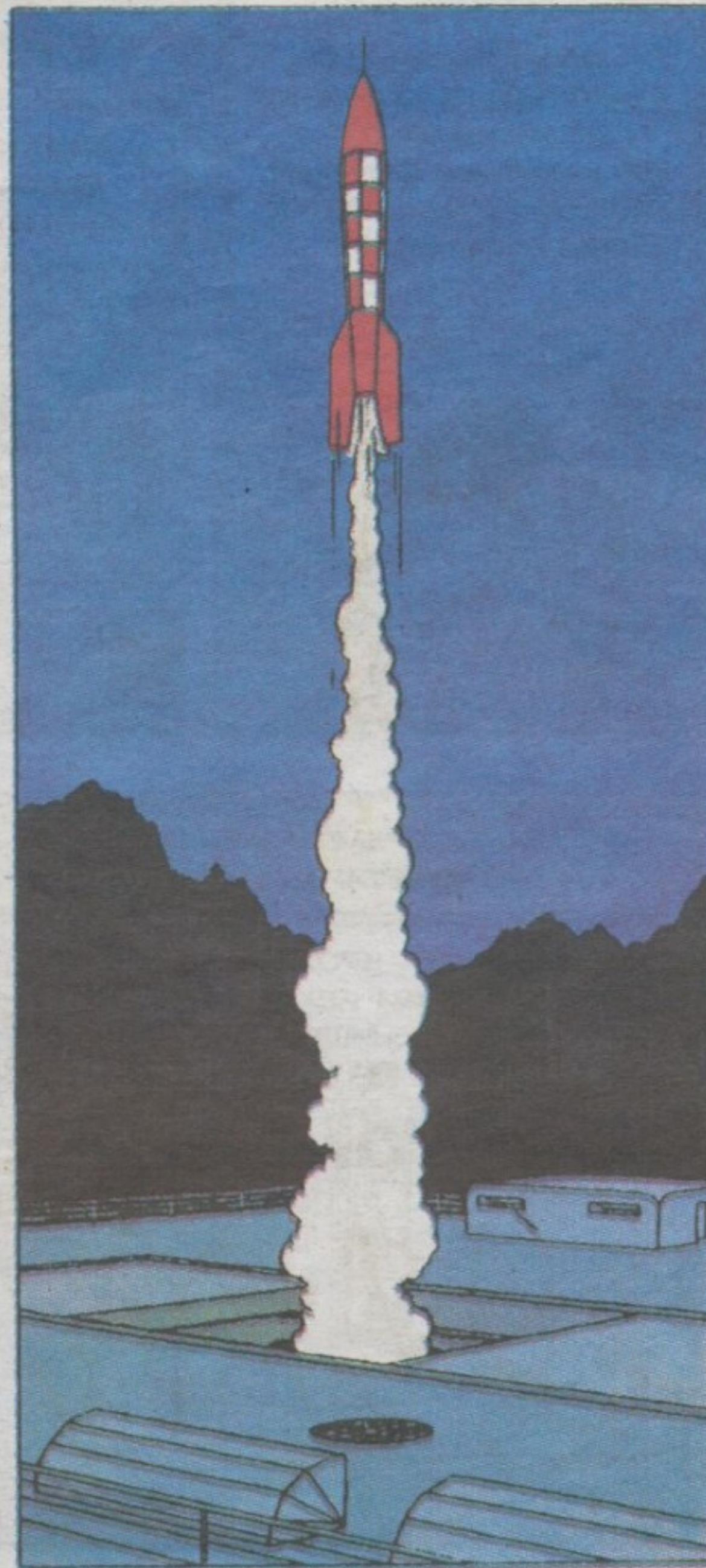
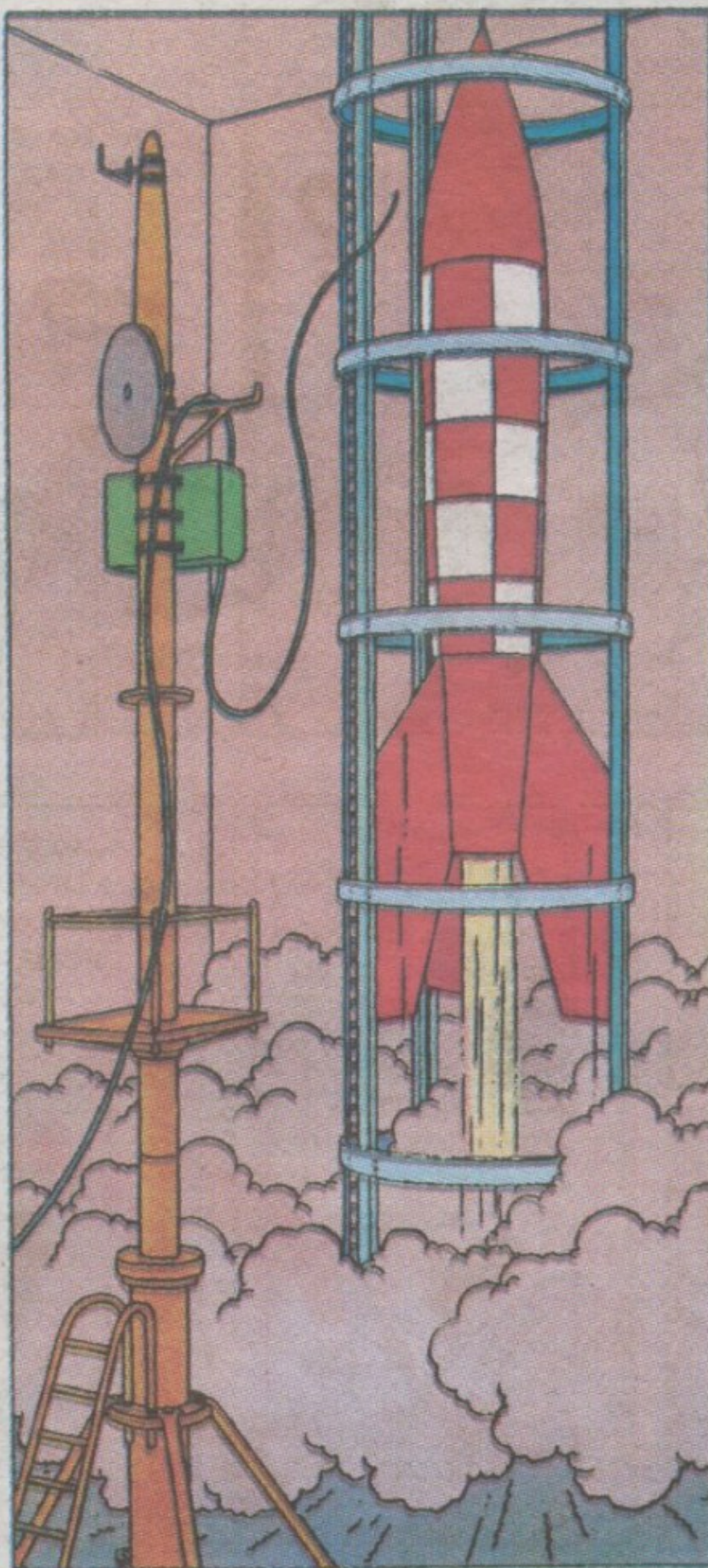
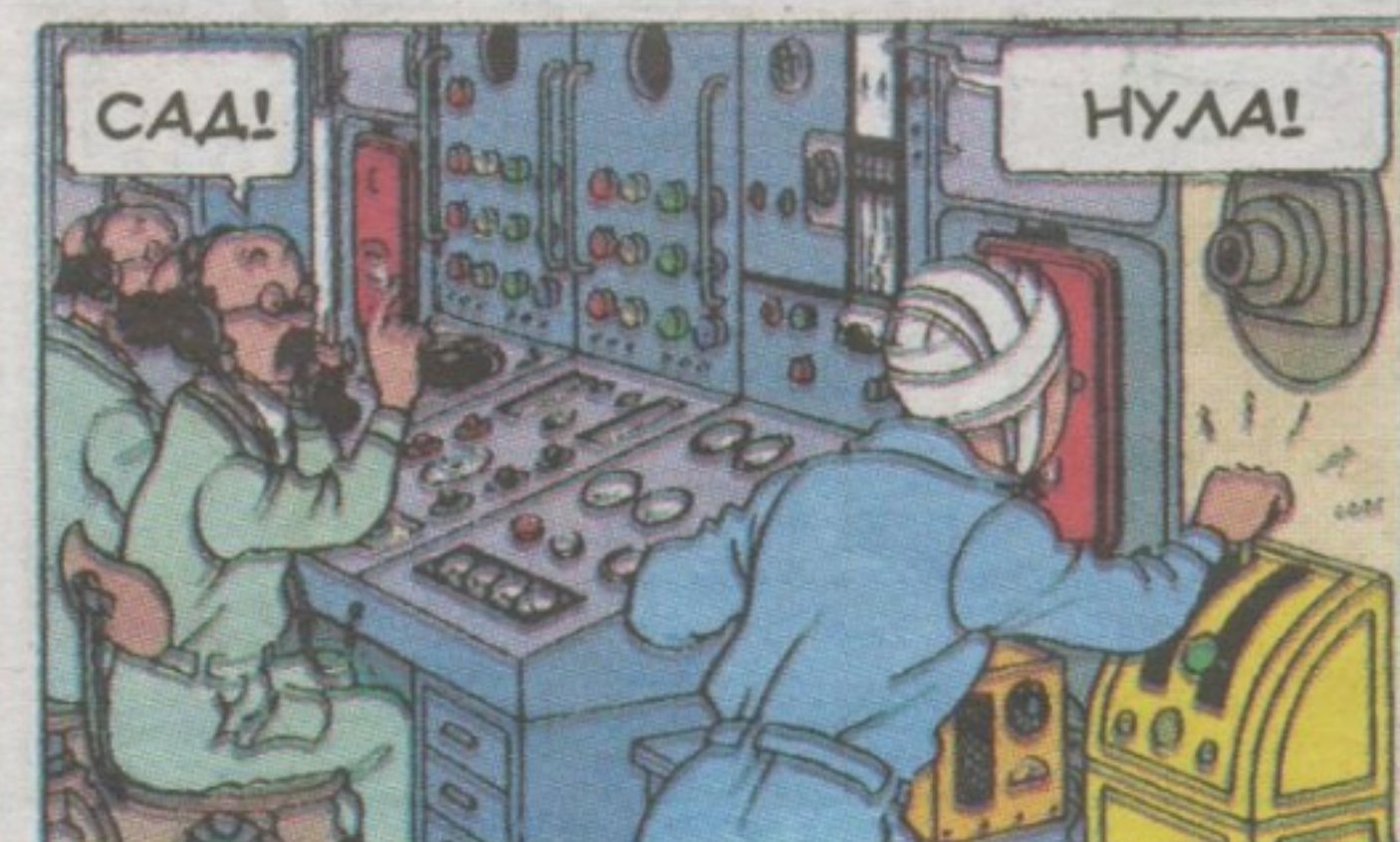
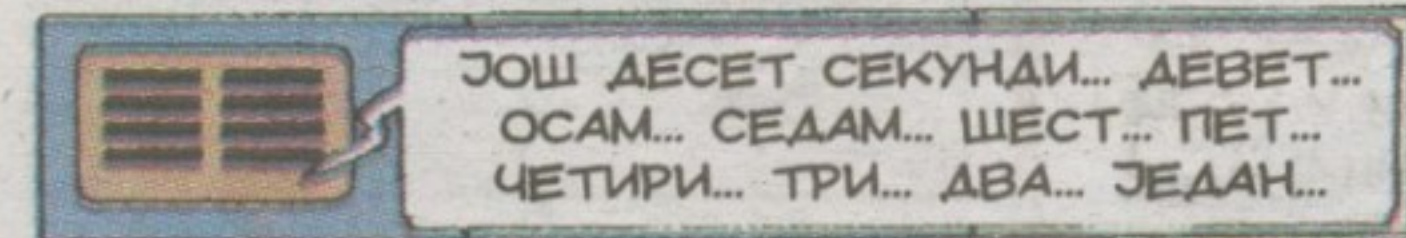
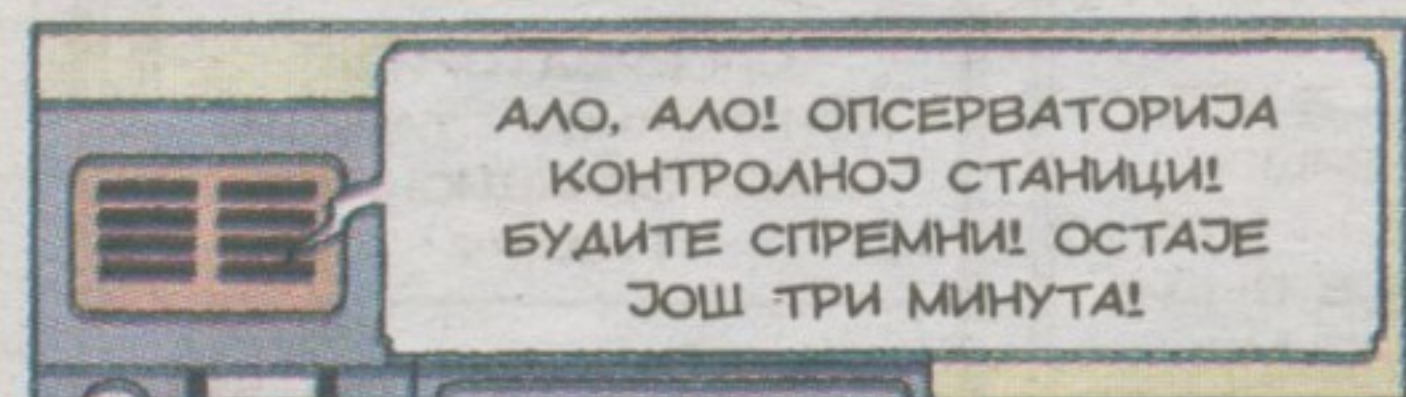
КАПЕТАНЕ, ВЕК ЈЕ КАСНО И...

НИ РЕЧИ! ЈА ОСТАЈЕМ ОВДЕ!
ЈЕДНА ДОБРА ЛУЛА И ДОБРА
СТОЛИЦА, ТО ЈЕ
СВЕ ШТО
ТРАЖИМ!

ЕТО! КРЕНУЛА ЈЕ! ПРВИ ПУТ
У ИСТОРИЈИ СВЕТА ЉУДИ СУ
УПУТИЛИ РАКЕТУ НА МЕСЕЦ!

КА МЕСЕЦУ! СХВАТАТЕ
ЛИ ВИ ШТА ЗНАЧЕ ТЕ
ДВЕ МАЛЕ РЕЧИ:
КА МЕ-СЕ-ЦУ?

АУХ! БАШ МИ ЈЕ ЖАО!
ИПАК, СРЕЋА ЈЕ ШТО
НИСИ ИМАО ЛУЛУ
У УСТИМА!

ОПЕРВАТОРИЈА КОНТРОЛНОЈ
СТАНИЦИ! - БУДИТЕ СПРЕМНИ ДА
УКЉУЧИТЕ АТОМСКИ МОТОР! ПАЖЊА!
ЈОШ ТРИДЕСЕТ СЕКУНДИ...

ЈОШ ДВАДЕСЕТ СЕКУНДИ...

СТО МУ
САРДЕЛА!
КУД ОДЕ МОЈА
ЛУЛА?

ЈОШ ДЕСЕТ СЕКУНДИ...
ДЕВЕТ... ОСАМ... СЕДАМ...

НИСИ ВИДЕО МОЈУ
ЛУЛУ?

ИЗВИНИТЕ...
НЕМАМ ВРЕМЕНА...

ШЕСТ...
ПЕТ...
ЧЕТИРИ...
ТРИ... ДВА...

ЈЕДАН... НУЛА!

ОПЕРВАТОРИЈА
КОНТРОЛНОЈ СТАНИЦИ!
АТОМСКИ МОТОР
СЕ УКЉУЧИО! СВЕ ИДЕ
ПО ПЛАЊУ... ИСКЉУЧИТЕ
ПОМОЋНИ МОТОР...

ДА НИСТЕ
ВИДЕЛИ
МОЈУ ЛУЛУ?

ЛУЛУ?! ШТА БИХ ЈА
РАДИО С ВАШОМ
ЛУЛОМ? ИЗВИНИТЕ,
АЛИ САД НИЈЕ ВРЕМЕ
ДА СЕ БАВИМО
ВАШОМ ЛУЛОМ!

ОПЕРВАТОРИЈА
КОНТРОЛНОЈ СТАНИЦИ!
КАКО ФУНКЦИОНИШЕ
РАДАР?

САВРШЕНО! СВЕ
ЈЕ У РЕДУ!

ЗА ТО ВРЕМЕ, ХИЉАДАМА
КИЛОМЕТАРА ОДАТЛЕ...

СТРПЉЕЊА! ТЕК КРОЗ НЕКОЛИКО
САТИ МОЌИ БЕМО ДА
ИНТЕРВЕНИШЕМО...

ОПЕРВАТОРИЈА
КОНТРОЛНОЈ
СТАНИЦИ!
КОРЕКЦИЈА ПУТАЊЕ!
НУЛА, НУЛА, ОСАМ,
ШЕСТ... ПОНОВИТЕ!

НУЛА, НУЛА,
ОСАМ, ШЕСТ...
КОРЕКЦИЈА
ОБАВЉЕНА!

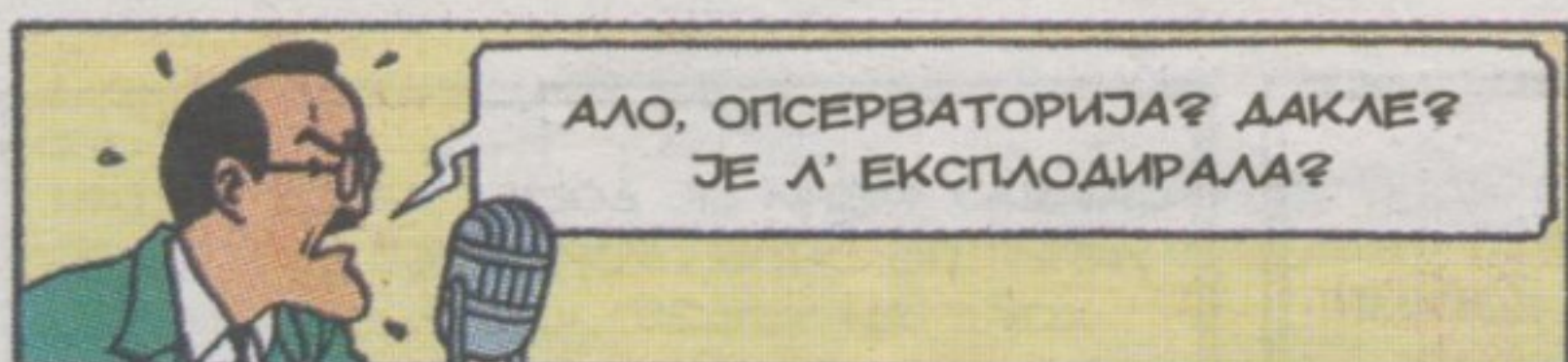
КОРЕКЦИЈА ЈЕ
МИНИМАЛНА, ЧИНИ
МИ СЕ... АЛИ, ДА
ПРОВЕРИМ У МОЈИМ
ТАБЛИЦАМА...

ОХ!

ОПСЕРВАТОРИЈА КОНТРОЛНОЈ
СТАНИЦИ! Х-ФАР 6 ЈЕ ЕКСПЛОДИРАЛА!
ВИШЕ СЕ НИШТА НЕ ПРИМЕЌУЈЕ!

ДО СТО ЂАВОЛА! СВЕ СУ
ПРЕДВИДЕЛИ! РАДИЈЕ СУ
УНИШТИЛИ СВОЈУ РАКЕТУ
НЕГО ДА НАМА ПАДНЕ У
РУКЕ!

КАКО САМ ДОШАО НА ТУ ИДЕЈУ? ПА ЕТО...
ПОМИСЛИО САМ ДА СУ ШПИЈУНИ МОЖДА ДОШЛИ
ДО ПОДАТАКА О РАДИО-ВОЂЕЊУ НАШЕ РАКЕТЕ...
ПРЕНЕО САМ СВОЈА СТРАХОВАЊА ПРОФЕСОРУ
ЛАКМУСУ, А ОН ЈЕ ОДМАХ СМИСЛИО УРЕЂАЈ ЗА
САМОУНИШТЕЊЕ РАКЕТЕ, ЗА СЛУЧАЈ ДА БУДЕ
ОТЕТА! КАО ШТО ВИДИТЕ, БИЛА ЈЕ ТО ДОБРА
ИДЕЈА!

ДА! НАЖАЛОСТ! И ТАКО СУ СВЕ
НАШЕ НАДЕ ПРОПАЛЕ! МЕСЕЦИ,
ГОДИНЕ ИСТРАЖИВАЊА И ТРУДА...
СВЕ ЈЕ ТО УНИШТЕНО У ТРЕЊУ!

МОРАМ ДА ЧУВАМ
СВОЈУ БРАДУ! ОПАСНО
ЈЕ КАД ЊЕГА
УХВАТИ ОЧАЈАЊЕ!

НЕ, ПРОФЕСОРЕ, НИЈЕ СВЕ
ИЗГУЂЕНО! НАПРОТИВ, ТО
ЈЕ ТРИЈУМФ ЗА ВАС! НИЈЕ
ЛИ ВАШ АТОМСКИ МОТОР
САВРШЕНО ФУНКЦИОНИСАО?
НИЈЕ ЛИ РАКЕТА СТИГЛА ДО
МЕСЕЦА И ОБИШЛА ГА?

ТИНТИН ЈЕ У ПРАВУ!
ЕКСПЕРИМЕНТ ЈЕ УСПЕО!
НЕМОЈТЕ ГУБИТИ
ХРАБРОСТ! ВЕЋ СУТРА,
ДАКЕМО СЕ НА ПОСАО
ДА САГРАДИМО НЕ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛНУ,
НЕГО ПРАВУ РАКЕТУ
КОЈА ЋЕ ВАС ОДВЕСТИ
НА МЕСЕЦ!

ТАКО ЈЕ! НА МЕСЕЦ!
УРААА!

ПРОШЛО ЈЕ ПЕТНАЕСТ ДАНА...

ВЕЋ МИ СЕ СМУЧИЛО ДА
ОВАДЕ СЕДИМ БЕСПОСЛЕН!

БОЉЕ ДА САМ ОСТАО У
МУЛЕНСАРУ УМЕСТО ШТО
ГУБИМ ВРЕМЕ У ОВОЈ
СЕЛЕНАРИ И СЛУШАМ
ФАНТАЗИЈЕ ГОСПОДИНА
ЛАКМУСА!

А, ЕВО И ЊЕГА! САД
ЋЕ МЕ ЧУТИ, БОГАМИ!
ЕЈ, ПРОФЕСОРЕ!

СЛУШАЈ, МЕНИ ЈЕ ДОСТА ДА СЕ ШЕТАМ
УКРУГ ПО ОВОЈ ПРОКЛЕТОЈ ФАБРИЦИ!
ХОЋЕ ЛИ УСКОРО ТАЈ ТВОЈ МАЛИ
ИЗЛЕТ НА МЕСЕЦ?

МА НЕМОЈ! ЗАР И ТИ?
ЗАНИМАЈЛИВО!

ВИДИШ, И ЈА ОСЕЋАМ ТО ИСТО!
САМО, КОД МЕНЕ ЈЕ У ДЕШНОМ
РАМЕНУ... БИЋЕ ДА ЈЕ
РЕУМАТИЗАМ! ПОСЛЕДЊИ ДАНИ
БИЛИ СУ ДОСТА ВЛАЖНИ! ПРОЋИ
ЋЕ ТО! САД ИЗВИНИ, ЧЕКА МЕ
ГОСПОДИН БАКСТЕР!

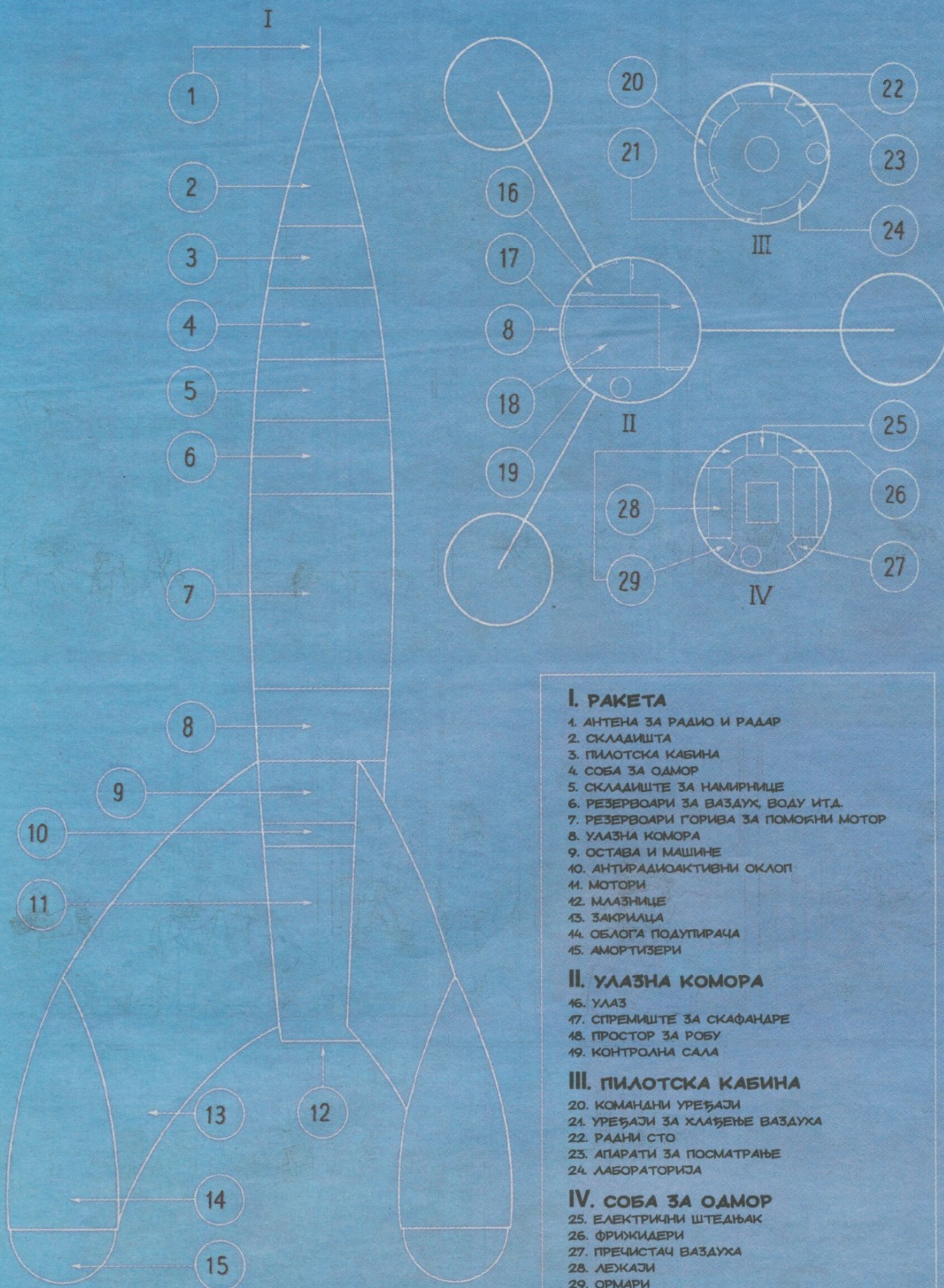

ДОБАР ДАН, ГОСПОДИНЕ БАКСТЕРУ!

ДОБАР ДАН, ПРОФЕСОРЕ! ОНДА,
ДОНОСИТЕ ЛИ МИ ПЛАН РАКЕТЕ?

НАЖАЛОСТ НЕ, ГОСПОДИНЕ БАКСТЕРУ,
АЛИ, ЗАВРШИО САМ ПЛАН РАКЕТЕ!
КАКО ВАМ СЕ ЧИНИ?

I. РАКЕТА

1. АНТЕНА ЗА РАДИО И РАДАР
2. СКЛАДИШТА
3. ПИЛОТСКА КАБИНА
4. СОБА ЗА ОДМОР
5. СКЛАДИШТЕ ЗА НАМИРНИЦЕ
6. РЕЗЕРВОАРИ ЗА ВАЗДУХ, ВОДУ ИТД.
7. РЕЗЕРВОАРИ ГОРИВА ЗА ПОМОКНИ МОТОР
8. УЛАЗНА КОМОРА
9. ОСТАВА И МАШИНЕ
10. АНТИРАДИОАКТИВНИ ОКЛОП
11. МОТОРИ
12. МЛАЗНИЦЕ
13. ЗАКРИЛЦА
14. ОБЛОГА ПОДУТИРАЧА
15. АМОРТИЗЕРИ

II. УЛАЗНА КОМОРА

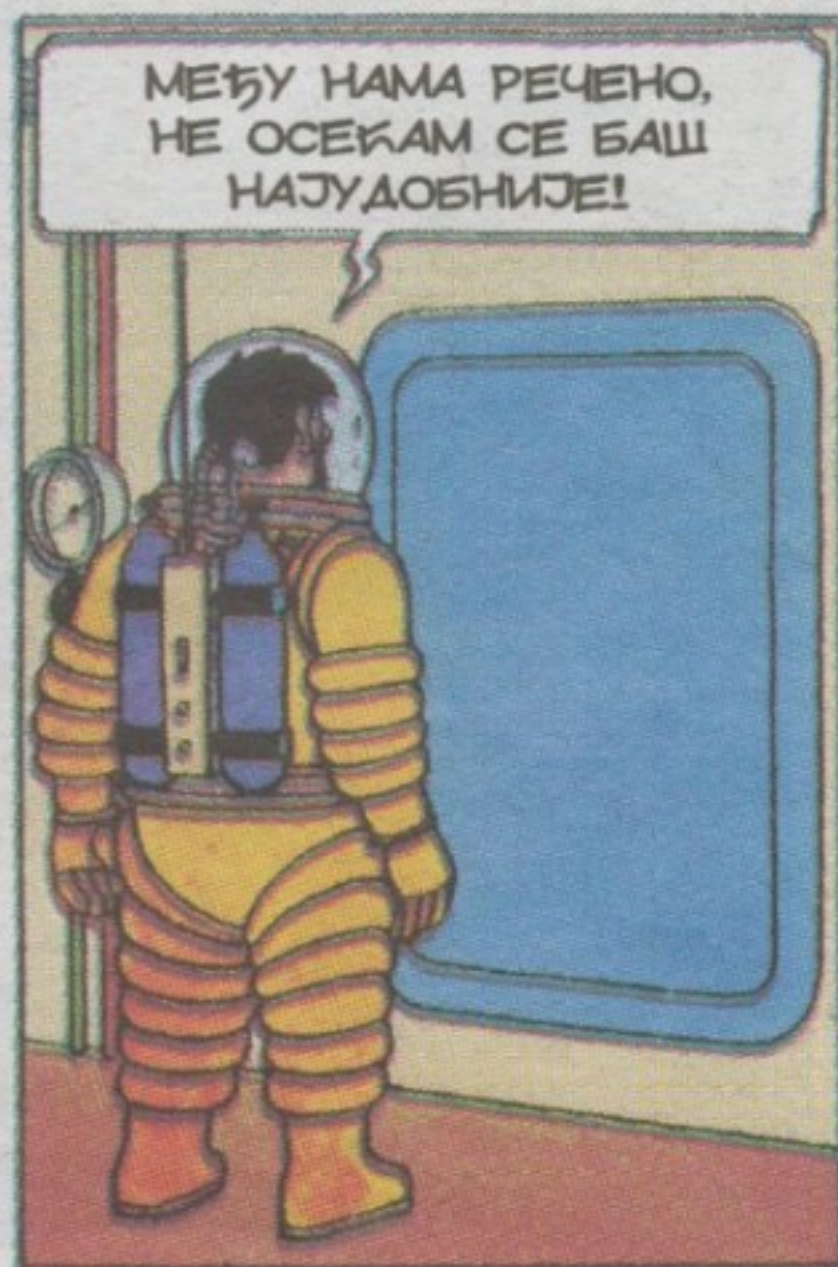
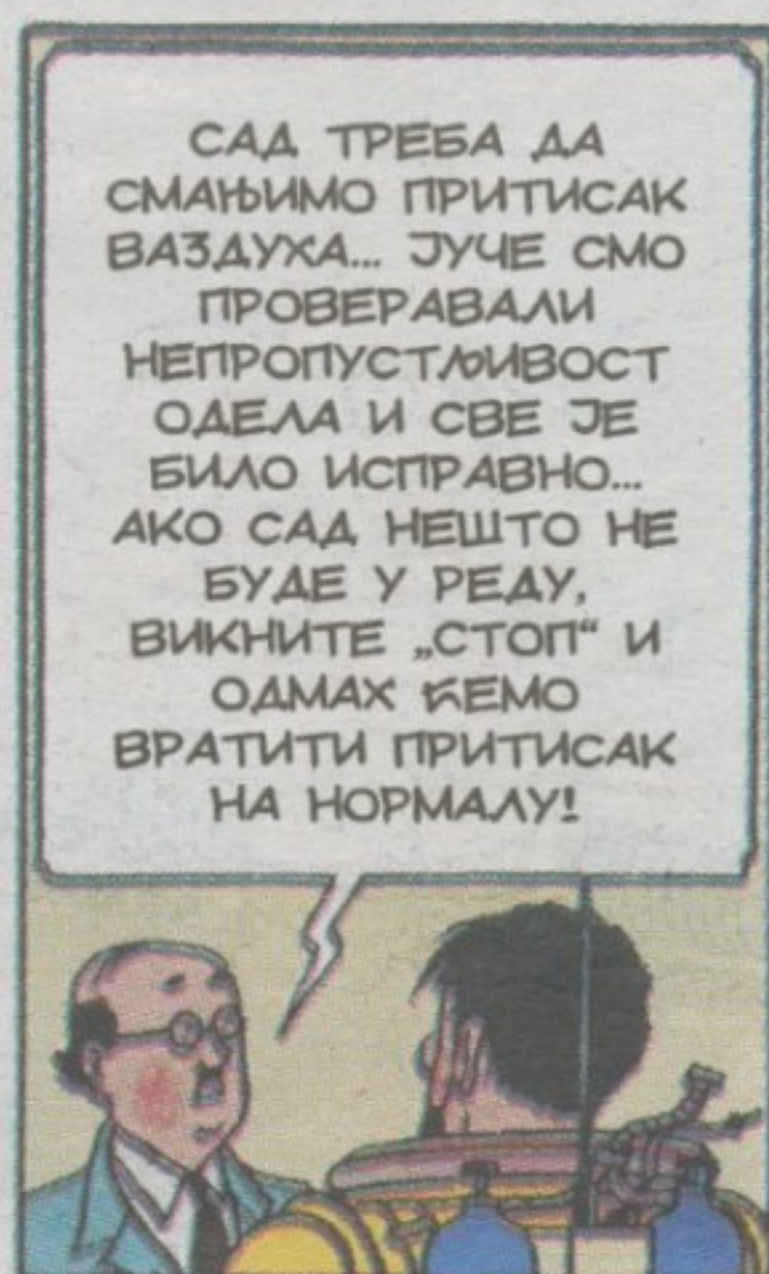
16. УЛАЗ
17. СПРЕМИШТЕ ЗА СКАФАНДРЕ
18. ПРОСТОР ЗА РОБУ
19. КОНТРОЛНА САЛА

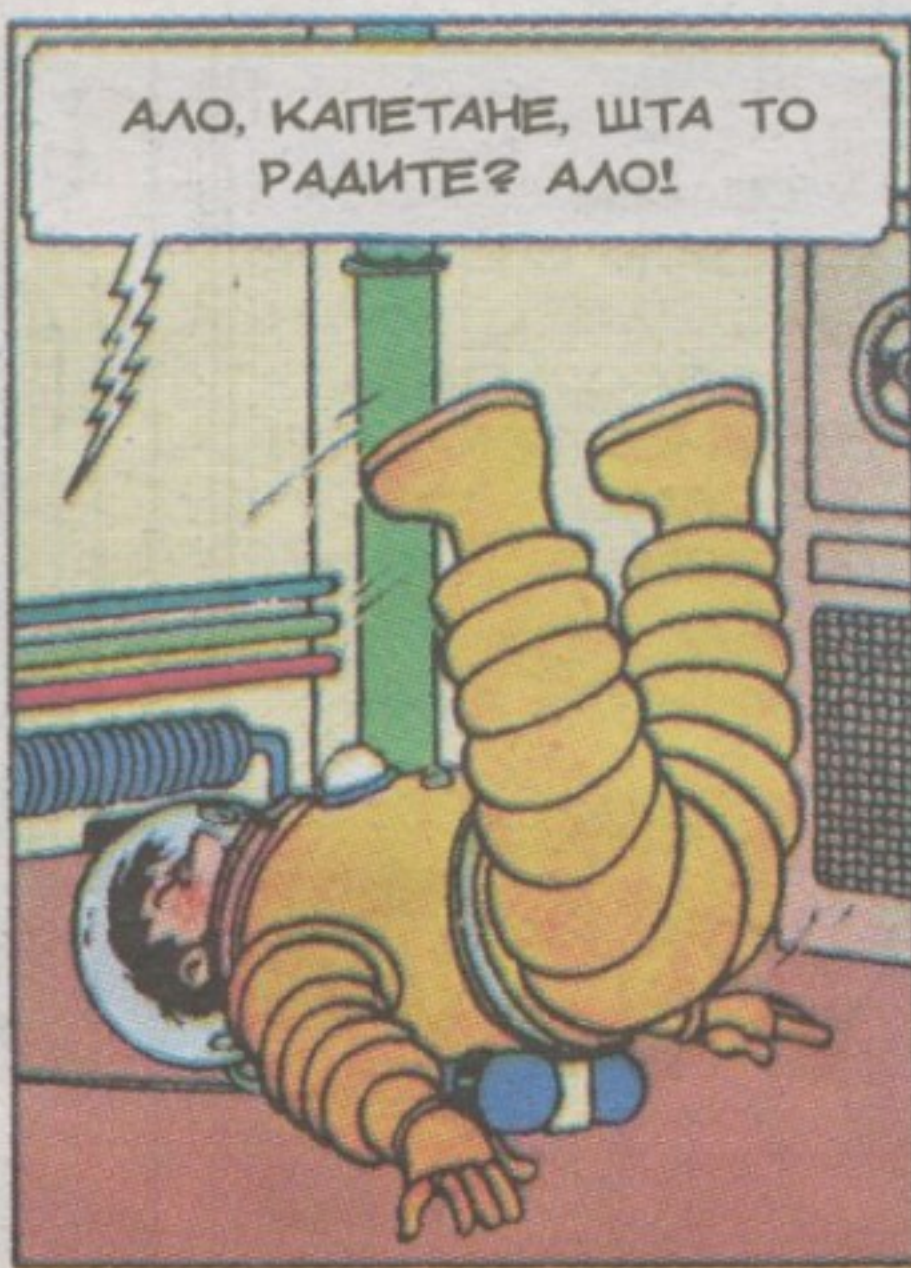
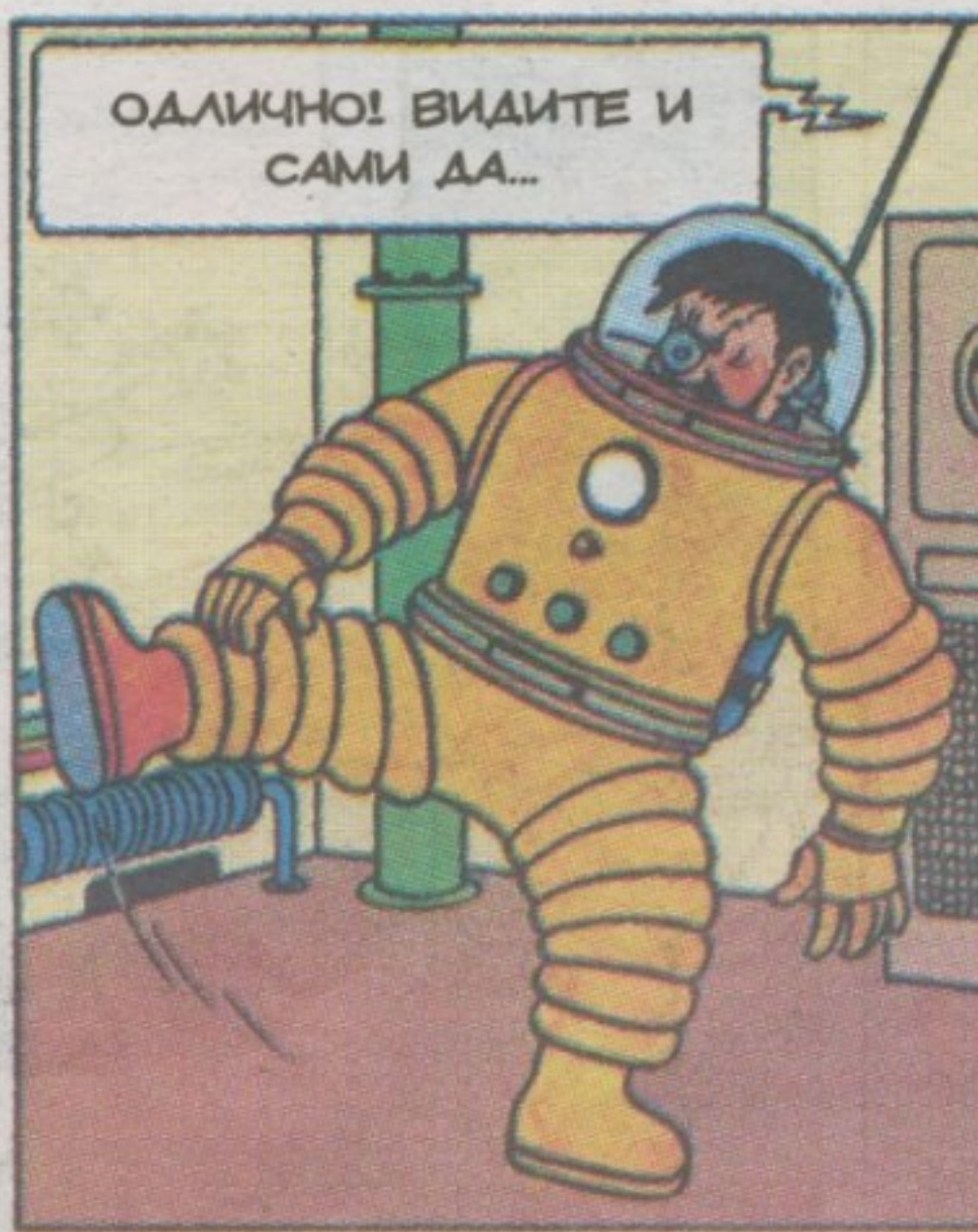
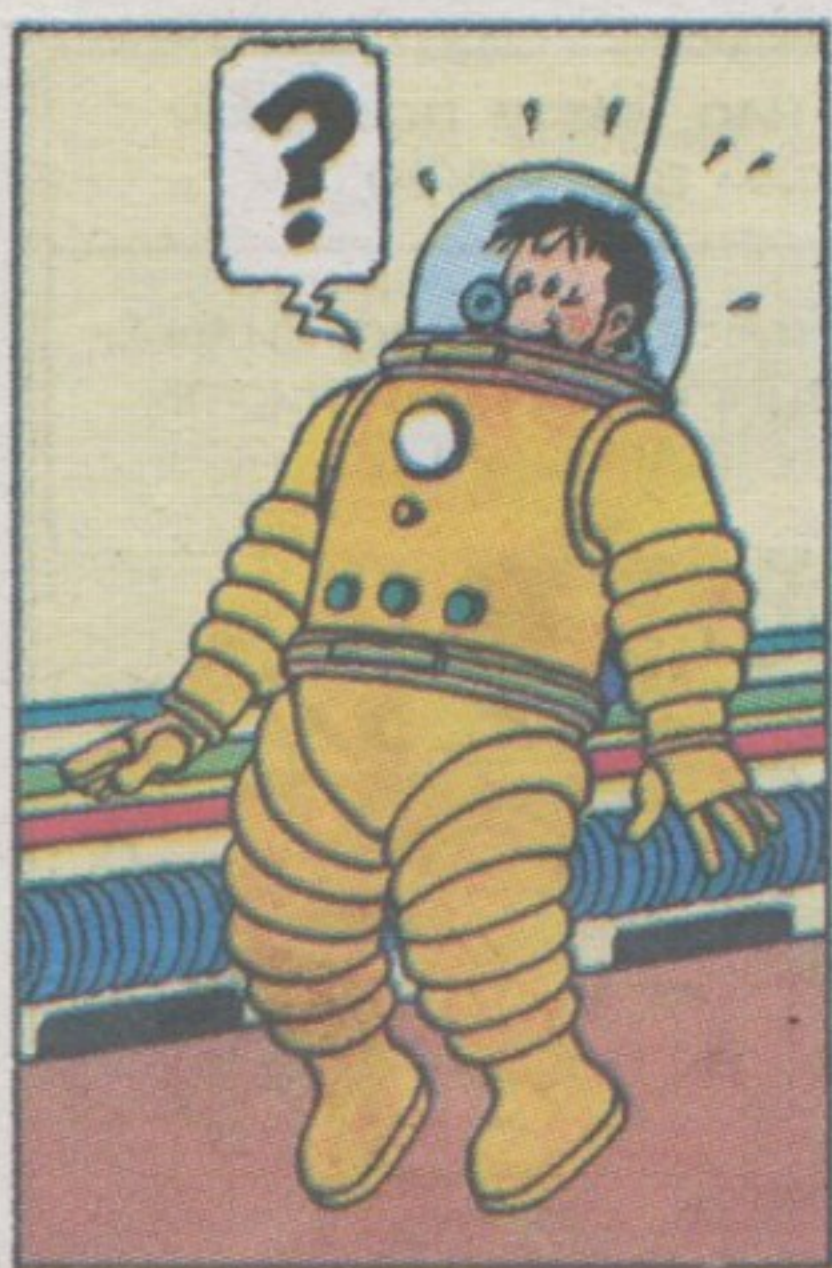
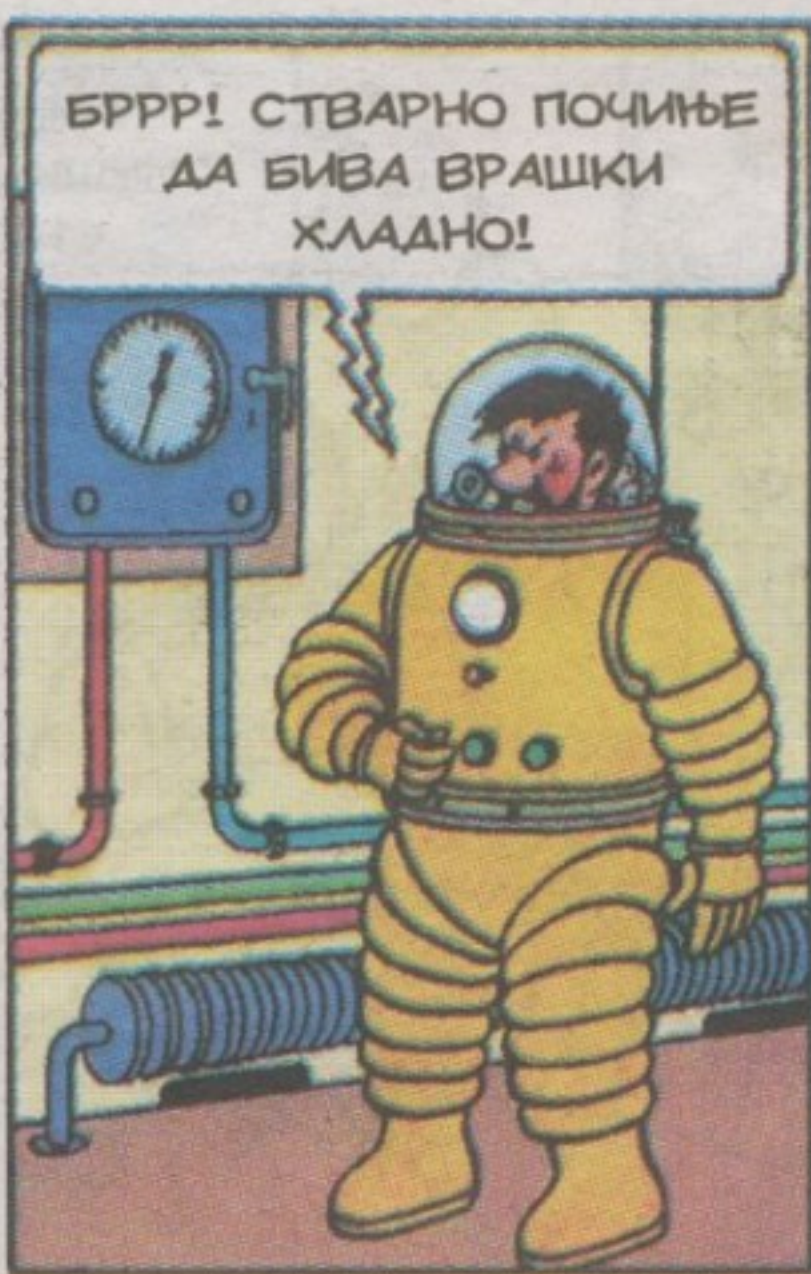
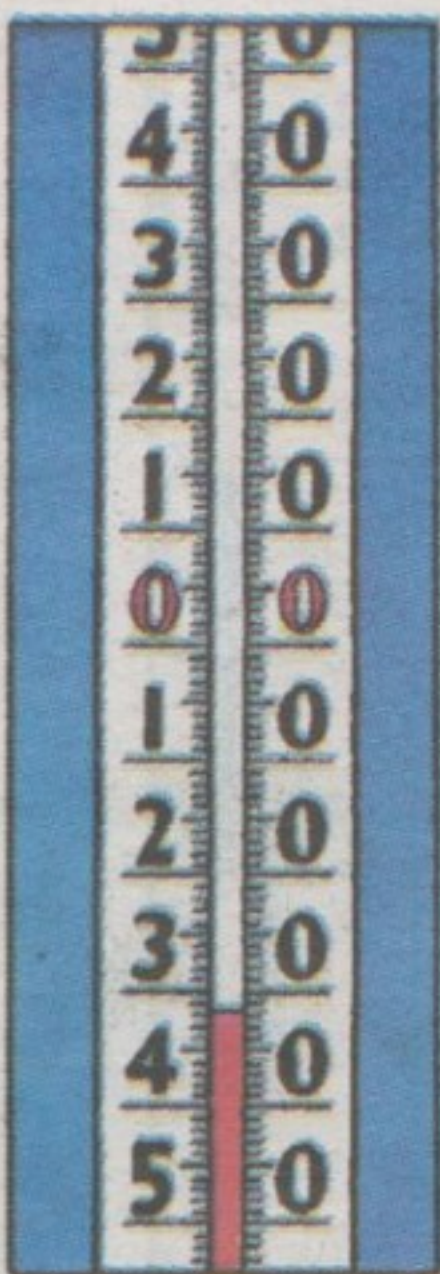
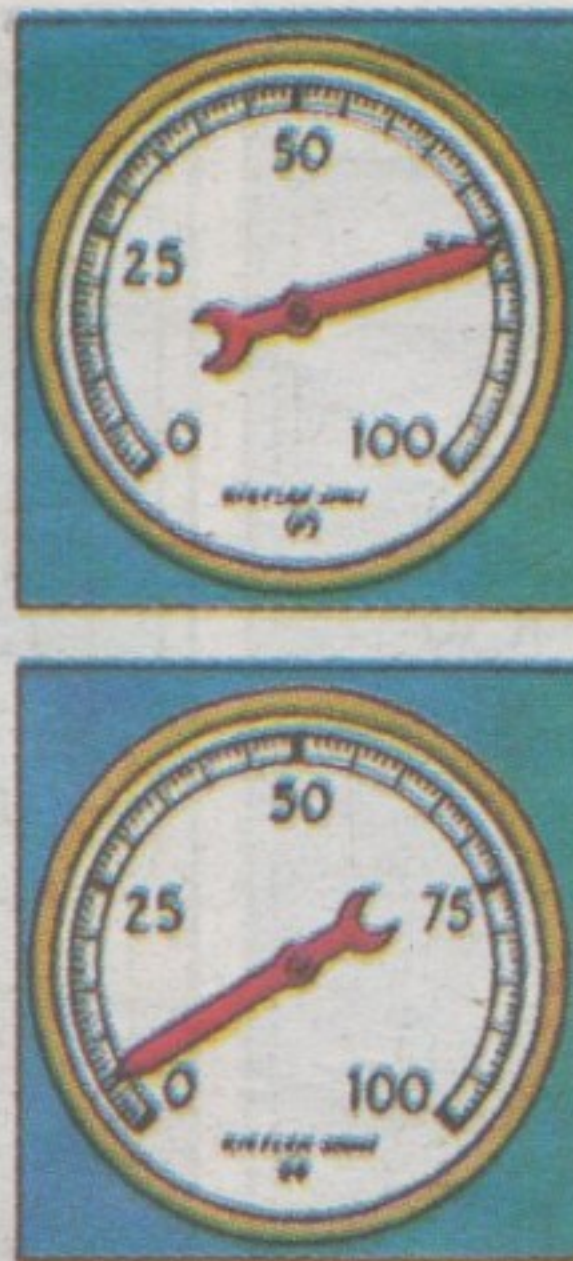
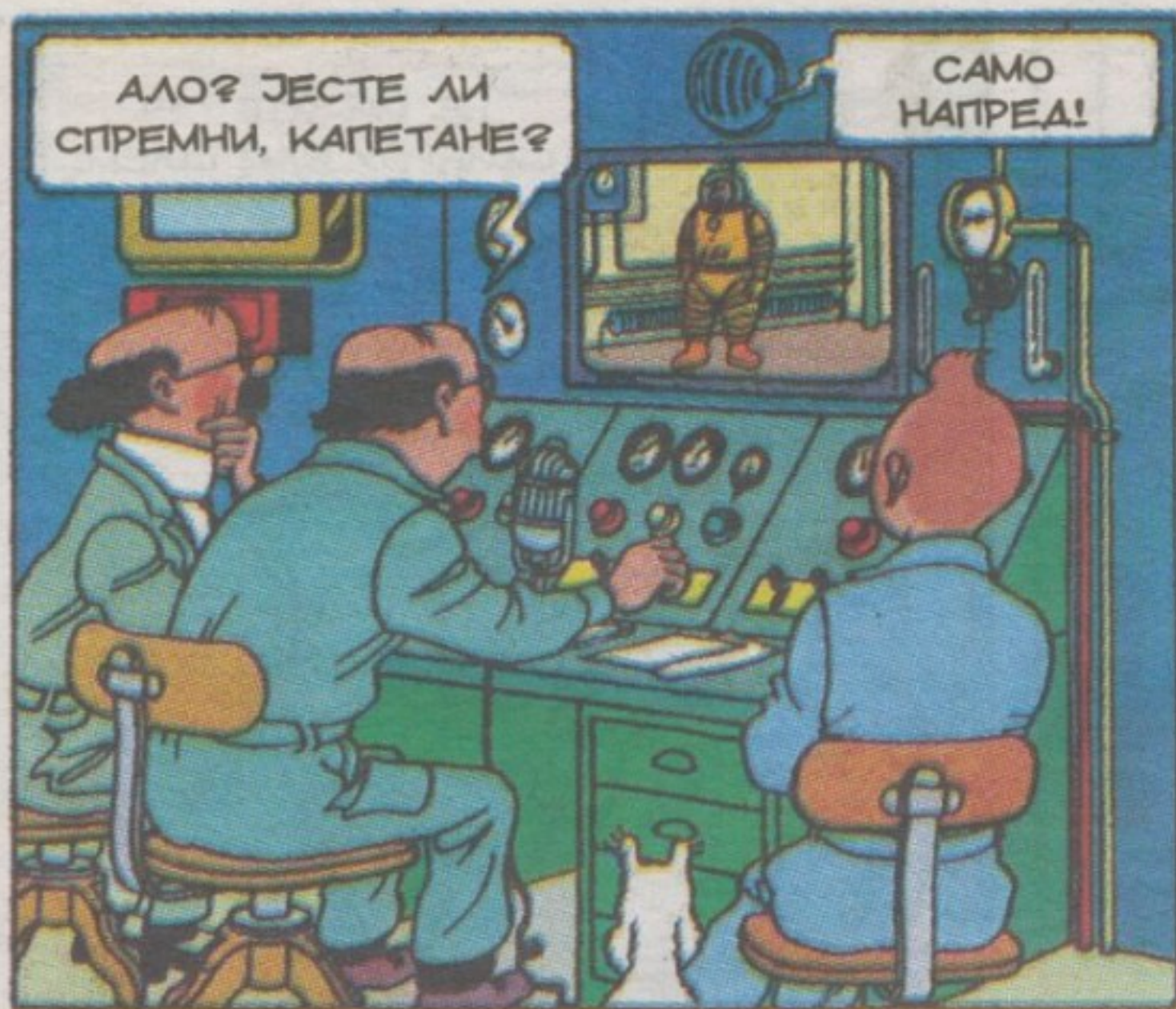
III. ПИЛОТСКА КАБИНА

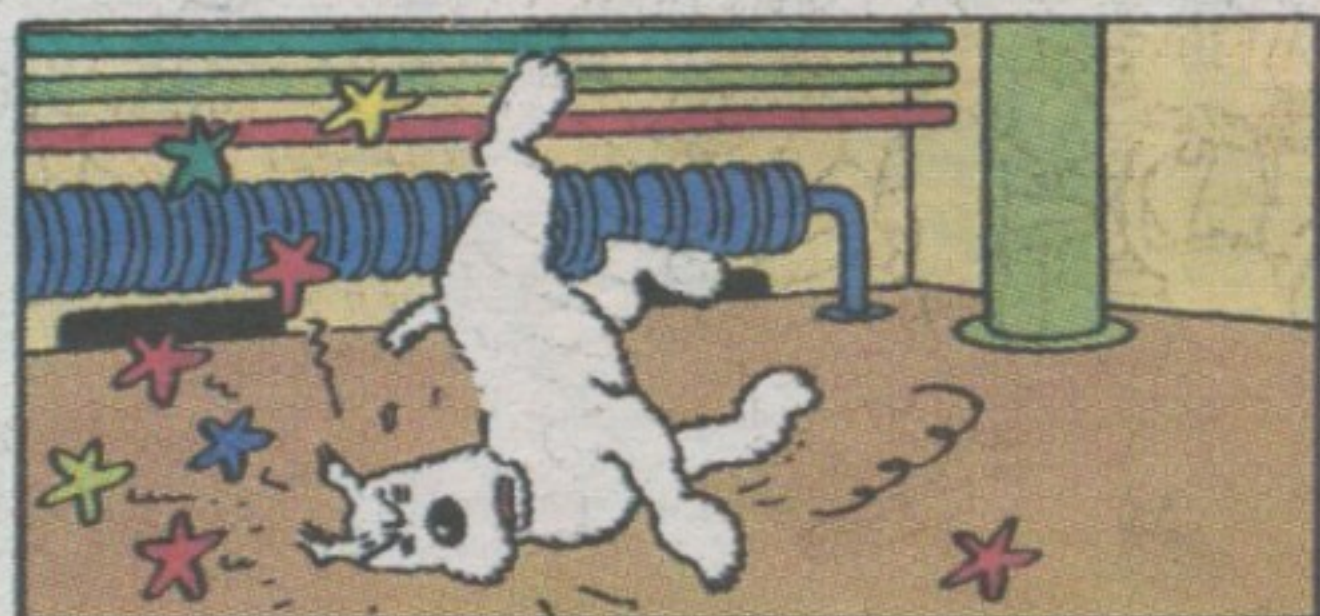
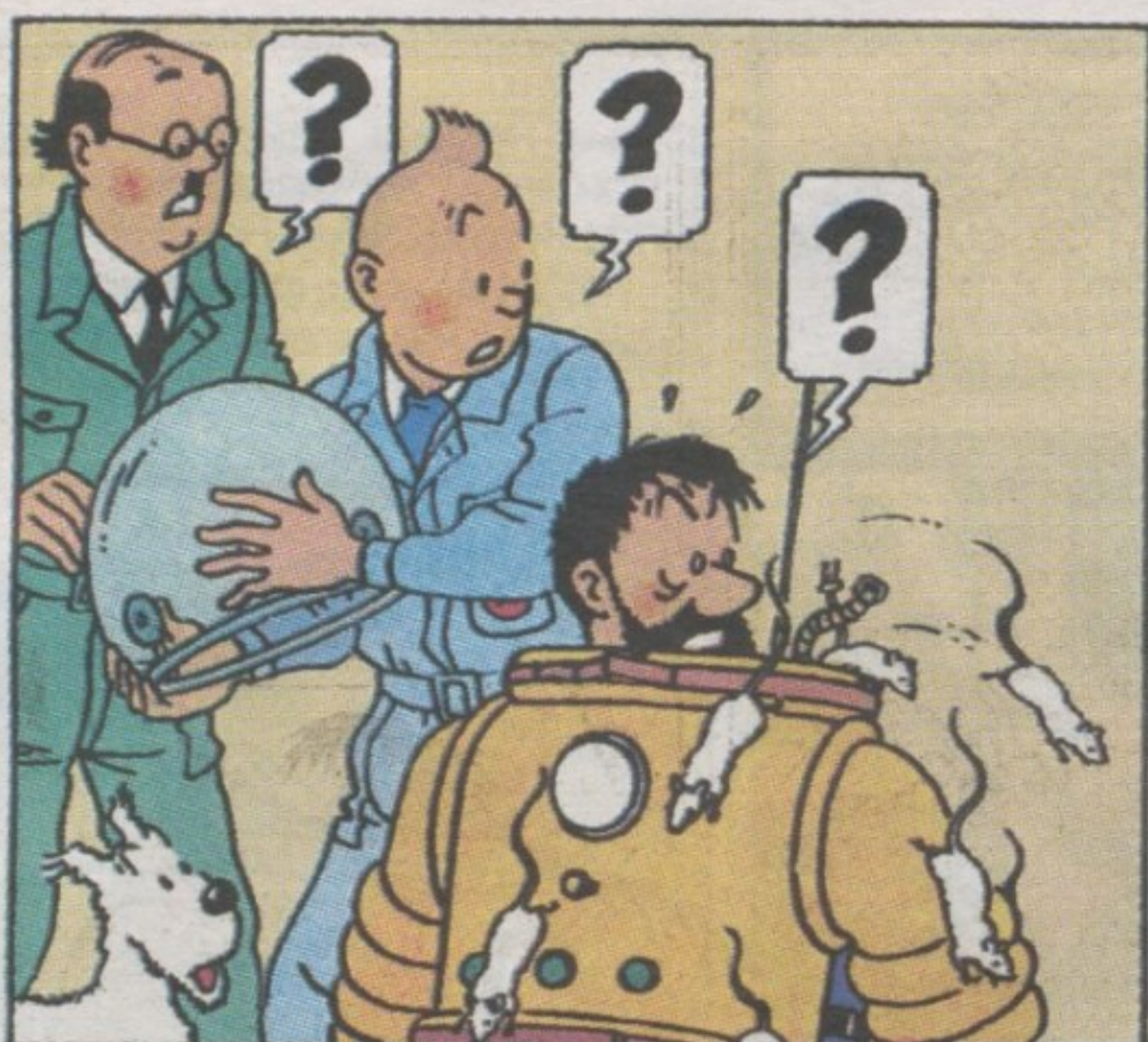
20. КОМАНДНИ УРЕЂАЈИ
21. УРЕЂАЈИ ЗА ХЛАЂЕЊЕ ВАЗДУХА
22. РАДНИ СТО
23. АПАРАТИ ЗА ПОСМАТРАЊЕ
24. ЛАБОРАТОРИЈА

IV. СОБА ЗА ОДМОР

25. ЕЛЕКТРИЧНИ ШТЕДЊАК
26. ФРИЖИДЕРИ
27. ПРЕЧИСТАЧ ВАЗДУХА
28. ЛЕЖАЈИ
29. ОРМАРИ

ТО ЈЕ ГЛАС ТОМСОНА И
ТОМПСОНА! ДА ПОГЛЕДАМО!

М...МИШЕВИ! ОВДЕ ЈЕ
СВЕ ПУНО МИШЕВА!

ШТА СЕ ОПЕТ ДОГОДИЛО
ТОЈ ДВОЈЦИ СМЕТЕЊАКА?

О, ЈАДНИЦЕ! ИЗГЛЕДА ДА
НИСИ ПРАВИЛНО ПРОЦЕНИО
ВИСИНУ ВРАТА?

ЈЕ Л' ТИ МИСЛИШ ДА САМ ТО
НАМЕРНО УРАДИО? СИГУРНО
ЗАМИШЉАШ ДА МИ ЈЕ ОМИЉЕНА
ЗАБАВА ДА УДАРАМ ГЛАВОМ О
ДОВРАТАК! Е, ДОСТА МИ ЈЕ
СВЕГА! ДОСТА МИ ЈЕ ТВОЈИХ
ЕКСПЕРИМЕНАТА! ДОСАДИЛО МИ
ЈЕ ДА СЛУЖИМ ЗА ЗАБАВУ
НЕУРАСТЕНИЧНИМ МИШЕВИМА!

ДОСТА МИ ЈЕ ТОГА,
СХВАТАШ? ХОЋЕШ ДА
ИДЕШ НА МЕСЕЦ? ИДИ!
АЛИ БЕЗ МЕНЕ, СТО МУ
САРАДЕЛА! ЈА СЕ ВРАКАМ
У МУЛЕНСАР! А ТИ ОВДЕ
НАСТАВИ ДА СЕ
ИЗМОТАВАШ КОЛИКО ГОД
БУДЕШ ХТЕО!

А, ЈА СЕ ИЗМОТАВАМ? ЈЕ
ЛИ? ОВО ЈЕ ПРЕВИШЕ?
ЗАХТЕВАМ ДА МИ СЕ
ИЗВИНИШ! ЧУЈЕШ ЛИ? ХОЋУ
ИЗВИЊЕЊЕ! ЈА, ЛАКМУС, ДА
СЕ ИЗМОТАВАМ!

УСУЂУЈЕШ СЕ МЕНИ ТО ДА
КАЖЕШ! БАШ ТИ! АЛИ, ПОКИ
ЋЕШ ТИ СА МНОМ! ПОКАЖУ ТИ
КАКО СЕ ЈА ТО ИЗМОТАВАМ!
ХАЈДЕ! ПОКРЕТ!

АХХХ!!! ЈА СЕ ИЗМОТАВАМ!

ЧЕКАЈ... ПА... ЈА...

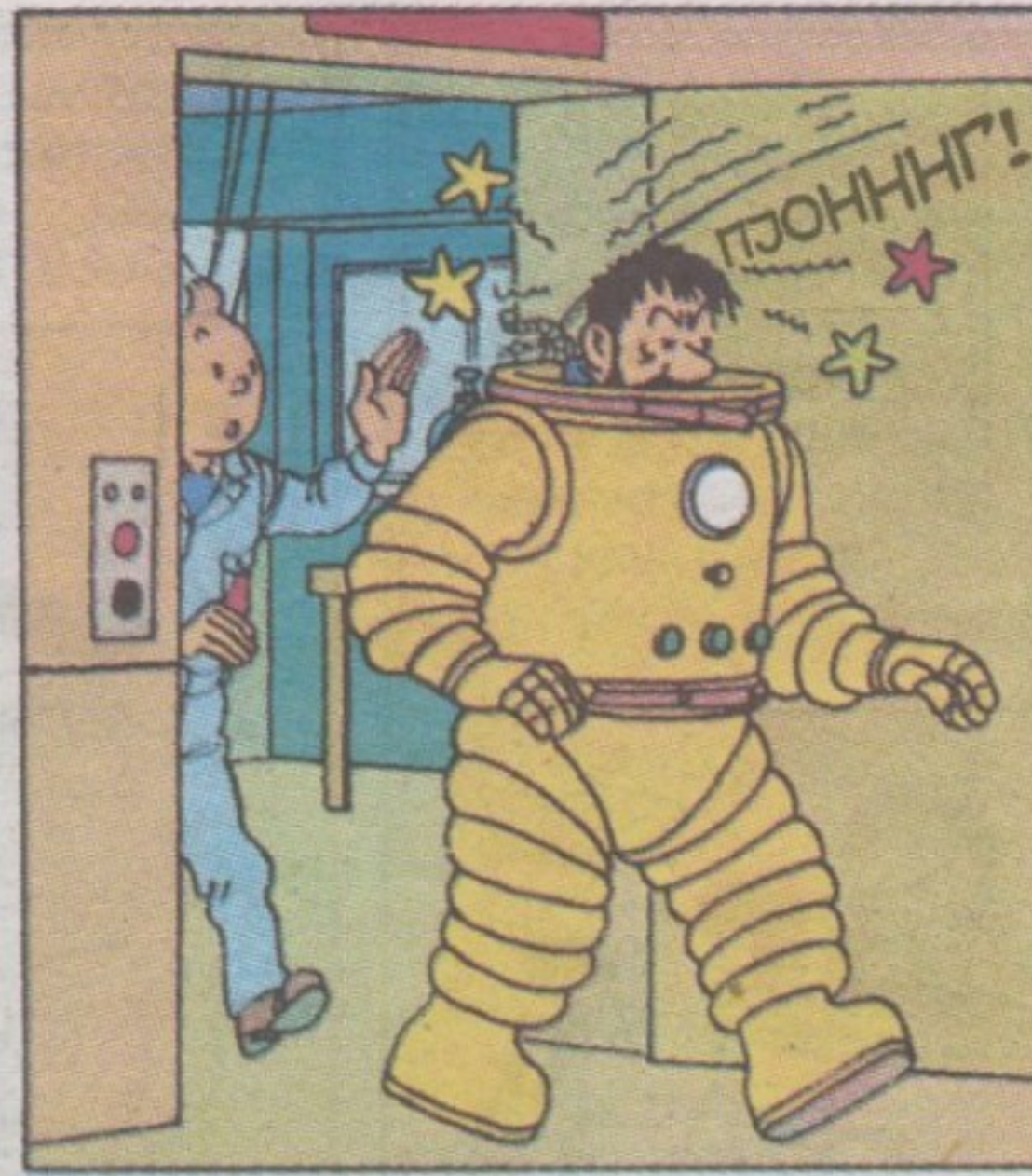

ИЗМОТАВАМ
СЕ, КАЖЕ ОН!

РЕКАО САМ ТО БЕЗ
ЗЛЕ НАМЕРЕ!

РАЗУМЕШ, УДАРИО САМ СЕ...
ЗАБОЛЕЛО МЕ ЈЕ И...
АЛИ, САД ЈЕ ПРОШЛО!

ПОНННН!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЌЕМ БРОЈУ

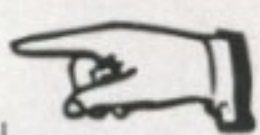
УМ ЦАРУЈЕ, СНАГА КРУГОВЕ КВАРИ

АРХИМЕД БРАНИ СИРАКУЗУ

**Када су Римљани напали Сиракузу,
један старац стао је у одбрану
свог града и непријатељу утерао
страх у кости. Али, не својом
физичком снагом**

ПОЛІТИЧНИЙ
ЗАБАВНИК
18. 7. 2003

Као и многи грчки филозофи и теоретичари пре њега, Архимед је презирао примењене науке и вештине и посветио се чистој математици и проучавању основних природних појава.

Али, време је показало колика снага лежи скривена у теорији и апстрактним мислицима.

Морамо му веровати!

Краљ Хијерон сматрао је да би за његову државу било корисно да Архимед бар део свог генија посвети и практичним стварима, па је од њега повремено тражио и такве савете. Познат је случај са златном круном када је Архимед нашао начин да провери састав круне, а да саму круну нимало не оштети. У то време изјављивао је да и са малом снагом може да се помери објектат било које величине.

Ова размишљања, која су у почетку изазивала неверицу, касније су цитирана у разним облицима, а основна порука је била: „Дајте ми полуку и ослонац, померићу Земљу“.

ним повезивањем већег броја котурача и полука – да сам спусти брод у море. Забележено је да је Хијерон, одушевљен као и сви присутни, узвикнуо: – Од данас морамо веровати у све што Архимед каже!

Како су притисци на Сиракузу били све већи, а и претње све учесталије, Хијерон је све чешће позивао Архимеда да учествује у припремама за одбрану самог града. Архимед је био саветник око градње унутрашњег утврђења Акрадина, а посебно је направио до тада невиђене справе за одбрану града. Хијерон, мудар владар, све је чинио и успео да за његовог живота Сиракуза не ратује, али је истовремено спровео најбоље могуће припреме за одбрану града. Значај тих припрема, које је остварио захваљујући Архимедовој генијалности, пока-

трвења између струја наклоњених Картагини и Риму што је на крају довело до сукоба и напада римског војсковође Марцела на град.

Марцел је бројним и добро наоружаним трупима напао град истовремено с мора и копна. Шездесет моћних галија са по пет редова весала кренуло је на Сиракузу. Неки од тих бродова били су међусобно повезани платформом на којој се налазила кула за освајање зидина. Бројна војска која је нападала с копна такође је била добро опремљена кулама и лествама за пењање уз бедеме. Изгледало је да таквој сили ништа не може одолети. Али, како је записао историчар Полибије, Римљани су „превидели да је у неким случајевима геније једног човека значајнији од бројчане премоћи. Ту лекцију сада су морали да науче из личног искуства“.

СИРАКУЗА ИЗМЕЂУ КАРТАГИНЕ И РИМА

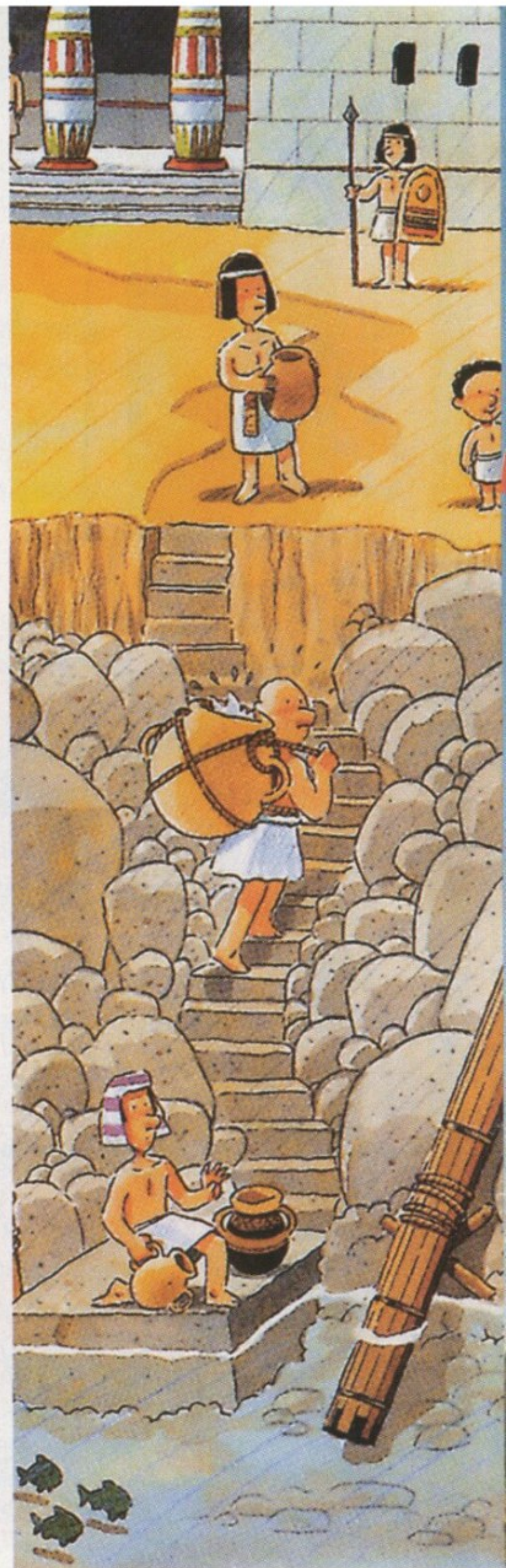
Почетком трећег века пре наше ере Медитеран је био подељен између Картагине на западу и Грчке на истоку. Рим је имао превласт само на уским подручјима око Рима. Сукоби са Картагином и прва проширења римских поседа почела су у Првом пунском рату (264–241. године пре наше ере). Грчки град Сиракуза на Сицилији нашао се у процепу између две силе. У почетку је Сиракуза подржавала Картагину под чијом је влашћу било више од половине Сицилије. После првих победа Римљана у Првом пунском рату, краљ Сиракузе Хијерон I мудро је закључио да би за Сиракузу било корисније да постане савезник новој, нарастајућој сили. После преговора Хијерон је склопио савез са Римом и постао њихов снабдевач житом.

Сукоби између Картагине и Рима обновљени су када је почео Други пунски рат 218. године пре наше ере.

Ханибал је прешао Алпе и однео велике победе код Тразименског језера и код Кане (216. године пре наше ере). Његови успеси убедили су многе Сиракужане да су се везали за погрешног савезника. Хијерон је за живота поштовао уговор о савезништву са Римом, али, када је умро, на престолу га је наследио унук Хијеронимус који је имао само петнаест година. Не зна се тачно по чијем је савету, или под чијим притиском, нови краљ почео преговоре са Картагињанима, али то је веома узнемирило присталице Рима међу његовим поданицима. Хијеронимус је, приликом посете суседном граду Леонтинију, убијен 214. године пре наше ере, после само тринаест месеци владавине. У Сиракузи је избио грађански рат између присталица Рима, односно Картагине. У тим немирима побијени су готово сви чланови Хијеро-

нове породице, а превагу је однела струја наклоњена Картагини.

Римљани су одмах послали Марка Клаудија Марцела са трупима на Сицилију да се позабави Сиракузом. Најпре је освојио Леонтини и побио око 2000 присталица Картагине. Римска окрутност угушила је у Сиракузи и најмању жељу за преговорима са Римљанима. Марцел је почео напад на Сиракузу 213. године пре наше ере с мора и копна. Али, шездесет бродова са пет редова весала (quinqueremes), као и копнене трупе, доживели су неочекиван отпор. Била је то последица припрема које је спровео Хијерон уз помоћ и по замисли генијалног Архимеда. Описе тих догађаја оставили су иза себе историчари Полибије (200–118. године пре наше ере), Ливи (56. пре н. е – 17. н. е) и Плутарх (45–120. н. е) ■

зе су се уплашили, али убрзо их је умирио Архимед и упutio их како да управљају справама које је направио и које су биле постављене на слабијим деловима утврде. Архимедови катапулти избацивали су на римске бродове огромно стење које је снажним ударима и буком изазивало страх, забуну и односило жртве. Марцел се надао да ће, када се нађе ближе бедемима, избећи катапулте који су имали већи домет. Преварио се. Архимед је све предвидео.

Размишљање пре свега

Бродове у близини дочекале су машине које су избацивале облаке гвоздених стрела, али најстрашније су биле различите машине с кукама. Неке од њих захватале су бродове, подизале их увис, а затим разбијале о оближње стене или потапале испуштајући их у море. Друге су катапултирале сидра на дугим

Хијерон је предложио Архимеду да своје тврдње и покаже тако што ће спустити новоизграђени брод у море. Био је то брод са три реда весала који је управо био завршен за египатског краља Птолемеја, а да би га спустили у море, био је потребан велики број људи. Архимед је омогућио краљу Хијерону – вероватно добро осмишље-

четрдесет два

зао се веома брзо после његове смрти.

Забуна и страх међу Римљанима

Хијерон је умро у време када се распламсавао Други пунски рат, а Ханибал донео Картагини значајне победе. Сиракуза више није имала на кормилу мудрог и искусног владара, у граду су почела

Сиракуза је са свих страна била опасана зидинама, највећим делом изграђеним на стенама високих литица које је било тешко савладати. Ипак, на неким местима зидине су се мало спуштале и Марцел је баш ту управо удар својих снага.

У првом тренутку, видећи надмоћне снаге како крећу на град, становници Сираку-

ЗЛАТНИ ВЕНАЦ

Многима је добро позната прича о томе како је Архимед, када је купајући се у кади смислио како да реши краљев задатак у вези са проневером злата, трчао кроз град потпуно го вичући „Еурека“. Тешко да су Сиракужани заиста видели голог Архимеда на улицама града, али је врло вероватно да је заиста решио тај задатак јер из тог времена потичу његови радови о плутању тела и сили потиска. Но, није се радило о круни, већ о златном венцу. На слици је приказан један такав златни венац из истог раздобља.

Од давнина су победници на такмичењима или владари крунисани венцем од маслинових, лорових или храстових гранчица, да би касније ти венци постали златни. Тек у средњем веку овај венац попримио је облик круне.

Краљ Хијерон посумњао је да га је златар који је правио венац преварио, део злата за-

држао за себе, а уместо тога умешао сребро у истопљено злато. Али, како то проверити а да се круна не оштети? Купајући се у кади, Архимед је посматрао воду која се прелива и схватио смисао силе потиска и законе пливања тела. Знајући да је злато теже од сребра, сада му није било тешко да открије превару, чак и да израчуна колико је злата утајио златар. Круна је, наиме, била исте тежине као злато које је Хијерон дао за његову израду, али је запремина круне (због присуства сребра) била већа, па је приликом потапања истискивала више воде. (На слици је показан обрнут случај: како би се, приликом потапања у воду, понашала вага на чијем је једном крају чисто злато, а на другом венац исте запремине, али од мешавине сребра и злата.) Каква је била судбина златара, није остало забележено ■

заиста превазилази сторуке гиганте из митологије?“

И заиста, као да су сви Сиракужани били део тела које је савршено складно радило вођено Архимедовим умом. Толики је страх завладао међу римским војницима и на копну и на мору да би се препали када би видели само комадић конопа или дрвета како вири иза зида, па би се окретали и панично бежали. Марцелу није остало друго него да одустане од напада на зидине и поузда се у дуготрајну опсаду или неко лукавство.

Почела је осмомесечна опсада града с намером да се пресеку све линије снабдевања и грађани измуче глађу. Римљани су потпуно напустили нада да, уздајући се у снагу и бројност својих трупа, могу да заузму град на јуриш и за све време опсаде нису извели ниједан напад у страху од Архимедовог противудара.

Творац свих ових изума и чудеса није много марио за своје дело. Он је и даље сматрао да је стваралаштво вођено обичним потребама у ствари нижеразредно и веровао у потпуну надмоћ чистих размишљања којима је одлучујући само значај предмета испитивања и тачност, снага и лепота доказа. Архимед никада ниједан редак није написао о својим практичним проналасцима.

Noli turbare...

Док је трајала опсада Сиракузе, Марцел је освојио Мегару, један од најстаријих грчких градова на Сицилији. Проширио је власт на већи део Сицилије, одузео неколико градова Картагињани-

ма, побио више од 8000 људи и прегазио све који су се усудили да му се супротставе. Али, Сиракуза није освојена.

За време преговора око откупа неких заробљеника, римски преговарачи долазили су у град и имали прилику да осматре и проуче најслабије тачке његове одбране. Када су Сиракужани прослављали празник посвећен богињи Артемиди, опустивши се и сувише препустивши вину и забави, Римљани су се ушуњали у град, а затим, гласно трубећи истовремено на више места, изазвали пометњу. Житељи Сиракузе поверовали су да је цео град већ освојен иако Римљани тада још нису допрли до најјачег утврђења Акрадине.

Освојивши град и примајући честитке својих официра, Марцел је дозволио војницима да цео један дан пљачкају град како је и био тадашњи обичај. Плутарх, који због своје наклоности према Марцелу можда није објективан, тврди да је Марцел одбио предлог неких официра да спали град до темеља, али да није могао да се супротстави пљачки. Према Плутарху, он је захтевао и да Архимеда доведу живог и неозлеђеног.

Архимед је, као и многи умни људи, био у стању да се усредсреди на оно што ради, да не чује и не види шта се око њега збива. Био је у свом дворишту цртајући нешто у песку. Када је римски војник бануо у двориште и насрнуо на Архимеда, овај није штирио себе, него своје цртеже. Викнуо је: „Noli turbare circulos meos“ – „Не квари ми моје кругове“. Сирова снага војника није имала никаквог разу-

мевања ни поштовања. Војник је подигао мач и убио генија.

Шта је било на крају

Архимед је убијен 212. године пре наше ере. Марцел је дозволио да буде сахрањен и да, према његовој жељи, на гроб буде постављен ваљак са уписаном лоптом јер је Архимед открио однос запремина ваљка, лопте и купе. Цицерон је касније, 74. године пре наше ере, посетио овај гроб, обновио га и оставио запис о њему.

Марцел је погинуо у једној мањој чарки са Ханибаловим трупама, четири године после Архимеда. Римљани су добили Други пунски рат 201. године пре наше ере, чиме је Картагина изгубила све поседе изван Африке, а Ханибал се, да не би пао у руке Римљана, убио 183. године пре наше ере. Римљанима то није било довољно. Сенатор Марко Порције Катон у Сенату је сваки свој говор завршавао речима: „Ceterum censeo Carthaginem esse delendam“. (Ја, уосталом, мислим да Картагину треба разорити), што се и догодило на крају Трећег пунског рата.

О Архимедовој смрти знамо превасходно из Плутарховог дела које је овај посветио Марцелу као великом војсковођи. Иронијом судбине, данас готово сви знају за Архимеда, а мало ко за Марцела, а и они који су чули за њега најчешће га памте као човека чији је војник убио Архимеда. Јер, како је два миленијума касније записао Вилијем Хамилтон, чувени ирски математичар и астроном, „Ко не би радије имао славу Архимеда, него освајача Марцела“ ■

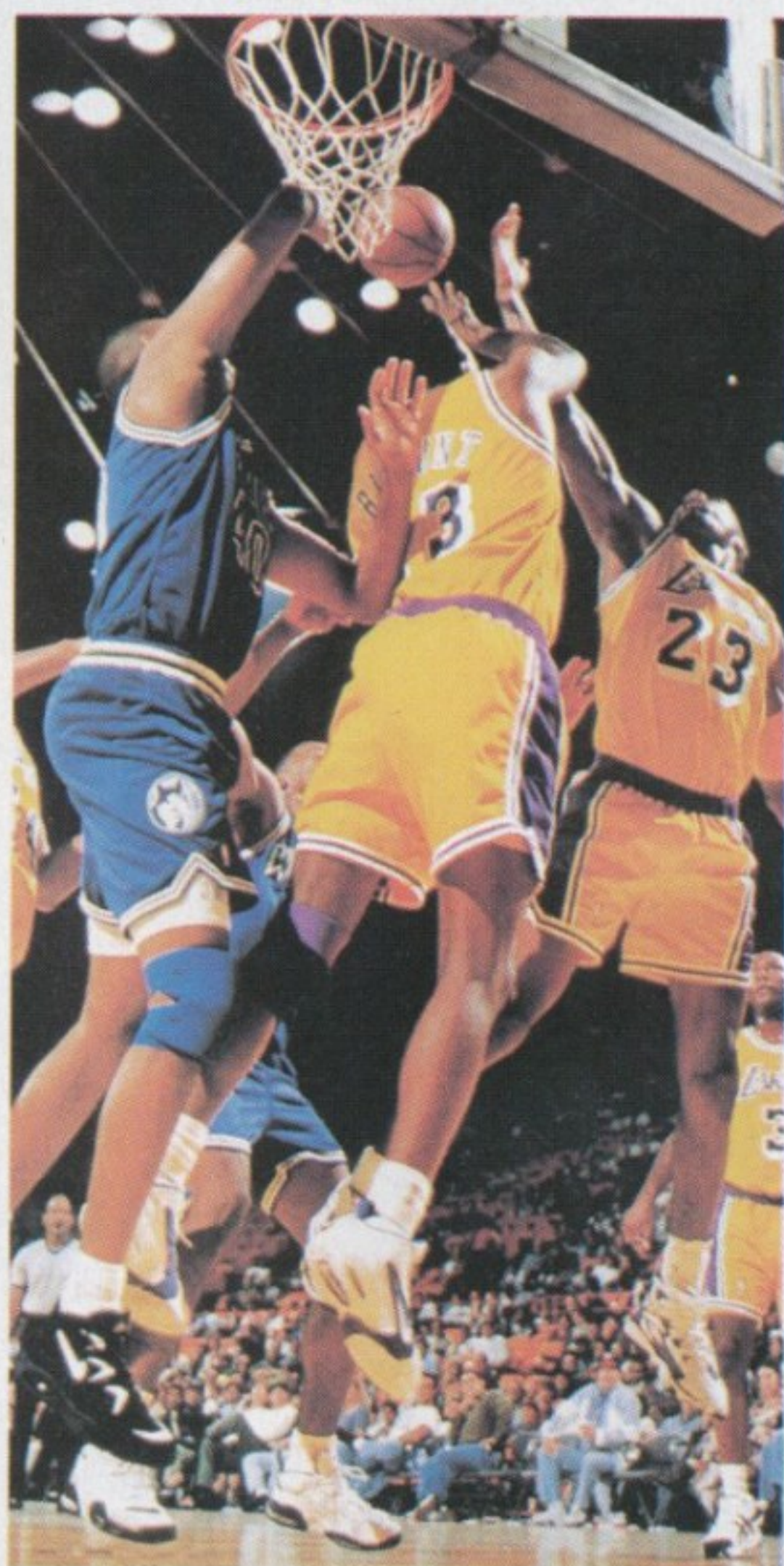
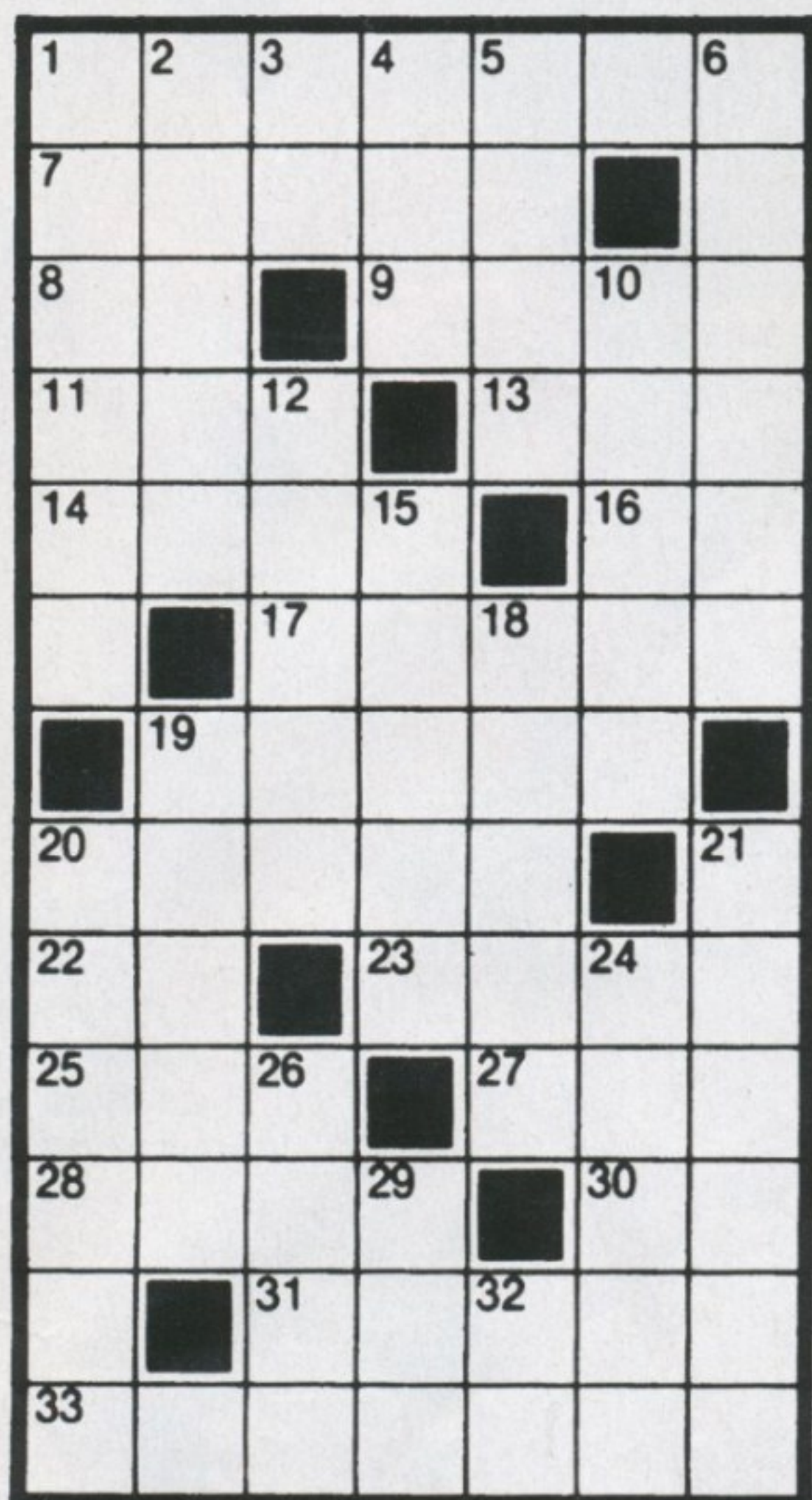
А. Дудуковић

конопцима којима су затим вукли и љуљали брод док сва посада не би поиспадала или се брод потопио.

Римљанима није остало ништа друго него да повуку флоту и ослоне се на копнене трупе. Према неким изворима, када се флота удаљила од зидина, Архимед је на непријатеље уперио своја огледала која су скупљала Сунчеве зраке у жижу и палила бродове.

Римску војску највише је поразила чињеница да је Архимед своје справе тако вешто направио и поставио иза зидина да нису могли ни да виде непријатеља који им је наносио тешке губитке. Чинило им се да се боре против самих богова. Плутарх је забележио да се Марцел јадао: „Шта, зар треба да одустанемо од борбе са геометријским Бријарејем (митолошки сторуки див) који игра крајцарице нашим бродовима и са мноштвом стрелица којима нас обасипа сваког тренутка

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРРАВНО: 1. Спорт с лоптом (слика), 7. Име славног тркача Бикиле, 8. Египатско божанство, 9. Прилично лак, 11. Неман, 13. Други, остали, 14. Музичка мера, 16. Иницијали балерине Данкан, 17. Које има велику тежину, 19. Име певачице Велетанлић, 20. Име фудбалера Баслера, 22. Симбол америцијума, 24. Највећи копнени сисар, 25. Бивши ирски фудбалер, Јан, 27. Шарени папагаји, 28. Задњи део брода (мн.), 30. Шампион, првак, 31. Спорт на струњачи, 33. Спорт с лоптом ■

УСПРАВНО: 1. Борилачки спорт, 2. Копно уз саму воду, 3. Последње и седмо слово азбуке, 4. Град у Финској, 5. Аутомобилска трка, 6. Јапански борилачки спорт, 10. Андрићева јунакиња, 12. Учесник у неком догађају, 15. „Бели спорт“, 18. Образовна установа, 19. Дрвено седло, 20. Дебели фломастер за маркирање, 21. Израелски парламент, 24. Обрада земље плугом, 26. Прскалица, штрцаљка, 29. Гле, ено, ето, 32. Самогласник и сугласник ■

СПОЈИТЕ ПАР!

1. Ваљево
2. Крагујевац
3. Краљево
4. Шабац
5. Крушевац
6. Пирот
7. Ужице
8. Прокупље
9. Алексинац
10. Нови Пазар

- а. Јужна Морава
- б. Сава
- в. Нишава
- г. Рашка
- д. Колубара
- ђ. Ибар
- е. Лепеница
- ж. Расина
- з. Ђетиња
- и. Топлица

Решења на страни 61

ПОДТИКНИ ЗАБАВНИК

(12-19.7.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
бр. 106/27

1. (2) ♣ **RED HOT CHILI PEPPERS**
– Universally Speaking (6)
2. (3) ♣ **FLAMING LIPS** – Fight Test (4)
3. (5) ♣ **PLACEBO** – This Picture (4)
4. (6) ♣ **MOLOKO** – Forever More (3)
5. (1) ♣ **ELECTRIC SIX** – Gay Bar (5)
6. (8) ♣ **THE CARDIGANS**
– You're The Storm (3)
7. (7) ♣ **HIM** – Buried Alive By Love (5)
8. (15) ♣ **MASSIVE ATTACK**
– Butterfly Caught (2)
9. (10) ♣ **MORCHEEBA**
– What's Your Name (3)
10. (11) ♣ **SKIN** – Trashed (2)
11. (–) ♣ **SUPER FURRY ANIMALS**
– Golden Retriever (1)
12. (16) ♣ **NICK CAVE & THE BAD SEEDS**
– He Wants You (4)
13. (17) ♣ **TRICKY** – Anti-Matter (2)
14. (4) ♣ **EVANESCENCE**
– Bring Me To Life (5)
15. (13) ♣ **FOO FIGHTERS** – Low (6)
16. (–) ♣ **METALLICA** – St. Anger (1)
17. (9) ♣ **MARILYN MANSON** – Mobscene (6)
18. (–) ♣ **THE CORAL** – Pass It On (1)
19. (12) ♣ **STEREOPHONICS**
– Madame Helga (7)
20. (14) ♣ **BON JOVI** – All About Lovin You (7)
21. (18) ♣ **SUPERGRASS**
– Rush Hour Soul (9)
22. (19) ♣ **MACY GRAY** – When I See You (9)
23. (21) ♣ **THE WHITE STRIPES**
– Seven Nation Army (11)
23. (20) ♣ **GEORGE HARRISON**
– Any Road (7)

Испали:

BENT – Magic Love (8)

THE DANDY WARHOLS

– We Used To Be Friends (10)

RADIOHEAD – There There (7)

Листу уређује Ах-Неша.

VIRGIN RADIO – топ листа

100 најбољих песама свих времена

61. **MADNESS** – It Must Be Love
62. **OASIS** – Live Forever
63. **QUEEN** – We Will Rock You
64. **THE BEATLES** – Get Back
65. **JOY DIVISION** – Love Will Tear Us Apart
66. **DIRE STRAITS** – Romeo And Juliet
67. **MANIC ST PREACHERS** – If U Tolerate This
68. **U2** – Where The Streets Have No Name
69. **THE EAGLES** – One Of These Nights
70. **R. E. M.** – Shiny Happy People
71. **THE DOORS** – Light My Fire
72. **BLUR** – Song 2
73. **ROLLING STONES** – Jumping Jack Flash
74. **COLDPLAY** – Yellow
75. **TALKING HEADS** – Once In A Lifetime
76. **JAMES** – Sit Down
77. **FLEETWOOD MAC** – Dreams
78. **STEREOPHONICS** – Have A Nice Day
79. **BRUCE SPRINGSTEEN** – Born To Run
80. **SQUEEZE** – Cool For Cats
(наставиће се)

ЧУВАР ПЛАЖЕ, ЈУНАК ДАНА

Има 72 килограма, густу и дугу длаку и очи као два тамна дугмета. „Сплавар“ је по свему изузетан: он је први званично признат пас спасилац у Немачкој, а његово радно место је вода.

– Мој љубимац најрадије би стално увежбавао спасавање – каже четрдесетогодишња Елке Ото из околине Диселдорфа. Она и Сплавар уиграна су екипа. На њено наређење велики пас скаче у воду спреман да одвуче гумени сплав до да-

Јак је
и ПИТОМ

ПРВАЦИ У МАЖЕЊУ

Да би био
сврстан у
патуљасте,
кунић не сме
да буде тежи
од 1,5 килограма

Препознаје се по ушима! Патуљаста кунић нема тако дугачке уши као његови већи сродници, али ипак сасвим добро чује мада је сам прилично ћутљив и не оглашава се често. Када је добро расположен, испушта гласове који подсећају на гукање голуба.

За њега је његов фини носић знатно важнији од сваког гласа. Патуљастог кунића велики сродници, а и људи, одмах препознају по „шталском мирису“. Из жлезда које има на подбратку и на задњем делу тела он лучи мирис којим обележава свој простор и све што сматра својим – од ноге стола испод кога се скрива до посуде у коју му дају храну.

Воли да га деца мазе и ужива кад се нађе у њиховом наручју. Често га називају краљем мажења.

Патуљаста кунићи гаје се већ педесетак година као кућни љубимци, а потичу, као и њихови дугоуши сродници, од европских дивљих кунића. Данас постоји пет разних врста у безброј различитих боја.

Ако желите да га домамите, покушајте то са две-три шаргарепе. Ако сте довољно стрпљиви, можда ћете га научити да на позив доскакуће до вас ■

К. В.

С ужетом
међу
зубима
одвући ће
до обале
своју
господари-
цу, тобожњу
жртву
дављења

вљеника, чак и кад је километар далеко од обале и да га врати на плажу. Поред тога, он за особом која се дави може да зарони и до три метра.

– Он просто осети где је опасност – каже Елке Ото. – Прошлог лета два пута је био јунак дана. Спасао је малог Матијаса који је испао из свог чамца на весла, а други пут из дубине је извадио једног туристу из узбурканог Северног мора ■

НЕКИ НОВИ ЉУБИМЦИ

На улицама неких европских градова понекад можете срести шетача који поред пса води на повоцу малу свињу. Не прасе, већ одраслу малу свињу која послушно каска уз свог господара. Мини свиње одавно су освојиле срца љубитеља животиња који их држе као кућне љубимце.

Ове свиње су чисте, не захтевају много неге, радо се играју, умиљате су и

Керуша расе коли
чува младунче
мини свиње које је
само неколико
дана раније
дошло на свет

РЕКЛИ

СУ

Све више
је у моди
шетња
улицом у
пратњи пса
и мини
свиње

Има их у
разним
бојама. Овој
малој црној
лепотици
лепо
пристаје
шарена
марама

Млеко
из
бочице

одраслим особама, децом, другим домаћим животињама, с мачкама и псима, на пример.

По читав дан мини свиње, којих има црних, ружичастих и мрких, доброћудно, мирољубиво и тихо рокћу,

а увече рано иду на спавање. За време сна ничим не одају своје присуство. – Ипак, не треба их држати искључиво у стану јер им је потребно двориште или врт где могу да рију. Најбоље је кад у неком кутку дворишта постоји каљуга у којој могу да се ваљају као – праве свиње ■

К. В.

привржене господару. Добра храна им је права страст: за укусан залагај у стању су све да оставе и све да забораве. Њиховој „молби“, кад је храна у питању, тешко је одолети, нарочито ако је човек према њима мек и попустљив. Стога је важно овог необичног кућног љубимца од самог почетка правилно васпитавати. У свему.

Мини свиње су паметне, лако уче и брзо савладавају разне трикове и вештине. Њихова велика врлина је и то што су чисте: за неколико дана науче да не прљају кућу. Осим тога, друштвене су и дружељубиве и лако се прилагођавају животу у кући и породици. Са свима се слажу:

— четрдесет седам

ДОЋИ ЋЕ ВРЕМЕ
КАДА ЋЕ
ЧОВЕЧАНСТВО
УБИЈАЊЕ
ЖИВОТИЊА
СМАТРАТИ
ЗЛОЧИНОМ
ЈЕДНАКИМ
УБИСТВУ
ЧОВЕКА.

Леонардо да Винчи
италијански сликар,
вајар, градитељ,
проналазач
(1452–1519)

САБЛАСНИ ДОБОШАР

Шездесете године 17. века биле су у Енглеској веома бурне. Грађански рат тек што је протутњао земљом оставивши за собом рушевине и крвопролиће. Усред такве неизвесности људи су искрено веровали у вештице и чаробњаке и њихову тајанствену моћ, а ђаволи и демони реметили су мир сеоских ноћи.

Баш у то време појава једног духа први пут је подвргнута савесној истрази, а трудили су се да је разјасне бројни непристрасни сведоци. Ово се догодило у великој кући у Тедворту – данашњи Северни Тидворт – селу у области Вилтшир. Готово годину дана укућане поштованог судије Џона Момпесона узнемиравала је необична бука, тајанствена светлост, а и предмети су се померали сами од себе.

Скитница Друри

Невоље су почеле као необична врста освете. Једног мартовског дана 1662. године судија је отишао у оближњи градић Лациршел због некаквог суђења. Ту га је, током процеса, узнемиравао звук уличног добоша који није престајао да удара. Момпесон је упитао ко је добошар и добио одговор да је то скитница по имену Вилијем Друри који је већ неколико дана досађивао грађанима. Друри је, изгледа, имао званично одобрење које му је омогућавало да на овај начин зарађује новац. Момпесон је одмах помислио да је у питању превара и затражио да му Друри одмах покаже своју дозволу. Испоставило се да је судија био у праву. Друрија је послао у затвор и наредио је да се његов добош заплени.

Друри је пуштен на слободу чим се Момпесон вратио кући, али, упркос његовом четрдесет осам

Ни после 350 година нико није успео да открије тајну тедвортског догађаја. Изгледа да ће ова загонетка остати неразјашњена заувек

негодовању, добош му није враћен. Уместо тога, послат је Момпесоновој кући.

На дан када је донет добош, Момпесон је због некаквог посла био у Лондону. Када се две недеље касније вратио, код куће га је дочекао метеж. Укућани су били узнемирени јер се претходне ноћи чуло тајанствено куцање и ударање. Мислили су да је некакав провалник покушао да уђе у кућу. И тако, када се слична бука поновила три ноћи касније, Момпесон је био спреман. Узео је два пиштоља и пожурио у собу из које су долазили звуци. Одгурнуо је врата ногом и – није видео никога.

У том тренутку поново се зачула бука, овог пута из другог дела куће. Збуњен и

љутит, журио је из собе у собу, али све су биле празне. Онда се звук преместио изван куће. Када је Момпесон коначно одустао од потраге и отишао назад у кревет, звуци су допирали са крова, одакле као да су се подизали у ваздух и постепено, удаљавајући се, нестали.

Ни следећег месеца породица није имала мира од ове необичне лупњава. Понекад су ударци били довољно гласни да пробуде људе у селу стотинама метара далеко. На почетку је увек изгледало да бука долази споља, а онда би се селила у кућу и увек завршавала у соби у којој се налазио заплени добош.

Временом је Момпесон приметио извесне правил-

ности у овим похођењима. Увек је почињало пола сата после вечерњег одласка у кревет. Најпре би се зачуло фијукање изнад куће – сигуран знак да ће бука ускоро почети, а потом би се зачули ударци, описани као шупаљ, јак звук. После ових удараца породица би некад чула звук добоша: не само необично ударање, већ је то био ритам целих песама, онако како би их свирао народни добошар. Бука би се наставила следећих неколико сати, а онда изненада престала. Тако би овај дух узнемиравао становнике куће отприлике пет ноћи заредом. После тога обично би дошле три мирне ноћи, а потом би се све понављало испочетка.

Одмазда

Породица је била готово на ивици разума, поготово зато што је госпођа Момпесон очекивала бебу. Али, најчудније је било то што је у ноћи када се дете рађало лупњава била сасвим тиха, а наредне три недеље владао је потпуни мир. На тренутак је све изгледало као да дух не жели да нашкоди ни њој ни беби.

Када се вратио, учинио је то некако осветнички. Сада је сву своју пажњу усмерио на собу у којој су спавале Момпесонове две старије девојчице од седам и једанаест година. Овога пута није више само ударао. Понекад би се кревети у којима су девојчице спавале подизали и лебдели у ваздуху. У другим приликама рамови кревета тресли су се тако снажно да су они који су то гледали мислили како ће се лежај распасти.

Да би заштитио децу, Момпесон их је преселио у собу на тавану. То је до тог тренутка био део куће у којој дух није залазио, али сада се и ту убрзо појавио. У

очајању, судија је одлучио да позове сеоског викара у нади да ће он наћи начин да отера сабласт. Али, у присуству викара дух је још више беснео

После отприлике пола сата звук као да се померио под

и те ноћи извео до тада невиђену представу. Док су судија и његови пријатељи гледали запањено, столице су прошетале просторијом, летеле су дечије ципеле, али и готово све што је могло да се помери с места. Чак је једна даска из кревета – чинило се намерно – ударила судију по нози, али му није нанела озбиљније повреде.

Догађаји у Тедварту прочули су се надалеко. Прича је стигла чак у Лондон, до краља. Чарлс Други и краљица послали су, свако за себе, по једног дворанина да истражи шта се то догађа. Оба ова човека посетили су, нажалост, кућу у дане када се дух није појавио, па су отишли разочарани.

Али, следећи истражитељ, двадесетшестогодишњи свештеник Џозеф Гленвил, који је недавно дипломирао на Оксфорду, био је боље среће. Касније је постао један од оснивача угледног Краљевског друштва које је требало да храбри и подстиче научна истраживања. Он је детаљно записао све што је видео.

У ноћи када је остао у кући Момпесонових деца су отишла на спавање у осам сати. Недуго затим слуга је сишао да каже како се сабласни добошар појавио. Гленвил је потом отишао горе заједно са Момпесоном и још једним човеком. Пре него што су стигли до собе, чули су чудну, скрипитуаву буку. У соби је постало очигледно да звук долази од узглавља кревета, тако рећи из јастука. Девојчице су биле у кревету, а њихове руке могле су да се виде тако да је Гленвил потпуно сигуран да буку нису правила деца. Пружио је руку ка јастуку као да жели да ухвати звук, а он се изненада преместио на супротан крај кревета.

кревет. Само, сада је то, уместо скрипитуавог звука,

било некакво дахтање, попут псећег. Звук је постајао све гласнији. На крају је бука била толико снажна да су се од ње тресла врата и прозори. Гленвил је ухватио погледом необичне покрете платнене торбе која је висила на огради неупотребљаваног кревета. Мислећи како је нешто у њој, зграбио ју је и отворио. Изненадио се када је видео да је празна.

Убрзо пошто је бука престала, Гленвил је отишао на починак. Следећег јутра рано га је пробудило лупање на вратима собе иако у том делу куће у то време није било послуге. Када је отишао по свог коња, затекао га је узнемиреног и ознојеног као да га је неко целу ноћ јахао. На путу кући коњ је почео да храмље, а неколико дана касније угинуо је.

У новембру 1662. године дух је почео скоро сваке ноћи да ремети живот у кући Момпесонових. А онда је изненада све престало. Судију је већ дуго мучила сумња да је Вилијем Друри крив за њихове невоље. А сада су сазнали да је ухапшен због крађе свиња и одведен у затвор у Глочестеру, сто километара далеко од Тедворта.

Друри признаје

Догодило се да је Друри у затвору делио ћелију са затвореником који је дошао из Вилтшира. Чим је то чуо, Друри га је питао да ли зна шта има ново у вези са догађајима у Тедварту. Када му је овај испричао причу о та-

ШАЉИВЧИНЕ, СКИТНИЦЕ И ПРОСЈАЦИ

Просјачење је у 17. веку у Енглеској било противзаконито. Изузетак су била лица с посебном дозволом, какву је и Вилијем Друри тврдио да има. Ова дозвола издавана је бившим војницима који више нису могли да раде или људима који су услед некакве несреће изгубили све што су имали. Они који су ухваћени да просјаче без дозволе били су оштро кажњавани – или шибањем или би им усијаним гвожђем биле прободане уши. И поред свега, неки су се усуђивали да окушају срећу. По Момпесону, Друри је био један од тих људи. И поред завршеног кројачког заната, време је проводио као улични добошар, просјачећи новац и заузврат изводећи акробације и мађионичарске трикове ■

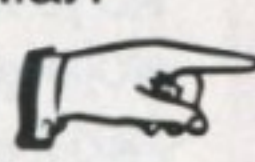
јанственом добошару, Друри се похвалио како је он био тај који је мучио Момпесона, као и да му неће дати мира док год не плати своје што му је одузео добош. Али, док је Друри био у затвору, у кући Момпесонових владао је мир. Онда је судија чуо да је Друри осуђен на изгнанство у Америку и помислио како је њиховим невољама заувек дошао крај.

Није било тако. Друри је побегао из затвора и убрзо је Тедвортски добошар поново био на „свом послу“.

До тада се породица толико навикла на овог духа да је почела да се понаша као да му је дорасла. Повремено им је чак његово појављивање било шаљиво. Једном је један слуга видео дрвену даску како лебди у дечијој соби. Схвативши да је то дух на делу, замолио га је да му преда даску на шта ју је овај гурнуо ударивши слугу. Слуга је узвратио и то се поновило двадесетак пута све док Момпесон није рекао слуги да престане.

После овога дух је почео да кињи дебелог слугу по

имену Џон. Скоро сваке ноћи, док би Џон спавао, дух би грубим трзајем, свлачио покривач са њега. Често се то завршавало отимањем покривача док год се неко – дух или слуга – не би заморио. Сеоски ковач је изгарао од жеље да преноћи у кући Момпесонових, па су му дозволили да преспава код Џона у соби. Али, те су ноћи такође мало спавали. Дух је Џона мучио на уобичајен начин, али ковача је уштиную за нос тако да је овај био убеђен да је то учинио усијаним клештима.

Једино што је деловало на духа да престане с малтретирањем био је поглед на исукан мач.

Дете је отац човека

КАД САМ БИО МАЛИ:

Као да се плашио да би он могао да му науди. Можда је и био у праву јер, једном, видевши цепанице како се саме од себе шетају изнад камина, Момпесон је изненада извадио пиштољ и опалио у њиховом правцу. После је нашао неколико капи свежје крви на огњишту и на степеништу испред собе.

Временом је дух почео да добија глас. Једног јутра појавио се непрестано понављајући: „Вештица! Вештица!“ Глас је допирао из дечије собе. Изгледа такође да је на све начине покушавао да учини себе видљивим. Момпесон је једном приметио обресе некакве прилике како клизи нагоре по главном степеништу у кући. Другом приликом слуга се пробудио и видео како се појављује приказа са два сјајна црвена ока која су гледала у њега.

Чаролија

Ипак, овим догађајима ближио се крај. Друри је ухваћен у својој кући у селу Уфкот, у Вилтширу, и поново затворен. Момпесон га је оптужио за бављење црном магијом, па му је суђено у Салсберију. Ослобођен је јер није било доказа који би га повезивали са догађајима у кући у Тедворту. Али, претходна осуда на изгнанство у Америку још је важила. И тако је коначно укрцан на брод који је напустио Енглеску у лето 1663. године и од тог дана више се није чуло ни за њега ни за духа.

Случај Тедвортског добошара један је од најбоље истражених од свих случајева појаве духова. Дословно, десетине људи, из породице или послуге, мештана или црквених поглавара искусило је његово присуство. И готово сви они за ове необичне догађаје кривили су црну магију, укључујући и Гленвила. По њему, Друри је добио некакву књигу са враџбинама од „чудног мушкарца за кога се веровало да је чаробњак“. Колико год то изгледало невероватно, нико није успео да дође до бољег објашњења за појаве у кући Момпесонових. Ни три стотине педесет година после тих догађаја нико није успео да открије тајну Тедвортског добошара која ће, изгледа, заувек остати неразјашњена ■

С. Ђ.

Моје детињство било је веома срећно. Наша породица није поседовала готово ништа, али нисам ни могао да замислим да би било могуће имати више. Живели смо у једној згради у предграђу Модене, града који је тада имао безмало 110.000 становника. С нашег прозора могла су да се виде само поља и дрвеће. Било је то прекрасно место за одрастање. У кући је живело још шеснаест породица. Сви су били или пријатељи или рођаци.

Ми смо становали на првом спрату: имали смо само две просторије – за мога оца, мајку и мене. Габријела је дошла на свет тек када ми је било пет година. Спавала је у соби са родитељима док је мени био намењен кревет на расклапање који бисмо ујутру затварали, а увече расклапали. Када бих само могао данас поново да га нађем, платио бих га сувим златом. Колико тога би ми вратио у сећање!

Кућа је имала два улаза: број 11 и број 13. У броју 13, где смо ми становали, живе-ле су и две моје тетке и бака по мајци тако да сам био окружен рођацима који су ме обожавали. Откад пам-тим, био сам предмет бес-крајне љубави и пажње. Међу свима онима који су ме волели бака Ђулија је била најважнија. Била је то велика жена и ја сам је обожа-вао. Изгубила је кћерку, Лу-ђију, сестру моје мајке, не-посредно пре мог рођења. Дали су ми име Луђано у спомен на преминулу тетку и чињеница да сам дошао на свет управо када га је њена кћерка напустила, објашња-ва посебна осећања баке према мени.

Била је снажна жена: сви су је поштовали и слушали и веома је волели. Њен муж, мој деда, био је пријатан чо-век мада је волео да се про-води више него што би тре-бало. Бака није изучила ни-какве школе, али је била ве-ома паметна и наклоњена филозофирању. Била је пра-ва мајка, стуб породице: ку-ћа, деца и унучићи били су читав њен живот. Није је ни-мало било брига шта то муж петља – а он је заиста пе-тљао из све снаге. Додуше, и да је марила, не би јој било

Луђано када му је било три године

од помоћи. Никада га није молила да увече остане код куће. Мислим да је деда био велики заводник.

Феминисткиње би рекле да је била глупа. Међутим, она је породицу држала на окупу, а на извештај начин била је и срећна: много срећ-нија од већине слободних жена. Мене је разумела и штитила у свакој прилици.

Вољен и омиљен

Било како било, за моје срећно детињство нису били заслужни само родитељи и тетке. Када сам дошао на свет, 12. октобра 1935. годи-не, био сам први дечачић ро-ђен у тој кући у последњих десет година. И то је било до-вољно да постанем некакво мало божанство. Било је бар стотинак деце у суседству, али ја сам био најмлађи и је-дини дечак у најближој око-лини. Сви су бринули о мени стављајући се на моју страну кад год би искрсао неки не-споразум. И пуштали су ме да радим шта ми је воља.

Мислим да сам постао овако отворен због тога што су ме у детињству сви воле-

Чињеница је да сам се, тек напунивши дванаест година, нашао лицем у лице са смрћу. Знао сам да умирем, а и сви други били су уверени у то. Некако сам се ипак избавио. Болест се завршила тајновито, као што је и почела. Сматрам своје оздрављење правим чудом

ли и стално ме хвалили. За-иста нисам имао разлога да будем повучен и стидљив! Допадало ми се да ме сма-трају симпатичним и чинио сам све да бих се таквим приказао. Од малих ногу причао сам вице, прире-ђивао разна изненађења, било шта само да бих атмос-феру учинио живахном и увек веселом. Чини ми се да сам одиграо значајну улогу у тој згради будући да су ме остале породице увек пози-вале да једем код њих. Мај-ка и отац напослетку би се жалили:

– Већ четири дана Луђано не вечерава код своје куће – говорили су. Моја мајка имала је напорно радно вре-ме у фабрици дувана, због тога јој је понекад било згод-но уколико би ме други на-хранили. И када бих остао код куће, бака би изразила жељу да једем код ње одби-јајући позиве комшија. Се-ћам се и сада повика ком-шија: – Луђано, дођи да је-деш код нас!

Моја мајка је обожавала музику. И данас је музика потресе на необичан начин и због тога никада није до-

ЛУЋАНО ПАВАРОТИ

**Лућано
Павароти:
Живот је
права
драгоценост**

лазила у оперу када певам. Плаши се да ће узбуђење што ме види на позорници, уз осећања која у њој иначе оживљавају с музиком – ипак бити превелика.

Свиђа јој се да препричава причу везану за моје рођење: док сам урлао крај њене постеље, лекар је наводно узвикнуо: – Мајко моја, какви су ово високи тонови! Мајке увек налазе у сећању сличне догодовштине, онда када сам живот постане такав да зазвуче пророчански. Она такође тврди да сам од оца наследио глас, а од ње – осећајност.

Мој отац се зове Фернандо. Био је пекар. Никада нисам размишљао о нама као о богатим или сиромашним људима. Никада нам оно основно није недостајало. Наравно, сећам се да смо купили радио тек много касније пошто су га готово сви већ имали. Никада нисмо имали аутомобил. Татин мотоцикл био је породично превозно средство. Али, ја никада нисам мислио на оно што нисмо имали и још сам такав. Око себе видим чак превише људи који себи загорчавају живот таквим мислима.

Ни о будућности нисам размишљао. Па које дете то

чини? Живео сам од данас до сутра, а сваки дан био је прелеп.

Оно што је заиста било истинско у мом детињству, моје најснажније сећање, била је чињеница да сам се све време играо. Ниједно дете никада се није играло толико и с толиким ужитком као ја, а родитељи су ме пуштали. На пример, играо бих цело послеподне фудбал. Када би вечера била на столу, звали су ме кроз прозор: – Лућанооо! А ја бих одговорио: – Одмах стижем. Ви почните! Онда бих устрчао степеницама, појео све за два минута и поново бежао напоље.

У дружењу са људима из суседства био сам веома лукав. Што се тиче онога што су „радили одрасли“, трудили су се да ме држе у незнању. Но, ја сам имао очи и уши и успевао сам да откријем све што се дешавало. Знао сам тачно која се девојка забавља са којим младићем. Заљубљени би отворено разговарали преда мном мислећи да ништа не схватам. А ја сам знао о чему се ради. И те како.

Као дете сам замислио да направим авион. Један од наших суседа био је запослен у фабрици која је правила делове за авионе и обећао ми да ће ми донети све што је неопходно да би се саставио један авион, прави авион који би могао да лети. Све до осме или девете године веровао сам у то у потпуности и напорно радио на остваривању пројекта. Не сећам се где сам желео да летим. Била је то тек намера.

Као дете сам још нешто волео да радим: да ловим жабе и пужеве и зато сам сате проводио у шумарцима око куће. Жабе у Италији не певају тако као у Америци. То је врло чудно будући да у Италији све пева.

Имао сам само пет или шест година када сам приметио да имам глас. Био је то леп глас, контралт, мада ништа посебно. Нисам био чудо од детета, али свиђало ми се да певам. Мој отац је имао прекрасан тенорски глас, тако леп да је размишљао да

 му певање постане занимање. Али, одустао је од тога, пре свега зато што је веровао да нема довољно јаке живце за тако нешто.

Вокална музика била је за њега најважнија на свету. Доносио је кући плоче свих највећих тенора тога времена – Ђиљја, Мартинелија, Шипе, Каруза и пуштао их све док се не би истрошиле. Слушајући непрестано те велике гласове, било је неизбежно да једнога дана и сам покушам да их подражав. Био сам практично принуђен да постанем тенор.

Одлазио бих у собу, затварао врата и певао „Жена је варљива“ пуним плућима... наравно, својим дечијим гласом. Из четрнаест од укупно шеснаест станова допирао би урлик: „Доста! Тишина!“

Серенаде за бомбону

То је необично јер када сам био сасвим мали – око пете године – имао сам играчку мандолину. Носио сам је у двориште иза куће где је била једна мала фонтана, уз њу бих стављао сточицу и станарима приређивао серенаду. Они су високо ценили моје мале концерте – можда се у то време нисам толико драо – па су ми бацали бомбоне и орахе. Да ли то значи да сам већ у петој години био професионални музичар?

Извесно је да је Други светски рат био најважније искуство мог дечаштва иако у почетку нисам схватио да ће тако бити. Постао сам окрутно свестан када су почеле да падају бомбе и тада је било ужасно. Имао сам девет година када је ослобођен северни део Италије. Дакле, моје детињство није било завршено. Нисам губио време, те сам се поново бацио на оно што ми је било најдраже: на првом месту фудбал – у дворишту и на пољанама око куће.

Школа ми никада није давала муке: с незнатним напором успевао сам да постигнем одличан успех. Био сам веома пажљив на часу, а затим сам код куће мало учио – највише један сат – и није било потребно више да бих зарадио добре оцене. И касније, када сам пошао у више разреде, држао сам се истог начина рада, тачније нерада, и нисам наилазио на потешкоће. Основна школа била је заиста права шала.

Почео сам да певам у хору наше цркве. Увече би-

смо отац и ја одлазили да певамо вечерње... композиције различитих композитора, Вивалдија, Палестрине и других. Имао сам леп глас, али нисам био солиста, главна мала звезда био је други дечак. Драже ми је да мислим да је то било зато што сам ја био контралт, а он сопран: сола су углавном писана за сопране.

Било како било, и ја сам ускоро окусио славу. Дечак сопран се разболео, те су затражили да отпевам солистички део. Мислим да сам тада први пут певао пред публиком. Музика је за мене била превисока, умало да се удавим. Било је то језиво искуство. Да ми је тада неко казао да ћу читавог живота певати високе тонове, мислим да бих га пребио.

Црква је била мала и посвећена заштитнику Модене, светом Ђеминијану. За

ва, а потом, када је завршио, обузет одушевљењем, потрчао сам к њему и саопштио му велику вест: желим да постанем тенор.

Ђиљи је био веома љубазан. Неколико пута потапшао ме по глави. – Одлично, дечко. Твоја намера је дивна. Међутим, мораш много да радиш – рекао ми је. – Колико сте ви времена учили? – упитао сам покушавајући да продужим наш разговор.

– Чуо си ме како још учим. Тек што сам завршио... за данас. И даље учим, размеш ли?

Не могу вам описати колико су ме те речи погодиле. Он је био у свету славан тенор, признат као један од највећих певача свих времена, па ипак, и даље је учио не би ли побољшао своје умеће. О томе и сада размишљам и надам се да ни сам никада нећу изгубити вољу да будем што бољи.

Павароти са својом фудбалском екипом у Модени: будући славни тенор је трећи с десне стране (стоји)

то место везују ме дивна сећања. Понекад, када дођем у Модену, после концерата на различитим странама света, скокнем у цркву, гледам око себе и мислим на прошлост.

Када ми је било отприлике дванаест година, Бењамино Ђиљи је наступио у нашем Градском позоришту. Ђиљи је у то време био несумњиво најпознатији тенор на свету. Годинама сам слушао његове плоче које ми је отац пуштао стално и изнова, дакле, био сам узбуђен на посебан начин. Отишао сам до позоришта и упитао када почиње проба, а затим, у наведени час, поново сам се нашао тамо. Пустили су ме да уђем: очигледно су по мом озбиљном ставу схватили да немам намеру никога да узнемиравам.

Ђиљи је имао шездесетак година, али је прекрасно певао. Слушао сам како се током читавог часа распева-

Да ли сам заиста хтео да постанем тенор у дванаестог години? Не, морам признати да нисам мислио озбиљно. Једноставно сам се препустио дивљењу тако предивном гласу и радости што сам изблиза срео земљака чувеног у целом свету. Али, што се тиче жарке жеље да се посветим уметности, морам признати следеће: да је Ђиљи био фудбалер и да сам имао прилику да са њим разговарам, са истим жаром бих му признао како желим да постанем професионални фудбалер. И био бих исто тако уверен у сопствене речи.

Тајанствена болест и оздрављење

Наравно, код куће сам без предаха слушао плоче великих тенора, али... како сам у тим годинама уопште могао озбиљно да размишљам о томе да се с њима такмичим? Осим тога, Бог је

могао од мене у будућности да направи и баса.

Неколико месеци потом догодило се нешто ужасно. Док сам вечерајући с мојом породицом седео за столом, одједном сам престао да осећам сопствене ноге. Ставили су ме у кревет јер сам добио веома високу температуру. Убрзо после тога падох у кому.

Нико никада није схватио шта ми се, заправо, догодило. Једино је било извесно да сам страшно болестан. Казали су ми да је у питању некаква инфекција крви. Било је то 1947. године. Набавили су ми први пеницилин који је могао да се нађе за цивилне потребе, али ни то медицинско чудо није ми помогло. Сви су били убеђени да нећу преживети. Док је стајала крај мог узглавља, неко је упитао мајку како сам.

– Не можемо ништа више да учинимо – чуо сам је како одговара. Позвали су свештеника да се помоли за моју душу. Био сам непомичан, готово несвестан, али сам успевао да разумем шта се догађа.

– Мали мој – рече – дошао је тренутак када треба да се припремиш за одлазак у рај.

Неко други је прошапутао: – Неће живети дуже од недељу дана.

Не желим сувише да драматизујем ствари јер би свет могао да помисли да сам пао под утицај великих трагичних улога које сам тумачио. Али, чињеница је да сам се, тек напунивши дванаест година, нашао лицем у лице са смрћу. Знао сам да умирем, а и сви други били су уверени у то. Некако сам се ипак избавио. Болест се завршила тајновито исто као што је и почела. Сматрам своје оздрављење правим чудом.

Најважније је што сам после сусрета са сопственом смрћу почео много више да поштујем живот. Ако ми је већ дато да живим, онда желим заиста да будем жив, да живим живот у свој његовој пуноћи. Будући да сам искусио умирање, знам да је живот драгоценост... чак и када постоје многе бриге и онда када не иде све онако како би требало. Због тога сам оптимиста, ентузијаста, зато улажем целог себе у све што чиним. И то је визија живота коју покушавам да дочарам кроз песму ■

(Из књиге

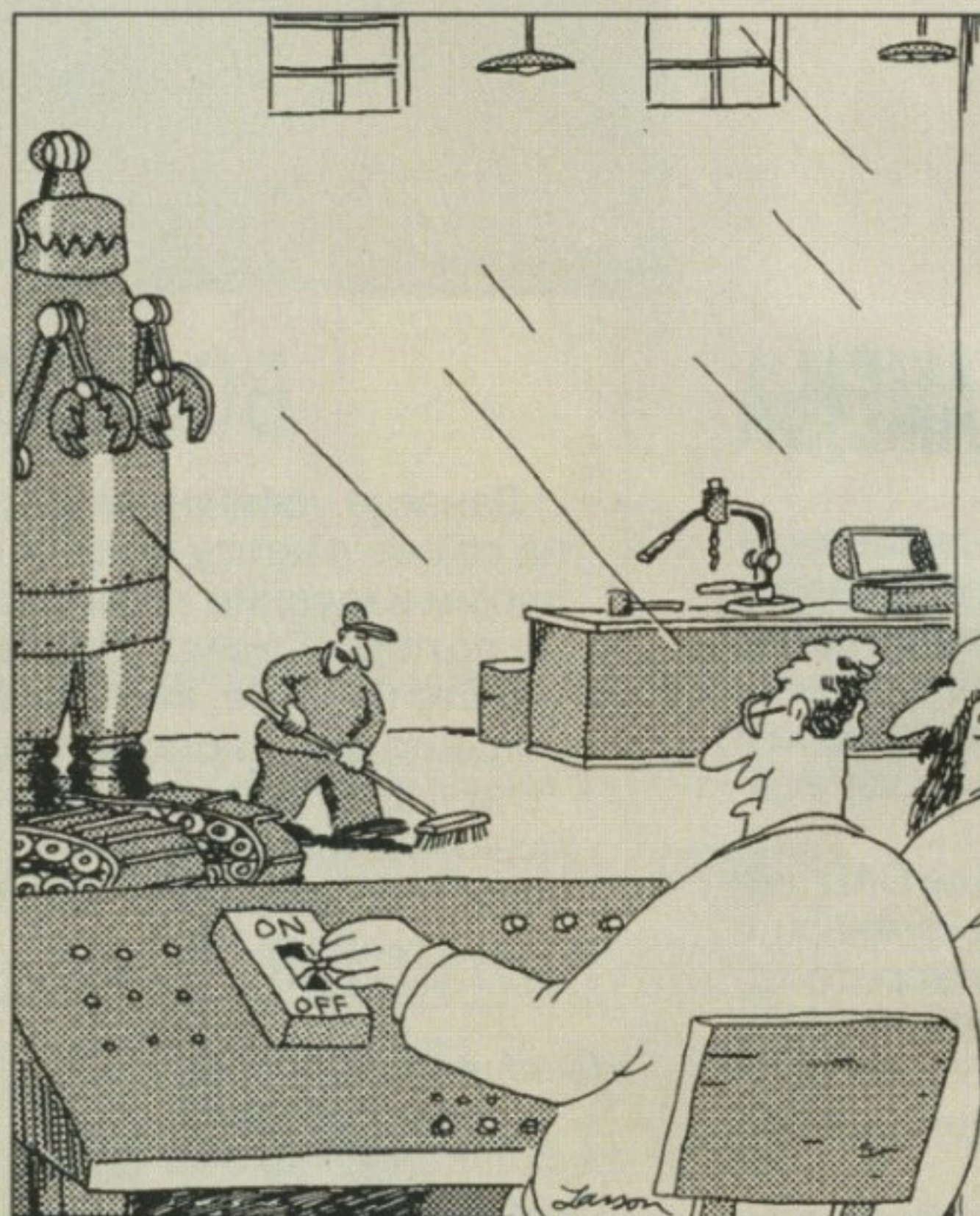
„Ја, Лујано Павароти“)

одабрала и превела
М. Огњановић

ПОДЛИТНИК
ЗАБАВНИК

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТЕРИЈА ЛАРСОНА

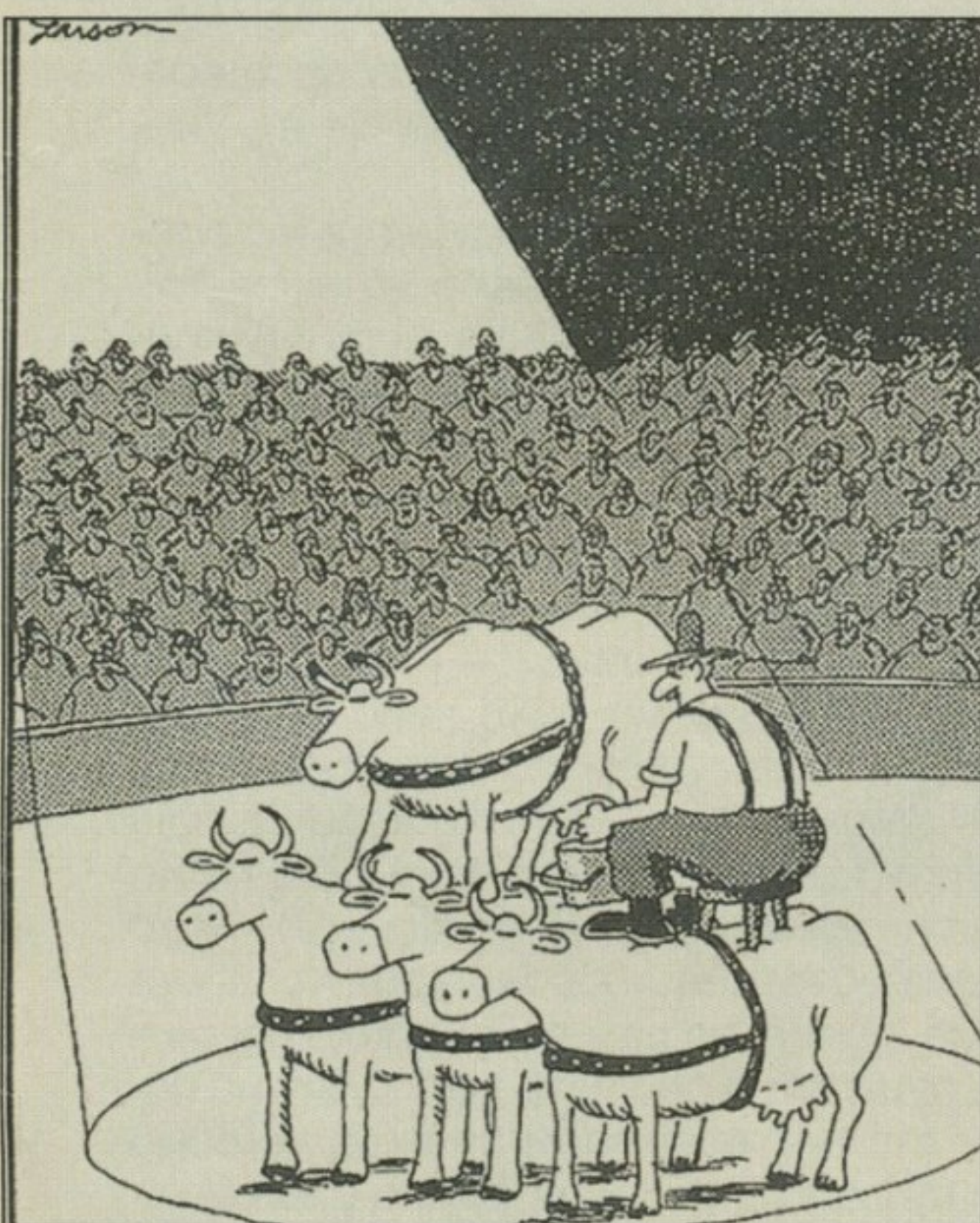
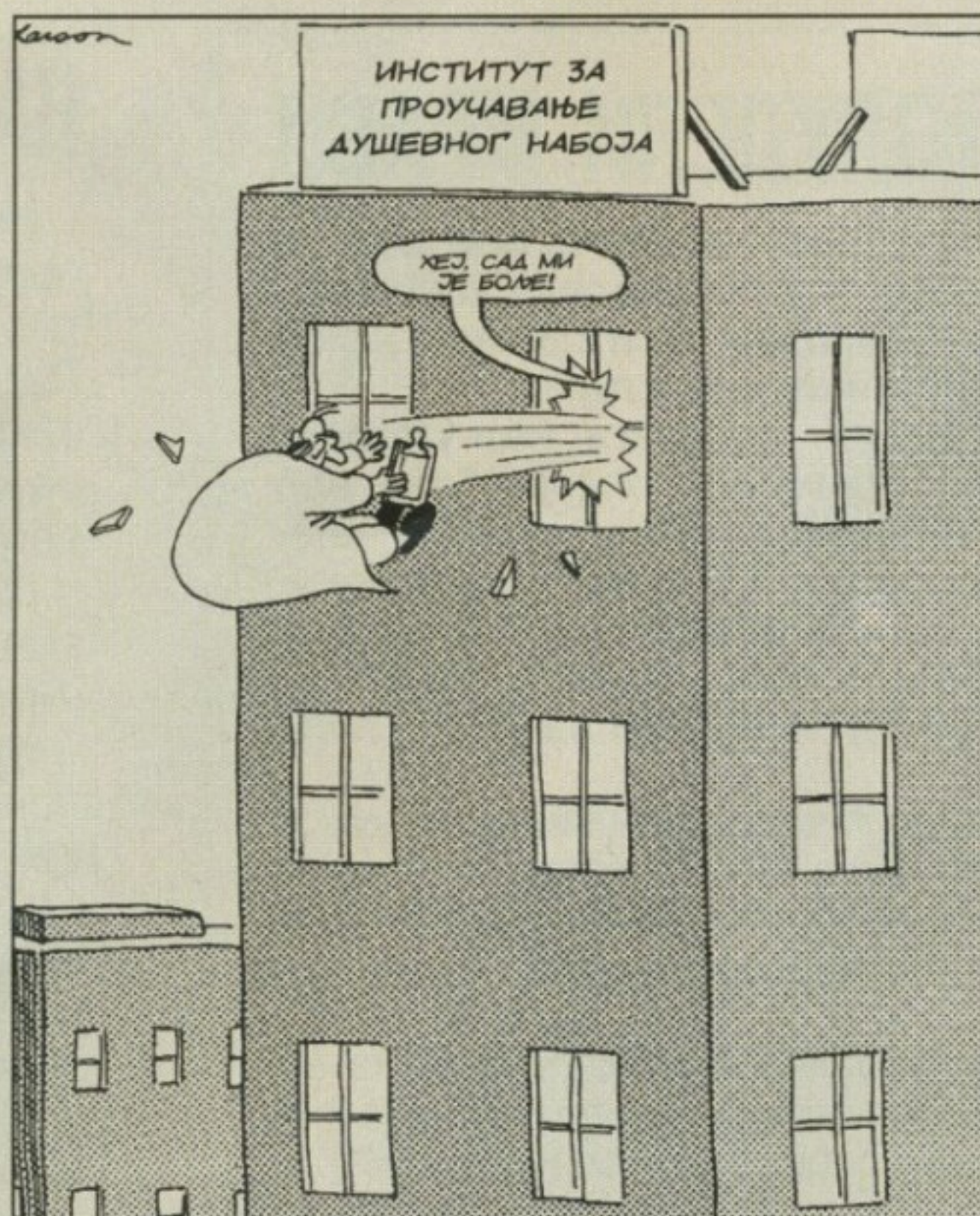
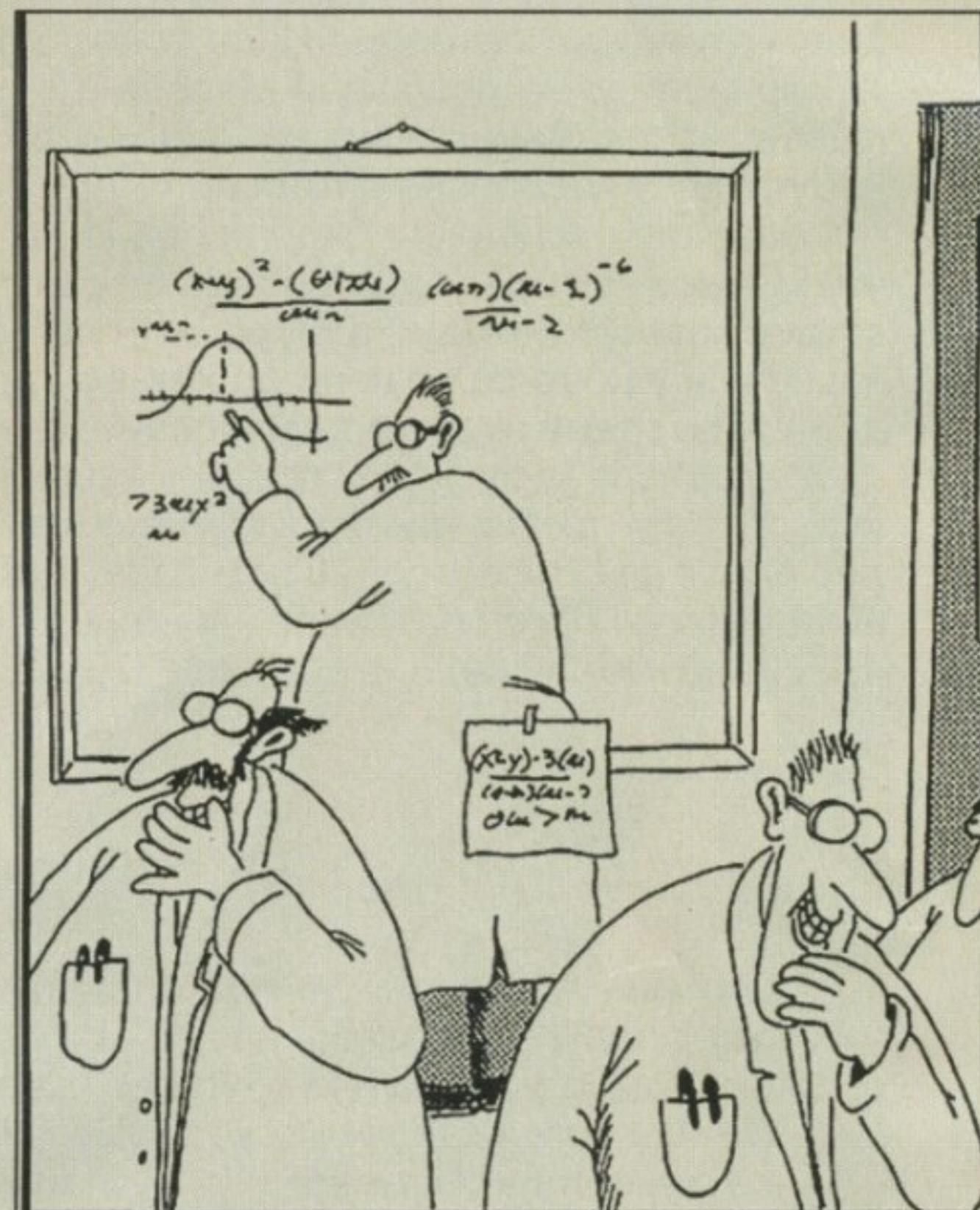
„ХЕЈ, ШТА ЈЕ САД ТО?
ОХО, МИЧ, НАШ ХИГИЈЕНИЧАР!
ИЗГЛЕДА ДА НАШ ОПИТ ДОБИЈА
ЗАНИМАЈИВ ОБРТ!“

„РАДИТЕ СА МНОМ ШТА ГОД
ХОКЕТЕ, НИКАДА НЕКУ
ПРОГОВОРИТИ! ПОСЛЕ МЕНЕ ДОКИ
ЋЕ НЕКИ ДРУГИ, ПА ОПЕТ ДРУГИ
- И ТАКО... ХА, ХА, ХА...“

„НЕ ИЗВЛАЧИ СЕ, ИГОРЕ!
ПРВО СИ СВЕ УПРОПАСТИО С
ОНИМ ПОГРЕШНИМ МОЗГОМ, А
САД СИ ЗАБОРАВИО ГЛАВУ У
ПАНТАЛОНАМА КАД СИ ИХ
СТАВИО У ВЕШ-МАШИНУ!“

ВЕЛИЧАНСТВЕНЕ
ЛИПИЦАНЕР КРАВЕ

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
18. 7. 2003.

— педесет три

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

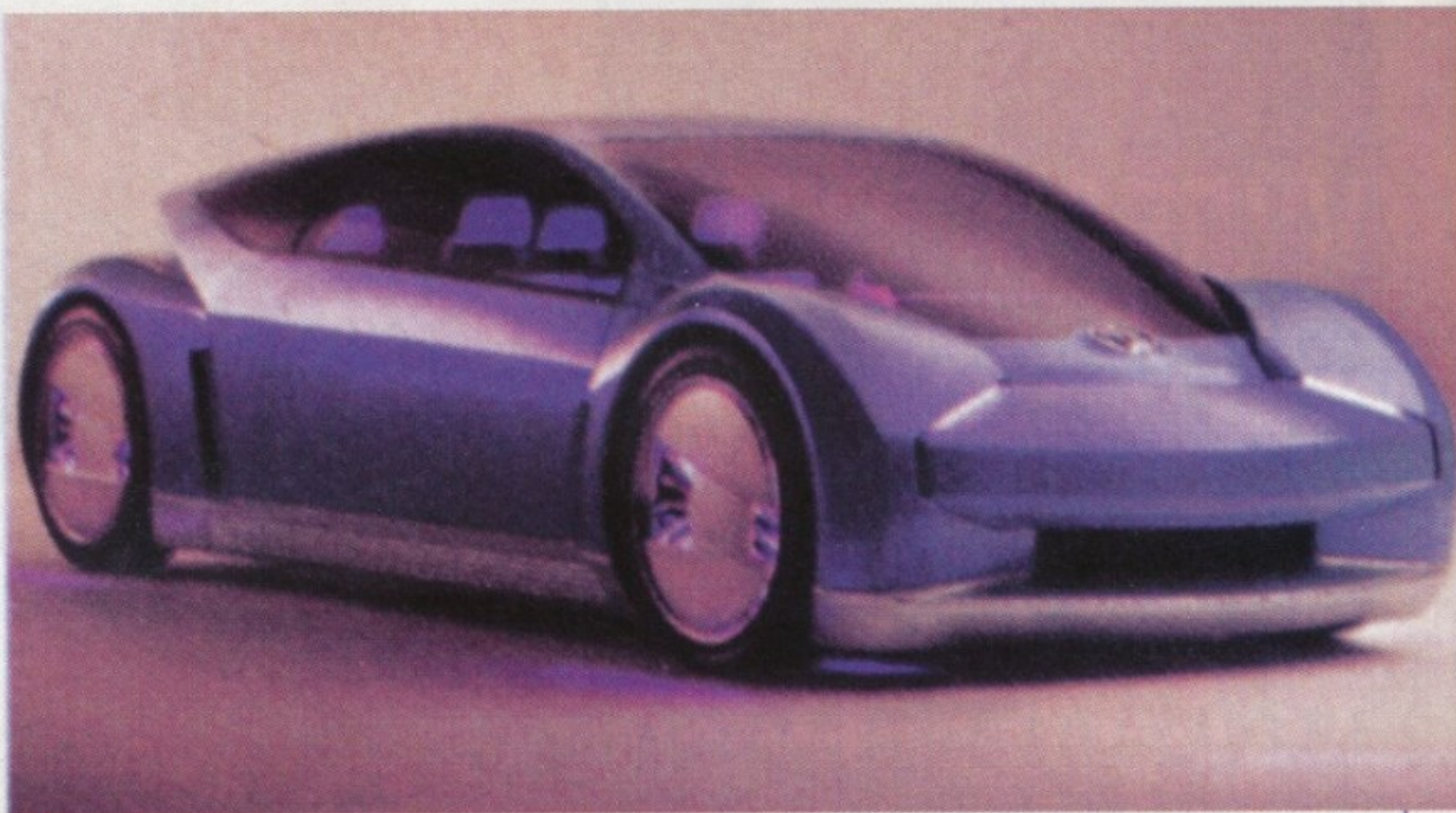
КРАДЉИВЦИ МЕСЕЧЕВОГ КАМЕЊА

Осмог јуна двадесетседмогодишњи Гордон Меквортер проглашен је кривим за покушај крађе добара у власништву владе САД и њиховог пребацивања преко унутардржавних граница за шта би по тамошњим законима могао да буде осуђен на чак 25 година затвора и новчану казну од 250.000 долара. Изрицање казне заказано је за 27. август.

Израз „украдена добра у власништву владе САД“ које је Гордон безуспешно покушао да прокријумчари и препрода односи се на узорке камења и метеорита које су свемирске летелице Насе током програма „Аполо“ прикупиле на површини Месеца од 1969. до 1972. године, нетрагом несталих из Свемирског центра Насе у Хјустону у јулу прошле године.

Федерални истражни биро почео је да се бави случајем након што је један белгијски колекционар властима скренуо пажњу на оглас који се појавио на Интернету и у коме се по цени од хиљаду до пет хиљада долара по граму нуде узорци Месечевог камења.

Меквортеру је суђено у поступку одвојеном од оног који се води против његових саучесника Тифани Фаулер (26), Теда Робертса (26) и Ше Саур (20) – приправника у Наси који су признали кривицу за крађу и покушај препродаје украдене робе ■

ВОЗИЛО БУДУЋНОСТИ?

Данас је уобичајено да познате аутомобилске фирме на сва звона објаве како су направиле возило које неће загађивати околину својим издувним гасовима. Најновији ауто будућности „FINE-S“ носи потпис „Тојоте“. Произвођачи кажу да му је предност то што, уместо бензина, као погонско гориво користи водоник, па ауспух испушта само водену пару.

„FINE-S“ има још једну предност. Погон је смештен на средини возила што знатно повећава и стабилност и руковање овим аутомобилом. Засад је „FINE-S“ доступан само малом броју људи ■

На нашим просторима људи, нажалост, најбоље знају како се ради на томе да нека музика продре до што већег броја слушалаца

ПОЛУДЕЛИ МРАВИ

Северна Аустралија је под опсадом и у страху од штеточина које се убрајају међу најопасније на свету. Жути или, како их још зову, луди мрави могу да опустоше њиве, угрозе човекову околину, па и здравље јер од киселине коју избацују могу да ослепе животиње, али и људи.

Ти опасни инсекти велика су напаст јер их, пре свега, има у огромном броју. Живе у великим колонијама у којима не постоји једна, већ неколико краљица, а радилица има знатно више него што је уобичајено међу осталим мравима. Зато се на једном квадратном метру понекад нађе више од хиљаду лудих мравља који су, верује се, почели да се шире још 1989. године, прво на Божићном острву. Тада су готово сасвим уништили копнене ракове и ову врсту сместили на листу оних које су на ивици опстанка.

Како су ти жути мрави уопште доспели до Аустралије? Верује се да се то догодило пре отприлике шест деценија када су их путници из Индије донели сасвим случајно, и не знајући за следеће путнике у свом пртљагу или су били у неким другим пошиљкама. Ови изузетно отпорни инсекти могу да се завуку у најмање поре.

Ако се аустралијска влада озбиљно не позабави овим штеточинама, ко зна шта ће се догодити за десетак година кад се размиле по великим градовима. На то упозорава Марк Ешли из Државног савета северне Аустралије.

О жутим лудим мравима више на Интернет сајту: www.csiro.au.

НАУЧИ ДА ВОЛИШ МУЗИКУ!

Није случајно што неко воли да слуша популарне мелодије док се другима од тих нота јежи кожа и слушају само цез. Људи се уче да воле различиту врсту музике, закључак је Гистава Куна, професора експерименталне психологије на Универзитету у Есексу.

После обимног истраживања и испитивања добровољаца не само из најразличитијих социјалних средина, него и различитих националности, Кун тврди да сваки појединац несвесно научи правила одређене врсте музике. У земљама Запада људи су склонији да уживају у такозваној тоналној музици, док су на Истоку уобичајени полутонски звуци. – Можда ми на Западу не разумемо како неко може да ужива у источњачкој музици – објашњава Кун – али ни они са Истока неће се баш радовати кад им пустимо неки CD с музиком коју ми волимо. Док сам испитивао око шест стотина добровољаца, и то месецима, приметио сам да, уколико некоме дуже пуштате и оне ноте које су му на почетку стране, временом почиње не само да их прихвата, већ и да ужива у њима.

О закључцима професора Гистава Куна више на сајту: www.sussex.ac.uk.

МОЈ ГЕН НЕ ПОДНОСИ БОЛ!

Бол је бол, али има људи који тешко подносе и оне најслабије. Можда ће им бити лакше кад сазнају, ако нису знали, да им је то урођено, да им је у генима. Тако бар тврде амерички научници који су открили да способност човека да издржава не само физичке него и психичке тегобе, зависи од мале промене у једном једином гену. Он има улогу да помаже ензиму који иначе служи да би очистио просторе међу можданим ћелијама пошто приме одређени сигнал.

Тај ген постоји у два облика и практично је копија ензима у чијој је служби. А ензим се разликује за само једну аминокиселину – валин или метионин.

Џон-Кар Зубиета, један од научника са Универзитета у Мичигену који су проучавали везу између болова и гена, објашњава да људи способни да поднесу врло јаке болове имају ген који је копија ензима с валином. Они други, који почињу да дрхте при помисли на одлазак у зубну ординацију, на пример, имају метионин. До ових закључака научници из Мичигена дошли су тако што су добровољцима давали у вилицу инјекције пуњене сланом водом. Користећи скенере снимали су промене до којих долази у мозгу

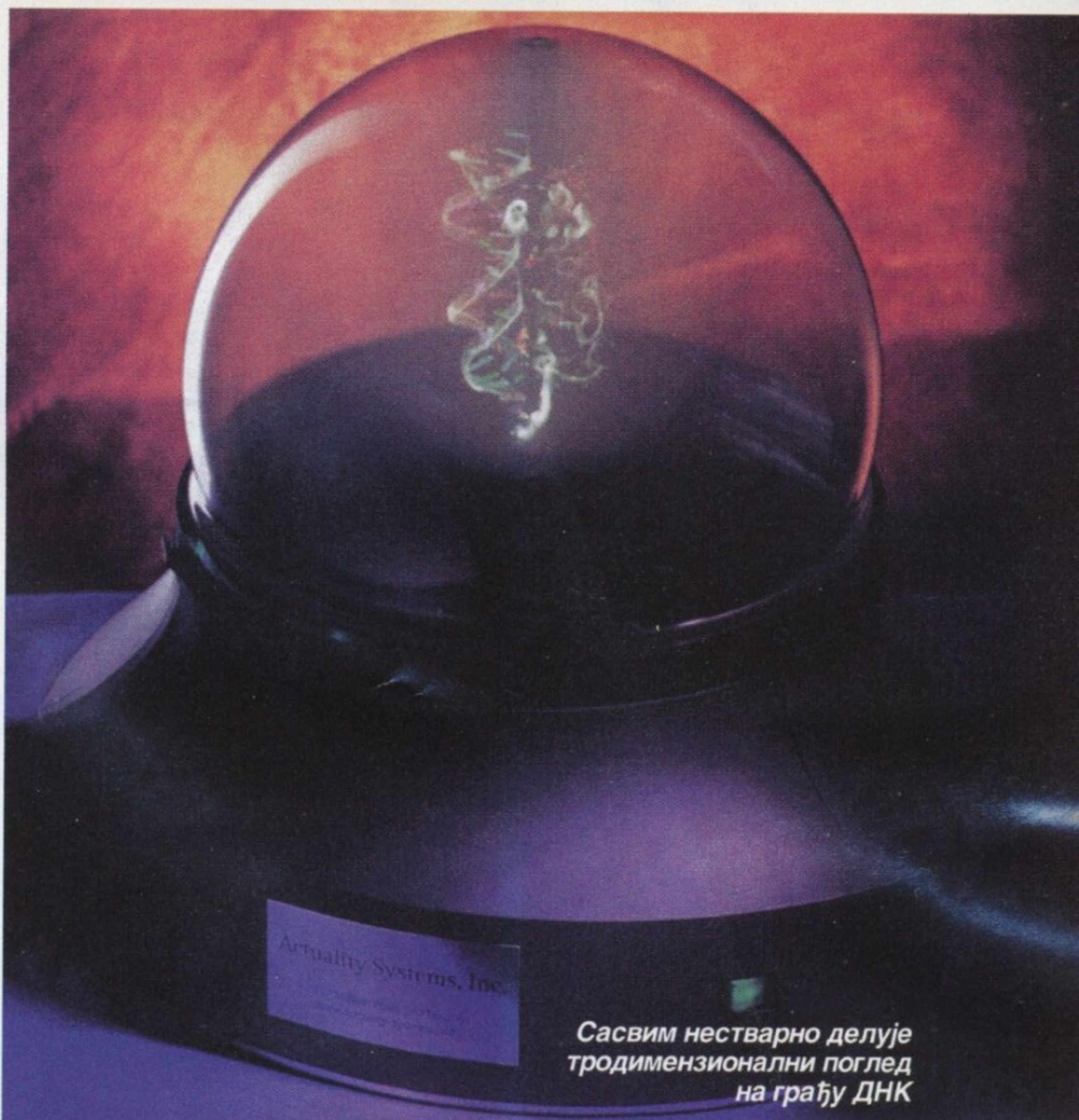

истовремено захтевајући од добровољаца да им, из секунде у секунду, говоре да ли осећају болове и могу ли да их поднесу■

Више на сајту

www.med.umich.edu

ПОДЖУКИНИ
ЗАБАВНИК
18. 7. 2003.

Сасвим нестварно делује
тродимензионални поглед
на грађу ДНК

ОПЕРАЦИОНА САЛА КАО БИОСКОП

У најопремљенијим болницама постоје различите врсте скенера који лекарима знатно олакшавају посао. Док су досад хирурзи, гледајући снимке добијене скенером, на равним екранима могли да виде како изгледају органи којима је потребан хируршки захват, можда ће ускоро унутрашњост тела пацијента моћи да виде у три димензије. За то се постарала америчка фирма „Екчуелити системс“.

Снимци добијени различитим врстама скенера могли би да се „разбију“ на делиће, као кора јабуке, а потом се великом брзином пројектују на екран у облику кугле. Пошто се та кугла обрће брзином од 730 окретаја у минути, добио би се снимак од 360 степени, односно целовита слика која би, потом, могла да се гледа из свих углова. Добијени тродимензионални снимак омогућио би да се види стотину пута више појединости од дводимензионалног. Хирург би, пре почетка операције, тачно знао на коме се делу панкреаса, на пример, налази тумор, колике је величине, облика и да ли се проширио и на друге органе, а хируршки захват био би сигурнији и лакши.

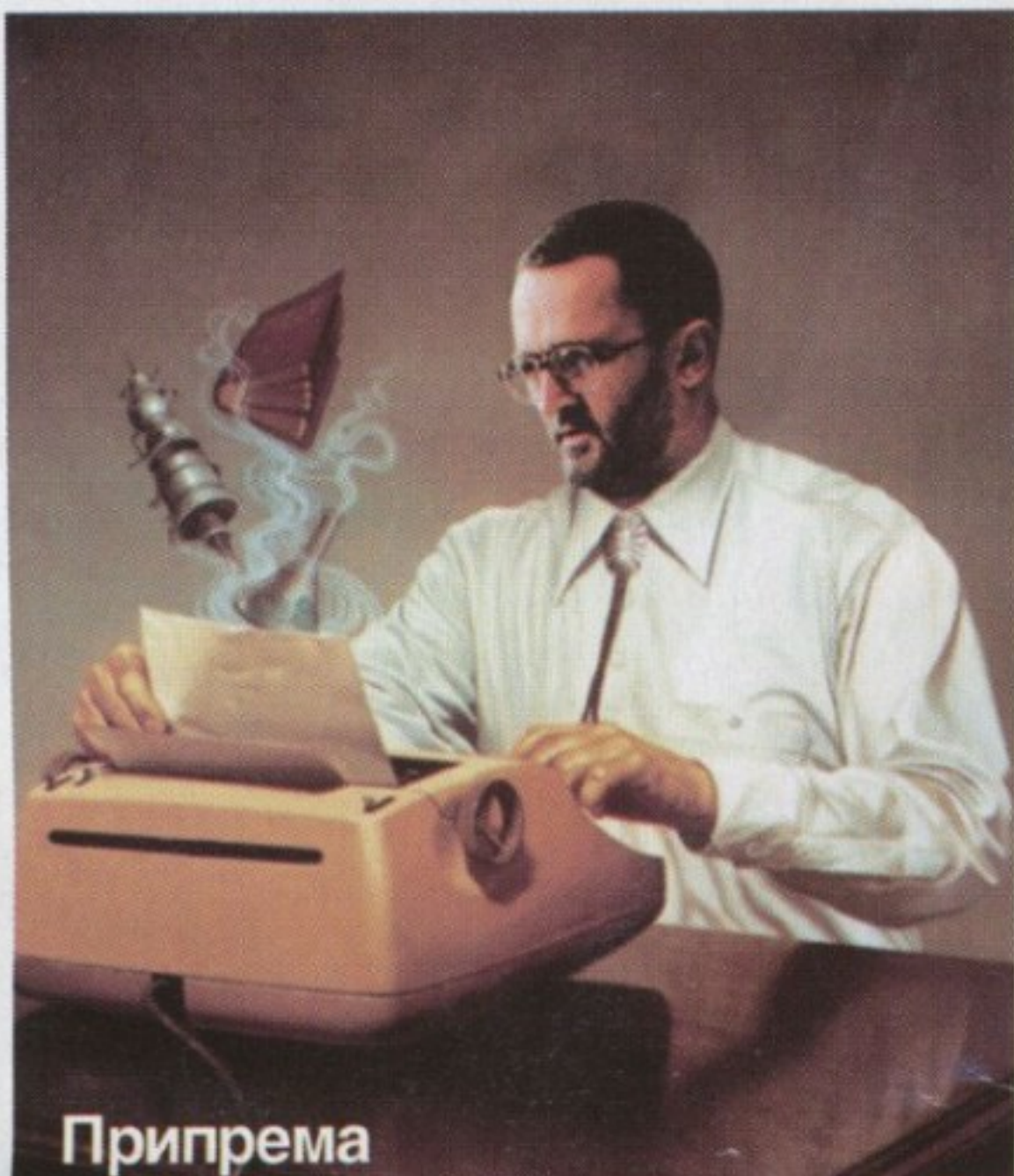
Предности ове нове технологије неће наћи примену само у медицини, за тродимензионалну куглу „перспекта“ занимају се и астрономи. И они би с већом сигурношћу проучавали сложени састав галаксија или сазвежђа.

Више о свему овоме на сајту:

www.actuality-sistems.com

И ФАНТАСТИКА

Припрема

Др Зоран Живковић

Еварист Галоа рођен је 1811. године у малом месту Бург-ла Рен крај Париза. Отац му је био месни градоначелник и ватрени републиканац. Еваристов живот био је испуњен узвишеним идеалима револуције. Био је добар идеолог и одржао је неке уистину узбудљиве говоре републиканцима. Као математичар, пак, био је геније неупоредиве надарености. Још као веома млад, Галоа је овладао читавим теоријама алгебре и једначина у којима су се сналазили само најизврснији математичари тог времена. Док је још био ученик, развио је властити целовит систем који је данас познат као Галоаова теорија. Није му, нажалост, било суђено да ужива у слави током свог трагично кратког живота.

Сунђером на испитивача

Отишавши у Париз на школовање, Галоа је ноћима остајао будан у интернату, док су сви остали спавали, и писао своју теорију која ће постати основа једне потпуно нове области математике, назване „апстрактна алгебра“. Послао ју је председнику Француске академије наука – математичару Кошију – понадавши се да ће му овај помоћи да је објави. Али, Коши не само што је био веома заузет, него је био и охол и нехајан. Тако се догодило да је Галоаов блистав рукопис завршио у канти за смеће, непрочитан.

Галоа је поново покушао, али је учинак био исти. У међувремену није успео да положи пријемни испит на Екол Политехник, где је радила већина угледних француских математичара. Галоа је имао обичај да увек ради ствари у глави. Никада ништа није бележио нити записивао све док не би сасвим решио проблем којим се бавио. Млади Еварист није имао ни стрпљења ни занимања за детаље. Оно што га је привлачило била је велика замисао, лепота шире теорије. То је био разлог што је био несналажљив при полагању испита пред школском таблом.

Тако се и догодило да претрпи два неуспеха приликом покушаја да се упише у школу о којој је сањао. У два наврата није успевао да на табли напише ствари како треба изгубивши живце када су му постављена питања о неким појединостима које је он сматрао небитним. Била је то трагедија да једног невероватно паметног младића испитују знатно мање способни људи који уопште нису били кадри да проникну у његове дубоке замисли.

педесет шест

Све што су видели била је његова невољност да се упушта у тривијалне детаље и то одмах протумачили као незнање. Када му је постало јасно да ће пасти и други пут и тако изгубити право на нови покушај, што ће му заувек затворити врата угледне школе, Галоа је сунђером погодио у лице испитивача.

Галоау није преостало друго него да се задовољи другом школом по рангу,

Екол Нормал. Али, ни ту није добро прошао. Опседнут изгубљеном битком револуције из 1830. године и разгневлjen поступцима школског директора кога је сматрао поклоницом ројализма и свештенства, Галоа је написао оштро писмо у коме га је изложио критици. Надахнуће за овај чин добио је после тродневних немира на улицама током којих су студенти из целог Париза устали против режима.

Математика
као
судбина
– ЕВАРИСТ
ГАЛОА

СМРТ НА ПУСТОМ

Између математике и револуције један од најдаровитијих мислилаца наше цивилизације изабрао је ово друго. То га је коштало живота, а развој математичке мисли успорило за стотинак година

ПОДНИКИН
ЗАБАВНИК

18. 7. 2003.

Галоа и његови школски другови држани су закључани у школи из које нису могли да изиђу преко високе оgrade. Љути Галоа послао је жустро писмо с критиком школског директора листу „Газет дез Екол.“ За казну, истеран је из школе. Али, ово га није поколебало – написао је ново писмо „Газети“ у коме је од ученика затражио да се огласе по својој части и савести. Но, није било очекиваног одзива.

Избачен из школе, Галоа је покушао да држи приватне часове математике. Желео је да предаје властиту математичку теорију, каква није постојала у француским школама. Тада му је било само деветнаест година.

Луј Филип и перорез

Суочен с неизвесном будућношћу и лишен прилике да стекне долично образовање, Галоа је у очајању приступио ар-

тиљеријском роду при француској националној гарди. У тој гарди, коју је у прошлости предводио Лафајет, налазили су се многи припадници слободоумних погледа и блиски политичкој филозофији младог Галоа.

Док је био у њој, Галоа је предузео последњи покушај да објави своје математичко дело. Написао је рад о општем решавању једначина – који је данас познат као прелепа Галоаова теорија – и послао га Симеон-Денизу Поасону (1781–1840) у Француску академију наука. Поасон је прочитао рад, али је закључио да је „неразумљив“. Деветнаестогодишњак је поново био толико испред свих старијих француских математичара свог доба да су их његове теорије увелико надмашиле. Галоа је тада одлучио да дигне руке од математике и да постане професионални револуционар. Изјавио је да ако је потребно дати живот да би се људи приволели на револуцију, он ће то радо учинити.

Деветог маја 1831. године две стотине младих републиканаца приредило је банкет на коме су протестовали против краљеве наредбе да се распусти артиљерија националне гарде. Дизане су здравице у част Француске револуције и њених ју-

нака, као и новој револуцији из 1830. године. Галоа је такође устао и наздравио, рекавши: „Лују Филипу“, војводи од Орлеана, који је тада био краљ Француске. Док је то изговарао, с подигнутом чашом, Галоа је истовремено у другој руци држао отворени цепни нож. Ово је било протумачено као претња по краљев живот, што је довело до гужве. Наредног дана Галоа је ухапшен.

На суђењу чији је предмет била претња краљевом животу, Галоаов адвокат устврдио је да је његов штићеник, заправо, рекао, држећи подигнут нож: „Лују Филипу, ако постане издајник“. Галоаови пријатељи из артиљерије који су били присутни посведочили су да је уистину тако било, и порота га је ослободила кривице. Галоа је узео свој нож са стола на коме стоје докази, затворио га и ставио у цеп, а затим изишао из суднице као слободан човек.

Али, није дуго остао слободан. Месец дана касније ухапшен је као опасан републиканац и задржан у затвору без оптужбе, док су власти покушавале да нађу нешто против њега што би било уверљиво. Коначно су успели у томе – оптужили су га за ношење униформе распуштене артиљерије. Галоау је било суђено и добио је казну од шест месеци затвора. Ројалистима је лакнуло што су тако уклонили двадесетогодишњака кога су сматрали опасним непријатељем режима.

Но, Галоа је после неког времена условно пуштен на слободу. Оно што се потом збило није сасвим извесно. Док је био на условном ослобођењу од казне Галоа се упознао с једном младом женом у коју се заљубио. Неки изучаваоци сматрају да је упао у клопку ројалиста који су желели да једном засвагда окончају његов револуционарни рад. У сваком случају, жена с којом је дошао у везу била је сумњиве врлине. Чим су постали љубавници, појавио се један ројалиста да „да ми спасе част“ и изазвао Галоа на двобој. Млади математичар није имао излаза. Покушао је све што је могао да одврати изазивача, али без успеха.

Уочи двобоја Галоа је написао неколико писама. Ова писма пријатељима подупиру претпоставку да је иза целе ствари стајала ројалистичка урота. Написао је да су га изазвала двојица ројалиста и да су га чашћу обавезала да не обавести остале републиканце о двобоју. „Умирем као жртва једне нечасне кокете. Главe ми је дошла једна бедна сплетка. Ох, зашто скончати због једне тако тричаве ствари, зашто умрети због нечега тако бедног!“

Али, ноћ пред двобој Галоа је провео у пажљивом записивању своје целокупне математичке теорије коју је послао свом пријатељу Огисту Шевалијеу. У зору 30. маја 1832. године Галоа се суочио са изазивачем на једном пустом пољу. Погођен је у стомак и остављен да лежи у агонији сам на ледини. Нико није марио да позове лекара. Коначно, нашао га је неки сељак и превезао га у болницу у којој је умро наредног јутра. Било му је двадесет година.

Године 1846. математичар Жозеф Ливил средио је и објавио у једном часопису Галоаову математичку теорију. Ова теорија пружиће, поред осталог, кључан допринос у оквиру једног метода примењеног столеће и по касније у нападу на последњу Фермаову теорему ■

ПОЉУ

Илустровао Војислав Васиљевић

ОПЧИЊЕНА ФИГАРОМ

Драги, најбољи „Забавнице“! Зовем се Милица и редовно те читам. Ово је први пут да ти пишем јер имам једну велику молбу. Наиме, овог лета присуствовала сам извођењу опере „Севилски берберин“ у Народном позоришту у Београду. Својим вокалним умећем и сценским наступањем задивио ме је Владимир Андрић који је тумачио лик Фигара, па бих желела да сазнам нешто више о њему. Било би сјајно ако би могли да објавите његову кућну или електронску адресу, као и фотографију.

Можда је моја молба превелика, али би ми заиста значило да поред хрпе писама читалаца из целе земље, нађеш времена и за мене. Твоја верна читатељка.

МИЛИЦА БОГДАНОВИЋ
Бранка Крсмановића 18
Параћин

Неки музичари од најранијег детињства знају да ће музика бити њихов животни позив, у неким случајевима – и сам живот. Када је реч о изванредном баритону, тридесетогодишњем Владимиру Андрићу, изгледа да није било баш тако.

Владимир је почео да студира електротехнику, али убрзо је схватио да много боље „барата“ гласом и тоновима него бројкама. Рођен је у Ваљеву где је завршио основну школу и гимназију. На наговор једне пријатељице која је, чувши Владимирово певање, знала да му предстоји музичка а не инжењерска каријера – одлази у нижу музичку школу „Јосиф Маринковић“. Ту је почео да уочи певање у класи професорке Оливере Грујић. Било је јасно да је Владимир Андрић веома обдарен певач. Упознаје затим славну Бисерку Цвејић, доајена опере и главног педагога у чијој је класи и дипломирао.

Прва улога Владимира Андрића била је у опери „Отело“ Ђузепеа Вердија у којој је певао улогу Монтана. Публика обожава његово тумачење Дандинија у Росинијевој „Пепељуги“. Био је и Оњегин у „Евгенију Оњегину“ Чајковског, Родриго у „Дон Карлосу“... али и победник 28. међународног такмичења Музичке омладине у Београду.

Владимир Андрић воли да слуша Моцарта, али и да игра кошарку. Његов витки стас може да превари: признаје да је велики гурман. Поклоници певачког умећа Владимира Андрића могу да му пишу на адресу Београдске опере чији је члан. Дакле, Опера Народног позоришта, Француска улица 3, Београд ■

УРУГВАЈАЦ У МИЛАНУ

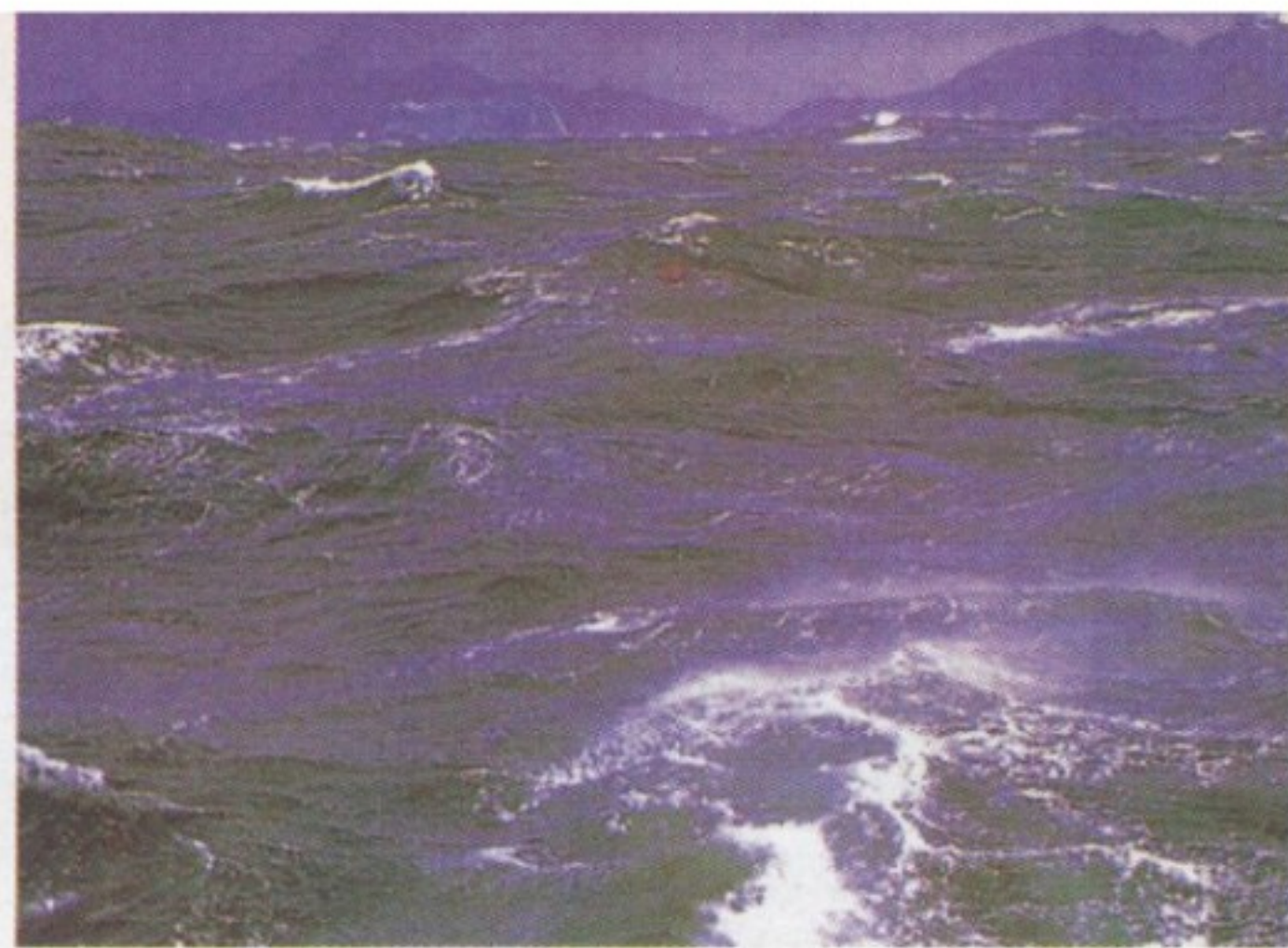

Желео бих да ми кажеш нешто о фудбалеру Алвару Рекоби. Ако можеш, објави и његову фотографију. Унапред захвалан

НЕМАЊА ВЛАЈИЋ
Диљска 15
Карабурма – Београд

Фудбалер Алваро Рекоба, звани Кинез, рођен је 17. марта 1973. године у Монтевидеу, у Уругвају. Висок 179 центиметара, Алваро је одличан нападач кога краси добра техника и прецизан шут. Већ низ година живи у Милану, у вили близу стадиона Сан Сиро, са женом Лореном и кћерком Натали. Воли да пеца, а тврди да га смирује куповина у скупим миланским бутицима. Фудбал је почео да игра када му је било 16 година: његов први клуб био је уругвајски „Данубио“. У „Интер“ је стигао 1998. године, али је убрзо отишао на „каљење“ у Венецију. Тамо је остао само пола сезоне, будући да је свој дар показао у пуном сјају. То су приметили челници „Интера“ и позвали га поново у клуб чији је и данас члан ■

ЗАЛЕЂЕНО МОРЕ?

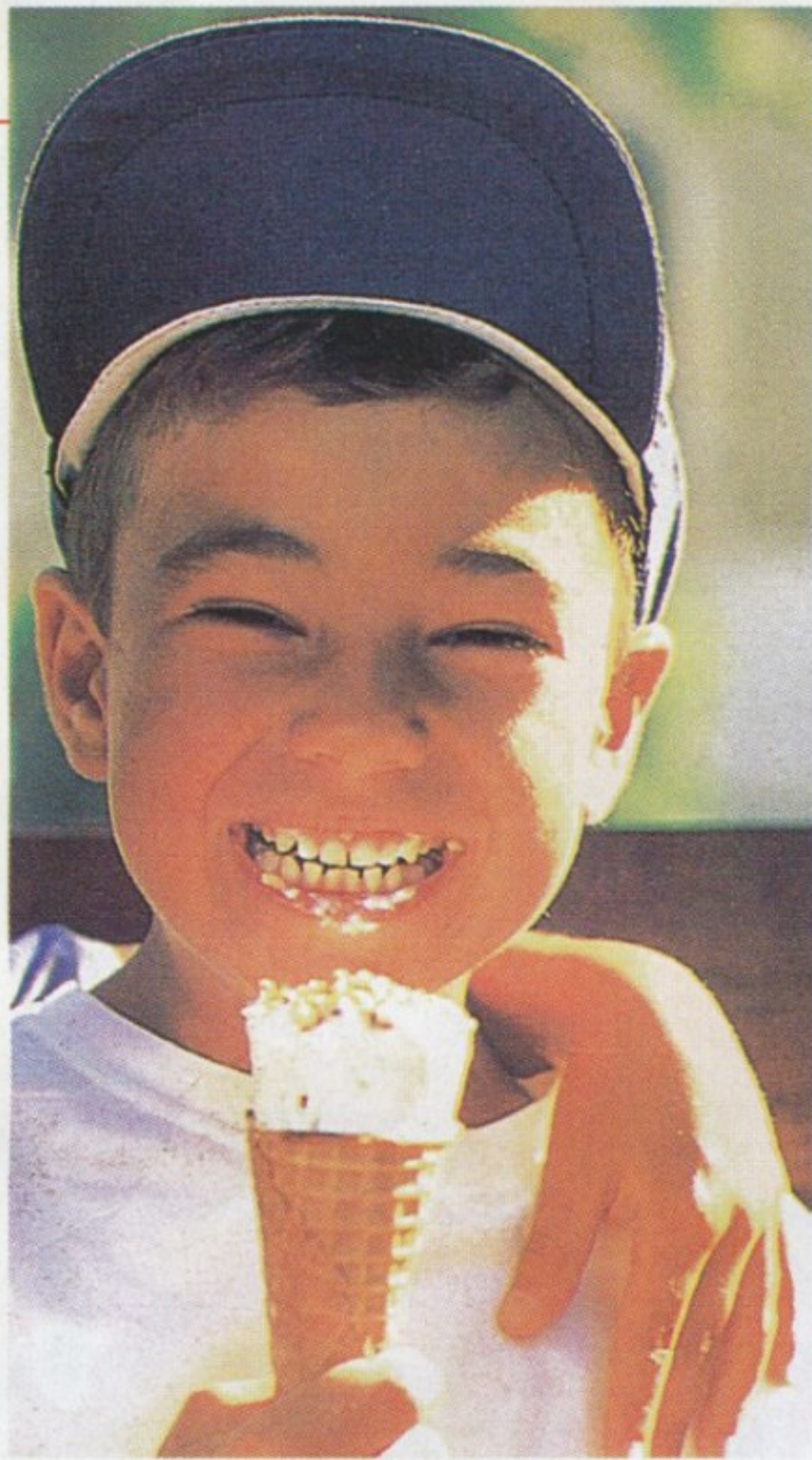
Да ли се вода, због ниских температура и јаког притиска, леђи у дубинама океана?

РАДОВАН МИНИЋ
Суботица

Одговор је не, али је занимљиво како се особине воде мењају сходно промени притиска и температуре. У разређеној атмосфери, на највишем врху Маунт Евересту, вода рецимо, кључа на само 75 степени Целзијуса. На тој висини од 8848 метара атмосферски притисак је два да износи трећину оног на нивоу мора. У највећој океанској дубини од 11 километара, у Маријанском гребену, у Пацифику, источно од Филипина, притисак износи 1100 атмосфера, а температура је 2 степена Целзијуса. Ако би се притисак повећао на 20.000 атмосфера вода би се заледила на температури од 100 степени Целзијуса. То само значи, додуше у теорији, уколико би се притисак толико повећао, вода на дну океана могла би да се претвори у лед ■

МУКЕ ЗБОГ СЛАДОЛЕДА

Много волим сладолед. Али, често се догађа да ме заболи глава када га поједем. Зашто?

ЛЕА
Нови Београд

Реч је о болној реакцији нерава на хладноћу. Ти нерви налазе се у непцима. Док једемо сладолед, надражујемо те нерве више и јаче него што је то уобичајено. Посебно уколико брзо, односно халапљиво, једемо сладолед. Али, када сладолед лижемо полако, он се бар делимично истопи у предњем делу уста пре него што га прогутamo. Тада главобоља изостаје ■

КОЛАЧ - БОМБА

Недавно сам пробала један колач који ми се изузетно допао. Чула сам да је то италијански специјалитет, познат под називом „тирамису“.

Шта то значи и од чега се прави?

МИМА
Београд

„Тирамису“ на италијанском значи „дигни ме“, или „повуци ме горе“ а славни колач је, по свој прилици, тако назван због велике енергетске вредности својих састојака. Изворни рецепт подразумева јаја, шећер, кафу, чоколаду, пишкоте,

као и маскарпоне (неслани сир који садржи бар 55 одсто масти). Уобичајена порција овог колача има чак 950 калорија!

Италијански гастрономски приручници кажу да је „тирамису“ први пут припремљен за Козима III Медичија који је постао велики војвода од Тоскане 1670.

године. Убрзо потом владар је дошао у посету граду Сијени. Тамошњи кувари били су веома узнемирени: какав слаткиш припремити за Козима III, познатог љубитеља доброг залогаја и истанчаног укуса када је реч о гурманлцима.

У знак добродошлице направљен је колач који су кувари назвали „zuppa del Duca“. Велики војвода био је одушевљен, па је колач са његовом свитом врло брзо обишао читаву Италију. Тако је

рецепт доспео до Тревиза и Венеције.

Венецијанци су сместа схватили да је „zuppa del Duca“ заправо нека врста афродизијака. Колач је постао славан, посебно у квартовима у којима су се налазили бордели. Верује се да су му управо „даме“ из ових квартова наденуле назив – „тирамису“ ■

ЈАДАН ЈАСТОГ

Чула сам да се јастог припрема тако што се жив убади у кључалу воду. Да ли је то тачно, а ако јесте, зашто се то ради? Да ли јастог осећа бол?

МИЛЕНА ШЉИВИЋ
Суботица

Јастог и остали морски љускарци у телу имају штетне бактерије. Оног тренутка кад се убије јастог, ти се шкодљиви микроорганизми, ослобађајући отрове, умножавају великом брзином и није их могуће уништити кувањем. Зато се јастог ставља у воду док је још жив да би се умањио ризик од тровања храном. Тако је

човек обезбеђен, а шта је са овим јадним становником мора?

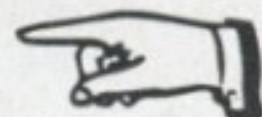
Поједини научници тврде да јастог, пошто нема мозак у правом смислу те речи, не може ни да осети бол. То је тачно, али и ово створење, на свој начин, осећа нешто што ми зовемо болом. Јастог, наиме, испушта хормон кортизол, исти онај који се јавља у људском крвотоку кад је повређен. Да овај љускар нешто осећа, најбоље се види по томе што грчевито трза репом, као кад хоће да побегне. Зато су научници са Универзитета у Мејну открили да је боље да се жив јастог стави петнаестак минута на лед, па тек онда убади у кључалу воду. Тако „залеђен“ краће трза реп – само двадесетак секунди. Није тачно веровање како јастога треба ставити у сасвим хладну воду и полако кувати. Тако му се само продужавају муке ■

—педесет девет

БАНЦИ ОПАСАН ПО ЗДРАВЉЕ?

Родитељи ми не дозвољавају да пробам банци скок јер тврде да то може да има штетне последице по здравље. Да ли су у праву?

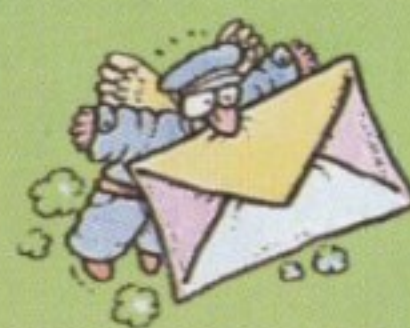
ДЕЈАН ПРОТИЋ
Београд

Расправе о могућим штетним последицама банци скокова воде се већ дуго, посебно од 1994. Те године забележен је случај једне Американке која је на еластичном ужету скочила „у провалију“, а потом, ужаснута, схватила да је изгубила вид на једном оку. Наравно да се одмах дигла бура, а у расправу су се укључили најпознатији светски лекари. Убрзо се испоставило да се Американки баш у тренутку кад је скочила навукла мрена на око и замагљила јој вид. Јесте да скок, наглашавају лекари, може да створи тренутни притисак у глави, али човеку који је сасвим здрав и млад, банци не може да угрози здравље. Ипак, сви који су претрпели неку повреду главе или већ имају оштећено здравље, треба претходно да питају лекара, па тек онда да се упусте у овај спорт■

ФОТО БАТА

Обожавам животиње и одушевиле су ме фотографије из рубрике „Чупава, мала, зове се Сара“ у „Забавнику“ број 2677. Занима ме ко је направио фотографије и да ли је тешко снимати животиње?

КАТАРИНА МИЛИЋЕВИЋ
Београд

Драга Катарина, мило нам је да си се јавила пошто је име фоторепортера омашком испало из штампе. Човек који је овековечио животиње из Врта добре наде зове се Братислав Бата Патрновић, врстан познавалац свога посла који ради у „Политикиној“ кући већ 30 година. Бата је урадио више од 2000 насловних страна и „гомилу“ разних других фотографија.

Животиње није лако фотографисати, потребно је много стрпљења, па и среће да се дочека прави тренутак и направи врхунски снимак. Да би урадио фотографије које су те одушевиле, Бата је провео много времена у Зоо врту.

И ову фотографију коју сад објављујемо такође је направио Бата Патрновић ■

Donosiocu kupona!

Sladoled na poklon

Važi od 18.VII-25.VII 2003.godine
u svim McDonald's restoranima.

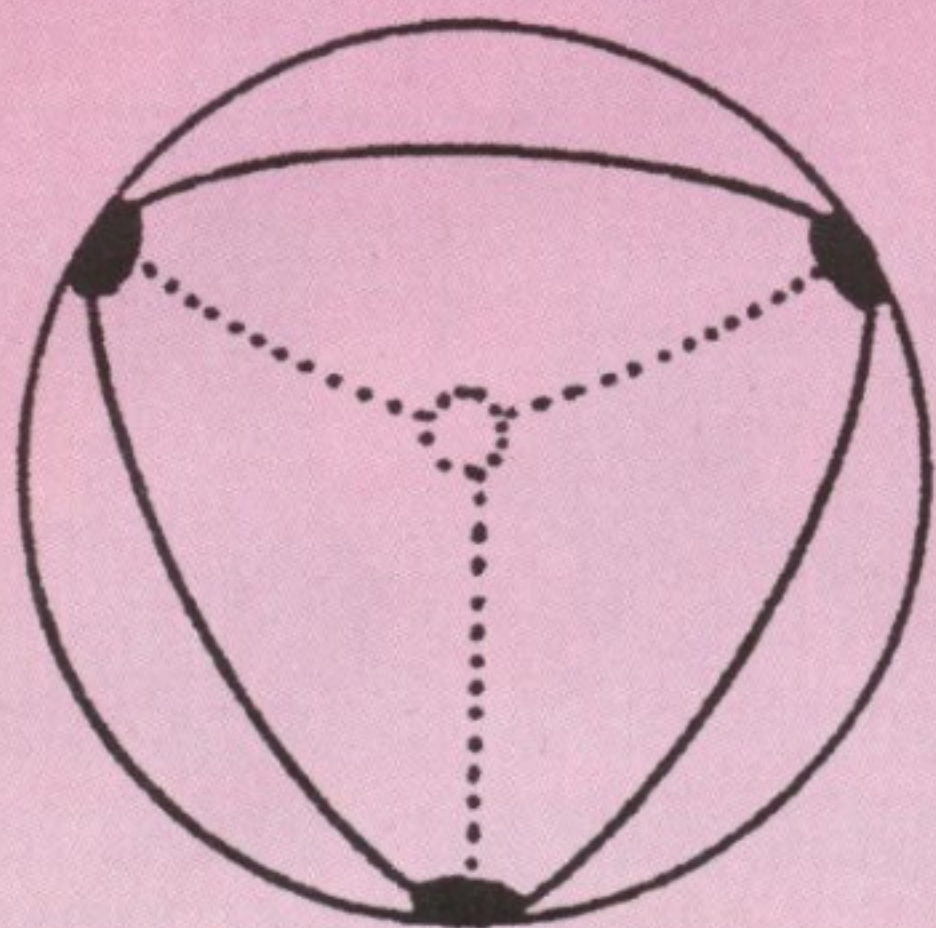

Za svaki radostan dan

ЗАБАВНИКОВЕ МОЗГАЛИЦЕ

РЕШЕЊА

ШУШКА СЕ, ШУШКА

Под датим условима највећи број станица је четири. Ако би их било више, не би биле подједнако удаљене једне од других■

КОЛИКО ЈЕ САТИ?

Прво: мораће да седи и чека један и по сат под условом да га је један ударац гонга пробудио у 12 сати и 15 минута. У том случају гонг ће се с по једним ударцем огласити и у 12.30h, 12.45 h, 1.00 h, 1.15 h, 1.30 h и у 1.45 h. Када чује да се гонг огласио с по једним ударцем седам пута, господин Ривс ће знати да је тачно 1 сат и 45 минута.

Друго: господина Ривса је, можда, пробудио последњи од 12 удараца гонга у 12 сати. У овом случају мораће да сачека сат и три четвртине да би сазнао колико има сати ■

СТОГОВИ СЕНА

Ако сте одговорили један, у праву сте. Они су од свих стогова направили само један у средини ливаде ■

СРЕБРНИ ДОЛАРИ

У првом стубу је 88, а у другом 12 сребрних долара. Четвртина од 88 је 22 што је за 20 долара више од 2 колико износи шестина од 12 ■

РЕШЕЊЕ КВИЗА

ПОЛИТИКИН
**КО ЧИТА ЗАБАВНИК
ТАЈ И ЗНА**

1. г, 2. в, 3. б, 4. г, 5. в,
6. а, 7. в, 8. г, 9. в, 10. а

РЕШЕЊА

ПОГАЂАЉКА

Сатурн

МАГИЧНИ ЛИК

Пупавац, трафике, новинар, скатоло, Цицерон.

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

НАМ, надгледати, Стражилово, иноватор, покапати, нар, Раб, Кара, ланик, рано, дабар, за, окалупити, танка, врба, Амар, лав, црни, нота, главе, Шпела, кран, екстериторијалност, ч, ие, алва, амин, Зана, Аурора, Дњепар, „Старац и море“, ладога, Мира Ступица, Емир, оса, инат, Ана Станић, тила, Етна, Ајова, на, тачан, дивокоза, нарамак■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Кошарка, Абебе, и, Ра, олак, ала, ини, такт, ИД, е, тешко, Сенка, Марио, к, Ам, слон, Раш, аре, крме, ас, е, рвање, рукомет■

СПОЈИТЕ ПАР

1. д, 2. е, 3. ђ, 4. б, 5. ж, 6. в, 7. з, 8. и, 9. а, 10. г■

ВОЛИМ ШВАРГЛУ!

Обожавам шварглу и волео бих да знам од чега се шваргла прави.

БУЦА
Нови Београд

Шваргла се прави од барених образа свиње, барених кожица, сланине, ушију, цигерице, језика... Обавезни састојци су желе и зачини, пре свега бибер и бели лук■

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2684

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Дарко Рибникар

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Штампа **ПОЛИТИКА** АД

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Графички уредник стилиста Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

центра 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.

Наш нови текући рачун код **RAIFFEISEN BANK**
Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и
текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд:205-32172-87

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I **RAIFFEISEN ZENTRAL BANK**
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд или

II **DEUTSCHE BANK AG**
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД – Београд
Swift code: KOBVYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд

Код уплате обавезно навести
Претплата на лист **Забавник**

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд,
29. новембра 24/1, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

18. 7. 2003.

— шездесет један

РЕКЛИСУ О ПЕВАЊУ

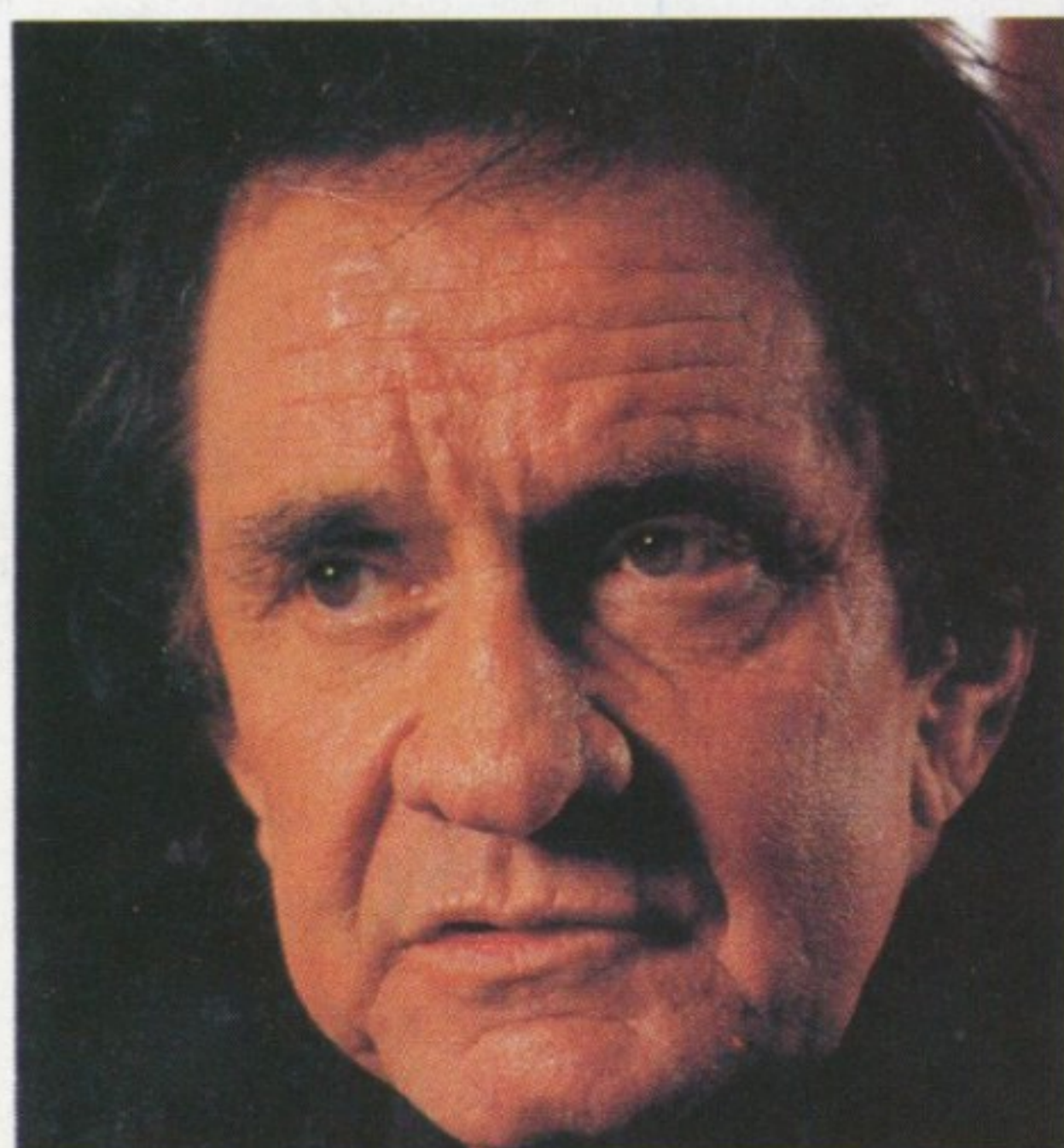

НАЈВЕЋЕ ЗАДОВОЉСТВО ПРИЧИЊАВА САЗНАЊЕ ДА МОЈЕ **ПЕВАЊЕ** МНОГЕ ЉУДЕ ЧИНИ СРЕЋНИМ. СВЕ ДОК БУДЕ ТАКО, НИКО НЕЋЕ УСПЕТИ ДА МЕ УЋУТКА.

Лућано Павароти
италијански оперски певач
(рођен 1935)

**АКО БУДЕМ САЧУВАО
ЗЕЛЕНУ ГРАНУ У СВОМ
СРЦУ, ДОЛЕТЕЋЕ ПТИЦА И
ЗАПЕВАТИ.**

Кинеска пословица

КАДА НЕКУ ПЕСМУ **ПЕВАТЕ** ИЗ ДУБИНЕ СРЦА, ЖЕЛИТЕ ДА ЈЕ И ОНИ КОЈИ ВАС СЛУШАЈУ ОСЕТЕ У СВОЈИМ СРЦИМА. И МОРАТЕ ДА ИХ НАТЕРАТЕ ДА МИСЛЕ ДА СТЕ ТУ, С ЊИМА.

Џони Кеш
амерички певач и композитор
(рођен 1932)

ОД СВИХ ЧУДА ПРИРОДЕ ЛЕТЊЕ ЗЕЛЕНИЛО МОЖДА ЈЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ; МОГУЋИ ИЗУЗЕТАК ЈЕДИНО БИ БИО ЛОС КОЈИ **ПЕВА** „EMBRACEABLE YOU“ У КАМАШНАМА.

Вуди Ален
амерички комичар, глумац и филмски
редитељ
(рођен 1935)

ВЕРУЈЕМ ДА СВАКО ВИШЕ ОД СВЕГА ЖЕЛИ ДА БУДЕ ВОЉЕН. А САЗНАЊЕ ДА МЕ ЉУДИ ВОЛЕ ЗБОГ МОГ **ПЕВАЊА** – ТО ЈЕ ФАНТАСТИЧНО! И ОПРОСТИТЕ МИ АКО НЕ УМЕМ ДОБРО ДА СЕ ИЗРАЗИМ: МОЖДА БИХ МОГЛА ТО ДА ВАМ ОТПЕВАМ, ПА БИСТЕ МЕ РАЗУМЕЛИ.

Ела Фицџералд
америчка џез певачица
(1917–1996)

ПЕВАЊЕ ЈЕ ТРИК КОЈИМ МОЖЕТЕ НАТЕРАТИ ЉУДЕ ДА МУЗИКУ СЛУШАЈУ ДУЖЕ НЕГО ШТО БИ ТО ИНАЧЕ ЧИНИЛИ.

Дејвид Бирн
амерички сликар
(1887–1986)

ПОЛОВИНУ ПОСЛА ЧИНИ ПРОДАЈА МУЗИКЕ, ДАКЛЕ, НИЈЕ СВЕ У **ПЕВАЊУ**. ВАЖНО ЈЕ ОНО ШТО СЕ ВИДИ, А НЕ ТО ШТО **ПЕВАТЕ**.

Род Стјуарт
енглески рок музичар
(рођен 1945)

РАДИЈЕ БИХ ДА УМПРЕМ НЕГО ДА **ПЕВАМ** „SATISFACTION“ КАДА МИ БУДЕ 45 ГОДИНА!

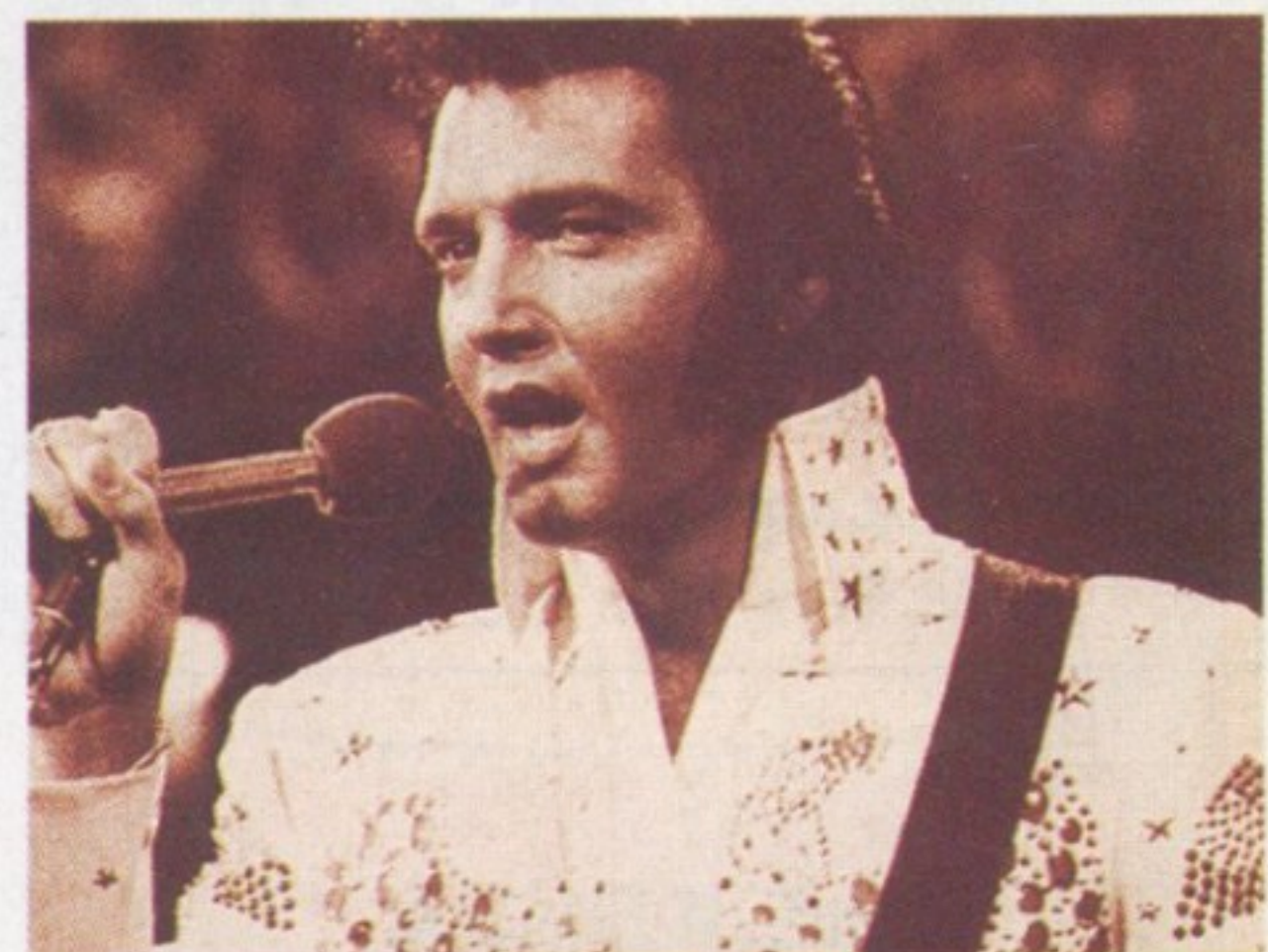
Мик Џегер
енглески рок певач
(рођен 1943)

УВЕК САМ ВОЛЕЛА ДА **ПЕВАМ** У ЦРКВИ ЈЕР СЕ НА ТАКВОМ МЕСТУ НИКО НЕ БИ УСУДИО ДА МЕ ПРЕКИДА БУДУЋИ ДА ДОЛАЗИ ГОСПОД!

Махалија Џексон
америчка госпел певачица
(1911–1972)

ЈАДАН ДОНИЦЕТИ! ДА ЈЕ ЖИВ, МОГАО БИ ПОМИСЛИТИ ДА СУ СВИ ДОШЛИ У „СКАЛУ“ ДА БИ СЛУШАЛИ ЊЕГОВУ ОПЕРУ, А ЗАПРАВО СУ СВИ ТУ ДА БИ ЧУЛИ КАКО **ПЕВА** МАРИЈА КАЛАС.

Дино Буцати
италијански писац и сликар
(1906–1972)

ЉУДИ МЕ ПИТАЈУ КАКО САМ СТВОРИО СВОЈ СТИЛ **ПЕВАЊА**. НИКОГА НИСАМ ПОДРАЖАВАО...

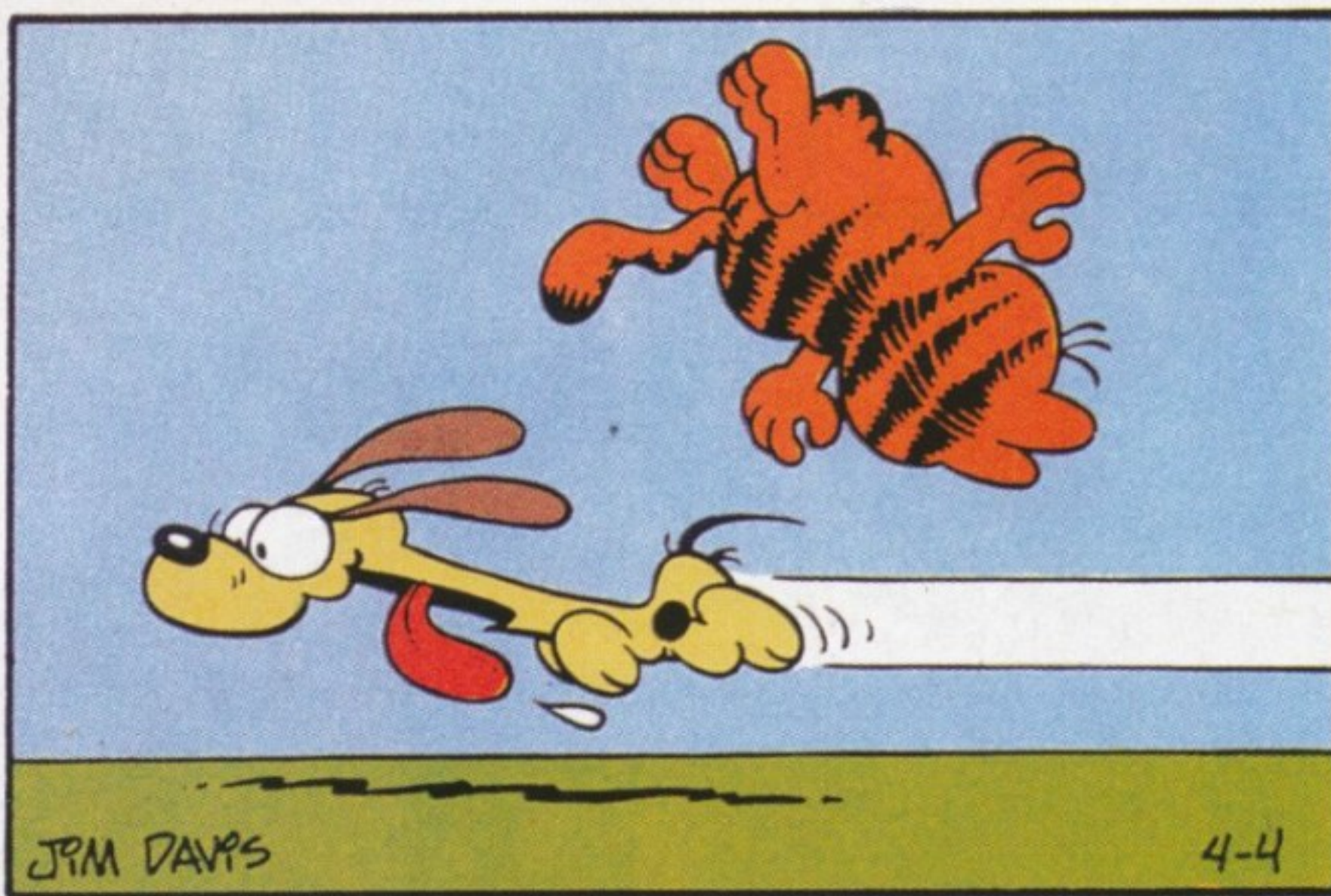
Елвис Присли
амерички рок музичар и глумац
(1935–1977)

ПОДНИЖИ
ЗАБАВНИК

18. 7. 2003.

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

© 1982 United Feature Syndicate, Inc.

JIM DAVIS

4-4

Odluči se
za najbolje

